

Makre **Makre kot tanhmã Jejus kot** **amnhĩ nhĩpêx to ho pa hã kagà**

Juãw Makre na pre kagàja nhĩpêx. Na pre hte ma hkwỳjê hkôt mẽ kãm Jejus kot tanhmã amnhĩ nhĩpêx to hã harênh o ri pa. Na pre ra Simãw Pêtreja hprĩ hã Tĩrtũm kapêr o ahkre nhũm kuma nê mar tỳx nê. Hãmri nê mẽ pamã tanhmã Jejus ã kagà hto. Simãw Pêtre xô ri tanhmã kot amnhĩ nhĩpêx to hã kagà. Jejus kêp Tĩrtũm Kra hã hihtỳx o hihtỳx nê àhpumunh o àhpumunh ã nhũm pre harê nê hã kagà. Nê kêp mẽ pakutã nojarêt xwỳnh ã harê nê hã kagà. ã Juãw Makreja mẽ pamã Jejus jarê nê hã kagà anê.

Matêwre 3.1-10; Rukre 3.1-9; Juãw 1.6-8, 1.19-23

¹ Pa Kris kôt ixkràmnhwỳjaja. E kot paj mẽ amã tanhmã Jejus kot amnhĩ nhĩpêx to ho pa hã kagà ka mẽ kamã harê nê ama. Kêp Tĩrtũm Kra na. Tãm na pre mẽ pakaxyw ãm nê mẽ pahwỳr kumê. Tã tãm kot mẽ pahwỳr wrỳk nê tanhmã amnhĩ nhĩpêx to ho paja kot paj mẽ amã ixprĩ hã harê nê hã kagà ka mẽ kamã harê nê ama.

Juãw Paxis kot Jejus kukamã harênh

² Kormã Jejus mẽ pahwỳr wrỳk xwỳj ri na pre Tĩrtũm nhỹ hã kapêr o pa xwỳnhjê hõ pê Ijaisja kukamã tanhmã harênh to nê hã kagà. Nê Jejus kukamã harênh o mõi xwỳnh Juãw Paxisja nhũm pre mẫãnên hkukamã tanhmã harênh to nê hã

kagà. Te Tĩrtũm tãm hamaxpěr pyràk o harẽ nẽ harẽnh o:

E kot paj Ixkra hkukamã ma mẽ hwỳr kot harẽnh xwỳnhjê hõmẽ kê ma kutêp mẽ kãm harẽnh o ri pa. Kê mẽ kuma nẽ kutêp tãm amnhĩ nhĩpêx mex o pa.

³Koja kukamã harẽnh xwỳnhja ma kapôt ã ri hwỳr mẽ mrar xwỳnhjê mã harẽnh o ri pa. Nẽ kỳx pẽ mẽ kãm kapěr nẽ mẽ kãm: “E mẽ inhma. Koja Tĩrtũm tokyx mẽ pahwỳr mẽ panhõ Pahihti mẽ nhũm wrỳ pu mẽ pahpi-itã omu. Jakamã kwa mẽ tokyx kutêp tãm amnhĩ nhĩpêx. Te ho mẽ kot mẽhõ kutêp pry ho mex pyràk o amnhĩ nhĩpêx. Nom pry kumrêx o mex kêt nẽ. ãm amnhĩ nhĩ ho tãm amnhĩ nhĩpêx nẽ tãm axpẽn nhĩpêx. Pahihtita kutêp. Mẽ pahte amnhĩ nhĩpêx tũmja te kot pry nhĩnur nẽ krã hakỳx nẽ pry juk nhũm mẽ tee ri kot kãm hã mrar mex prãm kaprỳ pyràk. Jakamã kot kaj mẽ Pahihti nyw kutêp ate amnhĩ tomnuj kaga nẽ tãm amnhĩ nhĩpêx nẽ tãm axpẽn nhĩpêx. Hãmri nẽ te mẽ kot pry nhĩnur o mex nẽ ho katàt nhũm ra katàt mux nẽ nõr pyràk o amnhĩ nhĩpêx. E kwa kêr ka mẽ ã kutêp amnhĩ nhĩpêx anẽ.” Anhỳr o koja mẽ kãm harẽnh o pa. Anẽ.

Na pre ã Tĩrtũm Juãw Paxis kukamã harẽnh anẽ nhũm ỹ hã kapěr xwỳnh pẽ Ijaisja mẽ pamã hã kagà.

⁴Tã ra kot harẽnh xà hkôt nhũm Juãw Paxisja tẽ. Hãmri nẽ kapôt ã ri mẽ kãm Tĩrtũm kapěr jarẽnh o pa nẽ mẽ kãm:

—Kwa mẽ tokyx amnhĩ tomnuj kaga nẽ tãm ri amnhĩ nhĩpêx. Kê Tĩrtũm ja hã mẽ apumu nẽ mẽ anê mẽ ate amnhĩ tomnuj rênh pa nẽ mẽ ato hkra. Pa mẽ piitã mẽ kot ra mẽ apê hkra hã mẽ apumunh kaxyw mẽ akrã kumrã. Anẽ.

⁵ Hãmri nhũm mẽ ohtô nẽ kot kapêr mar kaxyw ma nhỹhỹnh hwỳr kapôt mã mra. Pyka pê Jutej rũm nẽ Jutej kamã krĩ pê Jerujarẽ rũm nhũm mẽ ohtô nẽ hwỳr mra. Hãmri nẽ nhỹri omu nẽ kãm:

—E ixte amnhĩ tomnuj kaga hprãm xàj na pa awỳr amnhĩ to tẽ. Na pa hte amnhĩ tomnuj pix o ri ixpa. Tã tee ri ja hã amnhĩ pumu nẽ ixkaprĩ nẽ. Hãmri nẽ ra inhmã amnhĩ tomnuj kaga nẽ tãm amnhĩ nhĩpêx prãm nẽ.

Anhỹr ã amnhĩ jarẽ. Hãmri nhũm Tĩrtũmja kaxkwa kamã hkrĩ htã mẽ kuma nẽ amnhĩ katut kôt mẽ kot amnhĩ tomnuj piitã rênh pa nẽ axte kãm hamaxpêr kêt nẽ. Jakamã nhũm Juãw Paxis gôx kãm mẽ hkrã kumrã. Pyhti pê Jotãw kamã.

⁶ Juãw Paxisja hikàxpore hkêt jakamã na pre ê mex kêt nẽ pa. ãm mẽmo mry pê kamer kĩ ho amnhĩm ê nhĩpêx nẽ hagjê nẽ hã pa. Nẽ mẽmo mry hkà ho amnhĩ pre nẽ ri pa. Nẽ mẽo mex kur kêt nẽ ãm krit ku nẽ menh ôr o ri pa.

⁷ Hãmri nẽ mẽ kãm tanhmã Jejus jarênh to ho pa nẽ mẽ kãm:

—E mẽ inhma. Kojã tokyx Tĩrtũm kot mẽ pakaxyw ãm xwỳnhhta mẽ pahwỳr wrỳ. Ah-pumunh tỳx o kot ijakrenh jakamã na pa hte ãm kukwak ri ixpa nẽ amnhĩ tã hã ixpijaãm rãhã ho ri ixpa. Te ixkrãm ã ixpijaãm o amnhĩ nhĩpêx pyrãk.

⁸ Na pa hte gô pix o Tĩrtũm mã mẽ akrã kumrãr o ri ixpa. Nom mẽ pahwỳr wrỳk mã xwỳnhja kojã

mê awÿr Tĩrtũm Karõ rê nhũm mê akaxwÿnh mã agjê. Ka mê ÿ hã tãm ri amnhĩ nhĩpêx rãhã ho ri apa. Anê.

Juãw Paxis kot Jejus krã kumrãr ã harênh

Matêwre 3.13-17; Rukre 3.21-22; Juãw 1.32-34

⁹ Tã nhũm Jejusja tãm Juãw Paxis wÿr tẽ. Garirej kamã krĩ pê Najare rũm ma hwÿr tẽn pøj. Hãmri nhũm Juãwja hkrã hkumrã. Pyhti pê Jotãw kamã hkrã kumrã.

¹⁰ Hãmri nê wa gøj rũm api nê mÿr ri kaxkwa pumunh o xa. Nhũm kaxkwa axkjê nhũm kurũm Tĩrtũm Karõ te tuuti pyrã nê Jejus wÿr wrÿk o tẽ nê ĩkre hã xa nhũm amnhĩ tã omunh o xa.

¹¹ Hãmri nhũm Tĩrtũm kaxkwa rũm kãm kapêr nê kãm:

E apê Ixkra mex na ka. ãm hãmri na ka hte ixkanrêhã amnhĩ nhĩpêx mex o apa. Inhmã ajapê kamã na ka ri apa ho apa. Anê.

Jejus kot Satanasti kaga hã harênh

Matêwre 4.1-11; Rukre 4.1-13; mããnên Eprêw 2.18, 4.15

¹² Tã nhũm Tĩrtũm Karõja ma kapôt mã Jejus o mõi

¹³ nhũm kapôt ã mry xoprê kaêx ã ri mrar o hã arĩgro pê 40. Hãmri nhũm Satanasti omu nê ma hwÿr tẽ nê ri hkôt pa. Kapôt ã ri hkôt hêx rom tanhmã kãm kapêr to nhũm kot mar nê hkôt amnhĩ xãm prãm xaj ma hkôt pa. Nom nhũm Jejus hkaga kumrêx nhũm tee ri ho anhÿr kaprÿ nê ma akupÿm tẽ. Hãmri nhũm Tĩrtũm kapêr o mê wrÿk xwÿnhjaja Jejus wÿr wrÿ nê tanhmã ho mex to.

Jejus kot Tirtũm mã àpênh krax ã harênh

Matêwre 4.12-17; Rukre 4.14-15

¹⁴ Nhũm pre ra mẽ ixpê Ijaew o amnhĩptàr xwỳnh pê Eroxa Juãw Paxis kot mẽmoj tã kãm àkjêr mỳrapê nhũm pre ra unê nê haxà. Tã kot haxàr jakành pê nhũm Jejus ma akupỹm pyka pê Garirej wỳr mỗ nê kamã mẽ kãm Tirtũm kapêr jarênh o pa. Nê Tirtũm kot mẽ hwỳr mẽnh ã amnhĩ jarênh o pa. Nom te nhãm mẽhỗ jarênh pyràk o amnhĩ jarê

¹⁵ nê mẽ kãm:

—E na Tirtũm kãm mẽ ato hkra hprãm nê. Jakamã na ra kot mẽ awỳr ãm xwỳnhnta mẽ nhũm mẽ awỳr wrỳ. Kwa mẽ tokyx kapêrja ma nê amnhĩ kaxyw hkôt ajamaxpêr. Hãmri nê ate amnhĩ tom-nuj kaga nê Tirtũm kôt mãn amnhĩ nhĩpêx o ri apa. Kot kaj mẽ ã amnhĩ nhĩpêx anê nhũm Tirtũm amnhĩ tã mẽ apumu nê mẽ ato hkra. Anê.

Jejus kot amnhĩ kôt tep pynênh xwỳnh wa hwỳr ã harênh

Matêwre 4.18-22; Rukre 5.1-11

¹⁶ Tã nhũm Jejus ma Garirej kamã gô rax pê Garirej mỳri mỗ. Hãmri nê Simãw mẽ htỗ Andreja wa hwỳr kato nê wa omu. Wa kot tep pynênh xwỳnh jakamã na pre wa gôx kãm kryhti rênh o xa nhũm Jejus wa hãnh tẽ nê wa omu.

¹⁷ Hãmri nê amnhĩ kôt wa kuwỳ nê wa kãm:

—E war amnê ixkôt tẽ nê ixkôt mãn apa. War apê tep kanhêr rax o ri apa xwỳnh tã kêr ka war axàpênhta kaga nê hpãnhã ixkôt apa ho apa. Kot paj tanhmã war akrã hto ka wa tep pynênh pãnhã ma ri mẽ hkôt mẽ kãm ixkapêr jarênh o ri apa. Mẽ ohtô nê mẽ kot war amar nê Tirtũm kôt amnhĩ

xunhwÿr kaxyw. Jao kot kaj te war ate tep kanhêr rax nê Tirtũm mã õr pyræk o amnhĩ nhĩpêx.

Anhÿr o wa kãm kapêr.

¹⁸ Hãmri nhũm wa kuma nê kryhti kaga nê ma hkôt pa ho pa kurê kumrêx.

¹⁹ Hãmri nê mẽ gô mÿri mō nê Jepetew kra Xiakre mẽ htõ Juãw wa hwÿr kato nê wa omu. Nhũm wa kormã hipêêxà nhĩhkô hã pàr kãm kryhti ho mex o wa nhÿ nhũm Jejus wa mẽ hwÿr kato nê wa omu nê amnhĩ kôt wa kuwÿ.

²⁰ Hãmri nhũm wa kuma nê ma hkôt pa ho pa. Pàr kre kamã mẽ kãm àpênh xwÿnhjê ri hipêêxà re nê ma Jejus kôt pa ho pa.

*Jejus kot mēhō nē mẽkarōmnuti janor ã harēnh
Rukre 4.31-37*

²¹ Hãmri nhũm Jejus mẽ hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwÿnhjaja ma krĩ pê Kapanau hwÿr mō hãmri nê hwÿr pøj. Hãmri nhũm mẽ ixpê Ijaewjê nhõ arĩgromnu pê sap kato nhũm Jejus ma Tirtũm kapêr o mẽ ahkre xà hã ixkre hwÿr tẽ nê hwÿr axà. Hãmri nê kamã mẽ kot Tirtũm kapêr mar kaxyw axpên wÿr mẽ pikuprõnh xwÿnhjê jahkre ho nhÿ.

²² Nê mẽ ahkre mex nhũm mẽ kuma nê tee ri hamaxpêr nê axpên mã:

–Hêxta waa nê. Pêr ãm hãmri na ã mẽ pamã mẽmoj jarênh anê. Tirtũm kapêr tũm o mẽ ahkre xwÿnhjê rom àhpumunh tÿx kôt na hprĩ hã mẽ pajahkre mex nê. Anê.

²³ Hãmri nhũm mẽhõ myja mẽ hwÿr axà. Na pre ra mẽkarōmnuti hwÿr axà nhũm ÿ hã amnhĩ tomnuj o pa. Hãmri nê mẽ hwÿr axà nê Jejus pumu

ně kãm kapěr. Nom tãm kapěr kêt nê. Mëkarõmnuti nhỹ hã kãm kapěr. Kàx pê kãm kapěr nê kãm:

²⁴ —Pa Jejus? Kwa tanhmã mẽ ixto hkêt nê. Ixte apumunh mex. Apê Najare nhõ xwỳnh tã mãnñn apê Tĩrtũm kot mẽ ixwỳr amẽnh xwỳnh maati na ka. Tĩrtũm rũm na ka pre mẽ ixwỳr wrỳ. Kwa xà kot kaj mẽ ixto ajapêx nà? Anê.

²⁵ Hãmri nhũm kãm:

—Tk. Kwa anhĩkrê nê myta kurũm akator kurê kumrêx. Anê.

²⁶ Hãmri nhũm kuma nê àmra htỳx kãm myja o àk tỳx nê kêp kato nê ma tẽ nhũm akupỹm mex.

²⁷ Hãmri nhũm mẽ piitã omu nê kamã no pyma nê. Hãmri nê xatã axpẽn mã harẽnh o pa nê axpẽn mã:

—Kokỹỹ. Jejus na pre àhpumunh tỳx kôt mẽkarõmnuti jano nhũm kuma nê mẽ kurũm hapôx kurê kumrêx. Anê.

²⁸ Hãmri nhũm Garirej kamã mẽ piitã ri axpẽn mã harẽnh o pa.

Jejus kot akupỹm Simãw xupãnhgêx o mex ã harẽnh

Matêwre 8.14-15; Rukre 4.38-39

²⁹ Tã nhũm Jejus Xiakre mẽ Juãw mẽrohã Tĩrtũm kapěr o mẽ ahkre xà hã ixkre rũm kato nê ma Simãw mẽ Andre wa õrkwỹ hwỳr mỗ.

³⁰ Hãmri nê mẽ hwỳr agjê. Nhũm Simãw xupãnhgêxja ra à nê hkà kagro htỳx nê nõ nhũm Jejus mẽ hwỳr axà nhũm mẽ kãm harê.

³¹ Hãmri nhũm mẽ kuma nê hwỳr axà nê omu nê hpa hã kupy nê kànhmã ỹr nhũm hkà hakry nê akupỹm mex kurê kumrêx. Hãmri nê kànhmã xa nê tẽ nê mẽ kãm mẽmoj nhĩpêx nhũm mẽ hkur o hkrĩ.

*Jejus kot akupŷm mẽ hkwỳjê ho mex ã harênh
Matêwre 8.16-17; Rukre 4.40-41*

³²⁻³³ Tã nhũm myt axà nhũm mẽ ohtô nê Simãw mẽ Andre wa òrkwỹ hwỳr mra nê hakwakrem Jejus ã akuprô. Nê amnhĩ kôt mẽ à xwỳnhjê ho mra. Nê mẽkarõmnuti kot mẽ hwỳr gjêx xwỳnhjaja nhũm mẽ hwỳr mẽ o mra.

³⁴ Hãmri nhũm Jejus mẽ omu nê akupŷm ahpŷnhã mẽ piitã mẽ ho mex pa. Nê mẽkarõmnutija nhũm mẽ kurũm mẽ hapôj. Mẽkarõmnuti kot kêp Tĩrtũm Kra hã omunh tã no nhũm kapêr nê mẽ hkurê nê mẽ hano nhũm mẽ kapêr kêt rãhã mẽ kurũm hapôj nê ma mra.

*Jejus kot Tĩrtũm mã amnhĩ jarênh ã harênh
Rukre 4.42-44*

³⁵ Tã nhũm apkati nhũm kormã myt kator kêt ri nhũm Jejus kànhmã nhỹ nê tẽ nê kato. Hãmri nê ma kapôt ã ahte nhỹhỹm tẽ nê nhỹri Tĩrtũm mã amnhĩ jarênh o nhỹ.

³⁶ Hãmri nhũm Simãw Pêtre mẽ hkwỳjjaja hkrã hapôj nê tee ri ixkre kamã hapêr. Hãmri nê hapôj nê ma hpŷy jakop o mō.

³⁷ Hãmri nê hwỳr kato nê omu nê kãm:

—Pa. Kwa na mẽ piitã tee ri ajapêr. Anê.

³⁸ Hãmri nhũm mẽ kãm:

—Tô ma pu mẽ mō. Nom kot puj mẽ akupŷm mẽ hwỳr pamōr kêt nê. Kot puj mẽ hpãnhã nhãm krĩ hkwỳ hkôt mãn ri pajapôj. Pa kamã mẽ kãm Tĩrtũm kapêr jarê mãn. Ja kaxyw na pre mẽ awỳr inhmẽ. Krĩ piitã hkôt mẽ pa xwỳnhjaja kot kapêr mar kaxyw. Anê.

³⁹ Hāmri nē mẽ ma axte Garirej kamã krī hkwỹ hkôt pa. Nē krī piitã hkôt Tirtũm kapēr o mẽ ahkre xà hã ixkre kamã mẽ kãm Tirtũm kapēr jarēnh o pa. Nē mẽ kurũm mẽkarõmnuti japôx o pa.

*Jejus kot akupỹm mẽhõ hkàmnu ho mex ã harēnh
Matêwre 8.1-4; Rukre 5.12-16*

⁴⁰ Tã nhũm mẽhõ hkà hkro xàpêr tỳx xwỳnhja Jejus wỳr tẽ. Hāmri nē hã hpijaãm kaxyw kutã hkõnkrã ho tẽm nē nhỹ nē kãm:

—Pa Pahihtĩ. E ot pa awỳr amnhĩ to tẽ. Akupỹm ate mẽ ixto mex kaxyw axàhpumunh tỳx jakamã kot ka akupỹm amã ixto mex prãm nē mãmrĩ akupỹm ixto mex. Anẽ.

⁴¹ Hāmri nhũm kuma nē kamã ukaprĩ nē hã ãhkra xi nē kãm:

—Nà kot paj ato mex. E akupỹm akà mex.

⁴² Anhỹrja kôt nhũm akupỹm hkà mex kurê kumrẽx.

⁴³⁻⁴⁴ Hāmri nhũm Jejus kãm kapēr kãm hihtỳx nē hano nē kãm:

—E kêr ka amnhĩ tã akwỳjê mã tanhmã ijarēnh to hkêt rãhã ma patre hwỳr tẽ kê akupỹm akà mex ã apumu. Hāmri ka amnepêm Mojes kot mẽ ate akupỹm mẽ amex ã Tirtũm mã tanhmã amnhĩ nhĩpêx to hã karõ xwỳnhhta ka kãm ho anẽ. Kê mẽ piitã akupỹm akà mex ã apumu. Anẽ.

⁴⁵ Hāmri nhũm kuma nē ma tẽ. Nom axtem nē ma mẽ piitã mẽ kãm amnhĩ jarēnh o ri mra. Jejus kot kãm karõ xà kuhpa hã ma mẽ kãm amnhĩ jarēnh o ri mra. Jakamã nhũm mẽ kuma nē piitã nhỹhỹnh Jejus wỳr mra. Mẽ ohtô rax kumrẽx nē hwỳr mra nhũm tee ri mẽ noo mã nhỹri krĩm pa

mã. Hãmri nê ãm krĩ pu hã ri pa htã nom nhũm mẽ arĩ ohtô nê hwỳr mra.

2

Jejus kot akupỹm ã kamã htyk xwỳnh o mex ã harẽnh

Matêwre 9.1-8; Rukre 5.17-26; Juãw 10.37-38

¹ Tã nhũm Jejus hã apkati grêre nê hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mẽrohã ma akupỹm Kapanauũ wỳr mỗ. Hãmri nê hwỳr pỏj nhũm mẽ piitã nhỹri mẽhỗ nhỗrkwỹ kamã hpỏx kôt harẽnh ma nê hã akuprỗ.

² Ra hã pikuprỗnh rax nê ixkre nhĩtom pa. Nhũm mẽ hkwỳjaja kapôt ã kuhê nhũm Jejus Tĩrtũm kapẽr o mẽ ahkre ho nhỹ.

³ Hãmri nhũm mẽmyjaja kêp kwat nê ã kamã htyk xwỳnhja mỳ nê Jejus kot ho mex kaxyw hwỳr o tẽ.

⁴ Hãmri nê tee ri hã mẽ pikuprỗnh rax xwỳnhjê pumu nê nhỹhỹnh kot hwỳr o àr kaxyw tee ri amnhĩ kukamã ho ukapi ho pa. Hãmri nê hamaxpẽr nê ixkre nhĩmỗk po hwỳr ho api nê himỗk kwỳ grà nê hkôt ã kamã htyk xwỳnhhta nờr xà mẽrohã hkôt Jejus wỳr haxà.

⁵ Hãmri nhũm mẽ kot kaxyw kãm hamaxpẽr tỳx ã mẽ omu nê ã kamã htyk xwỳnhhta mã kapẽr nê kãm:

—Pa? Kwa tee ri amnhĩ kukamã ajamaxpẽr kêt nê. Na pa ra anê ate amnhĩ tomnuj piitã ho ijapêx. Kot paj axte kãm ijamaxpẽr kêt nê. Anê.

⁶ Hãmri nhũm Tĩrtũm kapẽr tũm o mẽ ahkre xwỳnhjaja tee ri ã kapẽr anhỹrja ã kuma nê hamaxpẽr o:

⁷ —Tk. Kwa pẽr mẽhỗ myti mũj kêp Tĩrtũm kêt tã te kapẽr pyràk o amnhĩ nhĩpêx nê mẽ nê mẽ

kot amnhĩ tomnuj o hapêx ã amnhĩ jarê. Tĩrtũm pix kot mẽ nê mẽ kot amnhĩ tomnuj o hapêx kênã. Anê.

⁸ Nom nhũm Jejus mẽ hamaxpêr kôt mẽ omunh mex nê. Mẽ kot Tĩrtũm pix kot mẽ nê mẽ kot amnhĩ tomnuj rênh nê akupỹm mẽ à xwỳnhjê ho mex kôt mẽ hamaxpêrja nhũm mẽ omunh mex nê mẽ kãm:

—Kwa mẽ ã ajamaxpêr anhỹr kêt nê.

⁹ Ixte mẽ nê mẽ kot amnhĩ tomnuj o ijapêx par ã amnhĩ jarênh tã mẽ ate mẽ ano ho ja kôt ixpumunh kêt jakamã na ka htem ja hã ixkôt ajamaxpêr kêt nê. Nom kot paj mẽ anoo mã akupỹm myja o mex. Ka mẽ ja hã ixpumu hãmri nê ixkôt ajamaxpêr kurê kumrêx.

¹⁰ Ixpê Tĩrtũm kot mẽ awỳr inhmênh xwỳnh na pa. Ixte mẽ anê mẽ ate amnhĩ tomnuj rênh kaxyw na pre mẽ awỳr inhmê pa wrỳ. Tã mẽ ate ja kôt ixpumunh kaxyw kot paj mẽ anoo mã mytija ho mex.

¹¹ Anhỹr o mẽ kãm kapêr hãmri nê ã kamã htyk xwỳnhnta mã kapêr nê kãm:

—E kànhmã xa nê anõr xà mỳ nê ma akupỹm anhõrkwỹ hwỳr tẽ. Anê.

¹² Hãmri nhũm kuma nê kànhmã ãm kurê kumrêx. Hãmri nê akupỹm mex ã amnhĩ pumu nê hkĩnh tỳx nê nõr xà mỳ nê mẽ noo mã kato nê ma akupỹm õrkwỹ hwỳr tẽ. Hãmri nhũm mẽ kot omunh xwỳnhjaja amnhĩ jaêr pê omu nê no hapôx kaxyw nê hkôt omunh o kuhê nê kamã no pyma htỳx nê. Nê tee ri omu nê axpên mã:

—Hêxta waa nê. Aa mẽ pahte ã mễhõ kot amnhĩ nhĩpêx anhỹr ã omunh kêt kumrêx tã jarãhã ja pumu. Nà Tĩrtũmja ãm mex o mex. Anê.

*Jejus kot amnhĩ wỳr Rewi hwỳr ã harēnh
Matêwre 9.9-13; Rukre 5.27-32*

¹³ Hāmri nhũm Jejus mẽ ma mra nē akupỹm gô rax pē Garirej wỳr mra nē gô mỳ ri pa. Hāmri nhũm mẽ piitã omu nē hwỳr mra nē hã akuprô nhũm Tĩrtũm kapēr o mẽ ahkre ho nhỹ.

¹⁴ Hāmri nē mẽ kure nē axte hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mẽrohã ma axte mra nē nhỹri Apew kra Rewija pumu. Rôm kãm mẽ õ pahihtĩ mã amnhĩ kwỳjê pē kàxpore hkwỳ jamỳnh xwỳnh na pre. Jakamã nhũm àpēnh o nhỹ nhũm Jejus hãnh tē nē omu nē amnhĩ kôt kuwỳ nē kãm:

—Pa? E kwa axàpēnhta kaga nē hpãnhã amnē mẽ ixkôt mãn ri apa ho apa. Anē.

Hāmri nhũm kuma nē àpēnh kaga nē ma hkôt mō nē hkôt pa ho pa.

¹⁵ Hāmri nhũm mẽmo arĩgro hã nhũm Rewi nhõ mẽ apkur xà hã mẽõ rax nē. Jakamã nhũm amnhĩ nhõrkwỹ hwỳr hkràmnhwỳjaja nē Jejus mẽ hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê hwỳ. Hāmri nhũm mẽ ma hkôt mra nē õrkwỹ hwỳr agjê nē kuri apkur o hkrĩ. Nē mããnhēn mẽ kēp Rôm nhõ pahi mã mẽ kēp kàxpore hkwỳ jamỳnh xwỳnh kwỳ nē mẽ ohtô nē mẽ kutã apkur o hkrĩ.

¹⁶ Hāmri nhũm Tĩrtũm kapēr tũm o mẽ ahkre xwỳnh kwỳ pē Parijew nhõ xwỳnhjaja mra nē mẽ apkur ã mẽ omu. Nē tee ri mẽ hkaēx ã Jejus pumu nē hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê hwỳr agjê nē hã mẽ kãm akir nē mẽ kãm:

—Kwa na htem mẽ kot amnhĩ tomnuj xwỳnhjê kutã apkur kêt tã ka mẽ Jejus mẽ apimràatã axtem nē mẽ kutã axàpkur o akrĩ. Mẽ ate amnhĩ to mex ronhỹx ka mẽ kutã axàpkur kêt nē. Anē.

17 Hāmri nhũm Jejus amnhĩ tã mẽ kapēr ma nẽ mẽ kãm:

—Tk. Ixte tãm mẽ unhwỳr kaxyw ixte mẽ kutã ixàpkur o inhỳr kênã. Xà na hte tõtô mẽ mex xwỳnhjê hwỳr mra nẽ mẽ hkane? Nà na hte âm mẽ à xwỳnhjê pix kane ho pa. Ra mẽ ate ja pumunh mex. Ja pyrà nẽ na pa pre mẽ kot amnhĩ to mex xwỳnhjê hwỳr ixwryk kêt nẽ. Âm mẽ kot amnhĩ tomnuj xwỳnhjê pix wỳr na pa pre wrỳ. Ixte tãm mẽ unhwỳr kaxyw mẽ hwỳr wrỳ nẽ jajê kutã ixàpkur o nhỹ. Mẽ ate amnhĩ tomnuj mã anhũrer nẽ hpãnhã tãm amnhĩ nhĩpêx o apa kaxyw na pa pre mẽ awỳr wrỳ nẽ mẽ akamã ixukapri ho ri mẽ akôt ixpa. Tã ka mẽ atỳx ã ixte mẽ kutã ixàpkur anhỳrja ã ixto akapēr anẽ. Anẽ.

Mẽ kot Tĩrtũm mã amnhĩ jarēnh kaxyw mẽõ kaga hã mẽ harēnh

Matêwre 9.14-17; Rukre 5.33-39

18 Juãw Paxis kôt mẽ pa xwỳnhjê mẽ Parijew nhõ xwỳnhjaja na prem tōhã Tĩrtũm mã amnhĩ jarēnh kaxyw nẽ apkur kêt rãhã kamã kãm amnhĩ jarē. Nom nhũm Jejus kôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja na prem kãm amnhĩ jarēnh prãm nẽ apkur kãm amnhĩx kãm amnhĩ jarēnh o pa. Jakamã nhũm Ijaew kwỳjaja tee ri ja hã mẽ omu nẽ Jejus wỳr mra nẽ mẽ hã hkukja nẽ kãm:

—Pa? Kwa aprĩ hã mẽ inhmã mẽmoj jarē. Na hte Parijew nhõ xwỳnhjê mẽ Juãw Paxis kôt mẽ pa xwỳnhjaja tōhã Tĩrtũm mã amnhĩ jarēnh kaxyw nẽ apkur kêt rãhã kãm amnhĩ jarē. No akôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja na htem àmnhĩx apkur o pa kamã kãm amnhĩ jarēnh o pa. Kwa mo na htem mẽ uràk

ně tōhã apkur kêt rãhã kãm amnhĩ jarënh kêt nẽ?
Anẽ.

¹⁹ Hãmri nhũm Jejus mẽ kãm:

—Tk. Mo kaxyw kot mẽ ã amnhĩ nhĩpêx anẽ? Mẽ hkaprĩ hkêt kênã. Mẽ kot ixkôt pa ho pa hã amnhĩ pumunh jakamã na htem hkĩnh nẽ pa. Kormã ixte mẽ hkôt ixpa kênã kot kêt mẽ Tĩrtũm mã kapêr kaxyw nẽ ho apkur kêt kamã kãm amnhĩ jarë. Xà na htem hkrãmnhwỳ hã hkĩnh kaxyw hã akuprõ nẽ hkaprĩ nẽ apkur kêt nẽ mỳr o hkrĩ? Nà na htem hã akuprõ nẽ hkĩnh nẽ apkur rũnh nẽ. Ja pyrã nẽ na hte ixkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja ixkôt kormã àmnhĩx hkĩnh nẽ apkati mẽ apkur kãm kãm amnhĩ jarënh o pa.

²⁰ Nom koja mẽ kãm ixkurê xwỳnhjaja nhỹrmã tanhmã ixto hãmri nhũm mẽ rĩ kormã hkaprĩ htỳx kãm ho apkur kêt rãhã Tĩrtũm mã amnhĩ jarë. Anẽ.

Nhũm pre ã Jejus mẽ kãm hkôt ri mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê jarënh anẽ hãmri nẽ axte mẽ kãm kapêr nẽ mẽ kãm:

²¹⁻²² —Mẽ kot amnhĩ tomnuj xwỳnhjaja mẽ kot amnhĩ nhĩpêx tũm o amnhĩ pyrãk jakamã na htem mẽ kot amnhĩ nhĩpêx nyw kaga. Tã ixte amnhĩ nhĩpêx nywja te kot mẽ ate amnhĩ nhĩpêx tũm pyrãk kêt jakamã na ka htem inhma nẽ ãm inhma. Kwa mẽ inhma nẽ mẽ ate amnhĩ nhĩpêx tũm gryk ã ixkaga hkêt nẽ. Anẽ.

Jejus kêp arĩgromnu hpãm ã kot amnhĩ jarënh

Matêwre 12.1-8; Rukre 6.1-5

²³ Tã nhũm mẽ ixpê Ijaew nhõ arĩgromnu pê sap kato nhũm Jejus mẽ hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja ma nhỹhỹm mỗ. Ma mẽ hpur kahti hkôt nhỹhỹm mỗ nhũm hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja ra kãm

prãm nẽ. Hãmri nẽ prãm xàj purta kamã amnhĩm mẽmo hy te kot harôj pyræk xwỳnhta kwỳ rê nẽ ma Jejus kôt hkanhar o mỗ. Mẽ ixpê Ijaewjaja na pa htem axpẽn pur kãm ixpa nẽ ã amnhĩ nhĩpêx anẽ.

²⁴ Hãmri nhũm Parijew nhõ xwỳnhjaja mẽ hkôt mra nẽ tee ri ja hã mẽ omu nẽ Jejus wỳr mra nẽ mẽ hã kãm akir nẽ kãm:

—Kwa jarãhã sap tã akôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja mẽmo hy hkwỳ rê nẽ akôt hkanhar o pa. Tĩrtũm kapêr ã kagà htũm kot mẽ panhõ arĩgromnu hã mẽ pahte mẽmoj nhĩkẽnh nê mẽ pahkurê kẽnã. Kwa mẽ kãm anẽ kê mẽ ã amnhĩ nhĩpêx anhỳr kêt nẽ. Anẽ.

²⁵⁻²⁶ Hãmri nhũm Jejus mẽ kuma nẽ hprĩ hã mẽ kãm Tĩrtũm kapêr tũm jarê nẽ mẽ kãm:

—Kwa xàn ka mẽ kormã Tĩrtũm kapêr ã kagà htũm kamã pahi Tawi kot tanhmã amnhĩ nhĩpêx to kamã harẽnh nẽ mar kêt nẽ? Kormã Apiatar kêp patre maati ri na pre Tawi hkôt ri mẽ pa xwỳnhjê mẽ prãm xàj Tĩrtũm mã amnhĩ jarẽnh xà hã ixkre hwỳr agjê. Hãmri nhũm Apiatar mẽ kãm prãm tỳx ã mẽ omu nẽ mẽ kamã ukaprĩ nẽ mẽ kãm mẽmoj gõ. Mẽ kot Tĩrtũm noo mã pãwti jaxwỳr xwỳnhta nhũm mẽ kãm kugõ nhũm mẽ kuku. Tĩrtũm kapêr ã kagà htũm kot ja nê mẽ kurê htã nhũm mẽ kãm prãm tỳx ã mẽ omu nẽ mẽ kamã ukaprĩ xàj mẽ kãm kugõ. Patre pix kot ja hkur kaxyw tã nhũm mẽ kãm kugõ nhũm mẽ kuku. Tã nom nhũm Tĩrtũm ja hã mẽ omu nhũm ja kêp omnuy kêt nẽ. Patre kot mẽ kamã ukaprĩ nẽ mẽ kãm õr nhũm ja hã omu nhũm ja kãm mex nẽ. Anẽ.

Hãmri nẽ mẽ kãm:

27 –Na pre Tirtũm panhĩ kumrẽx o kato nẽ ko-
rmã mẽ hkõkõt nẽ Tirtũm mã hamaxpẽr o hkrĩ
kaxyw arĩgromnu ho kato. No na pre arĩgromnu
kumrẽx o kato nẽ hpãnhã kaxyw panhĩ ho kator
kêt nẽ.

28 Tã pa na pre Tirtũm mẽ akaxyw ixãm nẽ mẽ
awyr inhmẽ. Jakamã papxipix na pa hte arĩgromnu
hã tanhmã mẽ kot amnhĩ nhĩpêx to hã mẽ kãm
karõ ho ri ixpa. Jakamã kwãr mẽ mãmri mẽmojta
rê nẽ ixkõt hkanhar o mõ. Anẽ.

3

*Jejus kot akupym ãkra grã xwýnh o mex ã harẽnh
Matêwre 12.9-14; Rukre 6.6-11*

1 Tã nhũm mẽ ixpê Ijaewjê nhõ arĩgromnu pẽ
sapja axte kato. Hãmri nhũm Jejus Tirtũm kapẽr
o mẽ ahkre xà hã ixkreja wýr tẽ nẽ axà nẽ kamã
Tirtũm kapẽr o mẽ ahkre ho nhỹ. Nhũm mẽhõ my
ãkra grã xwýnhja mẽ ãkõ hã mar o nhỹ.

2 Nhũm Parijew nhõ xwýnhjaja kãm mẽ
hkrãhtũmjê mã Jejus o kapẽr prãm jakamã
htãnopxar o kuhê nẽ axpẽn mã:

–E kwa pu mẽ jar pakuhê nẽ kot tanhmã amnhĩ
nhĩpêx to hã omu. Xà koja jarãhã ãkra grã xwýnh
mũj o mex nà? Jarãhã arĩgromnu kẽnã kot kêt kãm
ãkra ho mex. Koja ho anẽ nẽ ra Tirtũm kapẽr tũm
nhĩrõp xa. E pu mẽ xa nẽ hã omu. Anẽ.

3 Hãmri nhũm Jejus ãkra grã xwýnhhta pumu nẽ
kãm:

–Pa? E kãnhmã xa nẽ amnẽ ixwýr tẽ. Anẽ.

Hãmri nhũm kãnhmã xa nẽ hwýr tẽ nẽ mẽ piitã
mẽ noo mã xa.

⁴ Hāmri nhūm Jejus mẽ kot omunh o hkrī xwỳnhjê hwỳr rīt nê arĩgromnu hã tanhmã mẽ kot amnhĩ nhĩpêx to hã mẽ hkukja nê mẽ kãm:

—E mẽ inhma. Tanhmã na htem arĩgromnu hã axpên nhĩpêx to wehe? Xà kot ka mẽ arĩgromnu hã axà htỳx nê amex prãm xàj ma mēhō hwỳr amnhĩ to tē nhūm apumu nê apkatim arĩgro mex jamār pē akane hkêt ka ty nhūm ja amã mex nê? Rỳ nhūm apumu nê tanhmã atomnuj to nê akupỹm amnhĩ nê ajano nhūm ja amã mex nê? Nà koja ã anhĩpêx anē nhūm ja amã mex kêt nê. E mẽ inhmã mẽmoj jarē. Tanhmã na pre finat Mojesja Tĩrtũm nhỹ hã arĩgromnu hã mẽ pahte axpên nhĩpêx ã mẽ pamã karō hto? Xà kot puj mẽ hã axpên kãm paxukapřĩ rỳ hã mẽ pamã axpên kurê ho papa? Xà kot puj mẽ hã mẽmoj punuj pē mẽ utà rỳ kot puj mẽ ãm arĩgro mex pix ã mẽ utàr kaxyw arĩgro mex jamã? E mẽ atō inhmã ja jarē. Anē.

Ra kot hprĩ hã mẽ hamaxpēr ã mẽ omunh mex nê ã hêx rom mẽ hkukjêr anē. Nom nhūm mēhō tanhmã kutã kãm nê hkêt nê. Mẽ ãm piitã akryk mar pē omunh o hkrī. Mẽ kot tanhmã kãm nê nhūm ta pãnhã tanhmã mẽ kãm nê pymaj nhūm mẽ tee ri kãm tanhmã nê hprãm nom akryk mar o hkrī.

⁵ Hāmri nhūm Jejus tee ri mẽ ukapřĩ hkêt ã mẽ omu nê hkapřĩ nê mẽ kamã gryk nê. Hāmri nê ãhkra grà xwỳnhja mã kãm:

—Tk. Mẽ kot tanhmã inhmã ujarēnh tore hã. E anhĩhkra katàt. Anē.

Hāmri nhūm ãhkra katàt nê akupỹm mex kurê kumrêx.

⁶ Hāmri nhũm Parijew nhõ xwỳnhjaja tee ri ã Jejus kapěr anhỹrja ã kuma nẽ kot sap ã akupỹm myta o mex ã omu nẽ kamã gryk tỳx nẽ. Nẽ hapôj nẽ ma pahi Erox kôt mẽ pa xwỳnhjê hwỳr mra nẽ mẽ kãm harẽ nẽ tanhmã hã axpẽn kukjêr to nẽ axpẽn mã:

—Kwa tanhmã kot puj mẽ ho? Na ã kapěr anhỹrja o mẽ pahto kapěr punuj nẽ. Te hkĩnhã mẽ papamjaja mẽ kamã paxukapřĩ hkêt pyrak ã mẽ pajarẽ. Kojã mẽ pahkwỳjaja kuma hāmri nẽ mẽ pahte amnhĩ nhĩpêx kaga nẽ amnhĩ kaxyw hkôt pix mã hamaxpěr o pa. Ja pymaj kwa tanhmã kot puj mẽ ho? Anẽ.

Mẽ ohtô nẽ kot Jejus kapěr mar kaxyw hwỳr mrar ã mẽ harẽnh

Matêwre 4.23-25; Rukre 6.17-19

⁷⁻⁸ Tã nhũm Jejus mẽ hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mẽrohã ma akupỹm gô rax wỳr mō nhũm mẽ ohtô nẽ omu nẽ ma hkôt mra. Pyka pê Garirej mẽ Jutej wa kurũm nẽ krĩ pê Jerujarẽ rũm nẽ pyka pê Itumêj rũm nẽ pyhti pê Jotãw nhĩkjê hã krĩ hkwy rũm nẽ krĩ hkwy pê Xir mẽ Sitõ wa pu hã krĩ hkwy rũm ohtô nẽ ma hwỳr mra. Na prem ra harẽnh ma nẽ nhỹhỹm mōr ã omu nẽ axpẽn mã harẽnh o:

—E kwa tokyj pu mẽ ma hwỳr mẽ à xwỳnhjê o mō kê akupỹm mẽ ho mex. Anẽ.

Hāmri nẽ hwỳr mẽ o mra nẽ hã pikuprõnh rax nẽ.

⁹⁻¹⁰ Hāmri nhũm Jejus akupỹm mẽ à xwỳnhjê ho mex. Gô mỳri xa nẽ tanhmã mẽ ho mex to. Jakamã nhũm mẽ axte ohtô nẽ hwỳr mra nẽ piitã kot htok nẽ akupỹm mex kaxyw hwỳr axpẽn nhĩgã. Hāmri

nhũm tee ri amnhĩ wỳr mẽ omu nẽ hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mã:

—Kwa mẽ ma mra nẽ amnẽ kanôre jêt mũj kjênh o tẽ nẽ jar inhmã anhô. Kê mẽ ixtã axpẽn nhĩgãnh o ijanênh japêr pa hwỳr axà nẽ amỳm mẽ ho hpỳnh nẽ akupỹm mẽ ho mex. Anẽ.

Hãmri nhũm mẽ kuma nẽ ma mra nẽ kãm ja o tẽ nẽ kunhô.

¹¹ Na pre mẽkarõmnuti hkwỳja mẽ hkwỳjê hwỳr agjê. Jakamã nhũm mẽ Jesus pumu nẽ mẽkarõmnuti nhỹ hã kêp Tĩrtũm Kra hã omunh kurê kumrêx. Hãmri nẽ hã hpijaàm kaxyw kutã hkõnkrã ho hkrĩ nẽ mẽkarõmnuti nhỹ hã kãm kapêr nẽ kãm:

—Kwa apê Tĩrtũm Kra na ka. Anẽ.

¹² Hãmri nhũm tee ri amnhĩ tã mẽ kuma. Kãm mẽkarõmnuti ã kot harênh anhỹr prãm kêt nẽ. ãm mẽ piitã mẽ kot kapêr mar nẽ kot amnhĩ nhĩpêx ã omunh pê kêp Tĩrtũm Kra hã omunhja na kãm hprãm. Jakamã nhũm mẽkarõmnuti ã harênh anẽ nhũm ja nê mẽ kãm kapêr nẽ mẽ kãm:

—Tk kwa nà kêr ka mẽ tanhmã ijarênh to hkêt nẽ. Anẽ.

Jesus kot amnhĩ kaxyw mẽ kêp 12 rênh ã harênh Matêwre 10.1-4; Rukre 6.12-16

¹³ Tã nhũm Jesus hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnh kwỳjê mã kãm:

—E pu mẽ ma mỗ nẽ krãhakỳx mũj ã api. Anẽ.

Hãmri nẽ mẽ ma hwỳr mỗ nẽ hã api

¹⁴ nhũm Jesus amnhĩ kaxyw mẽ ho 12 nẽ mẽ kurê. Mẽ kot ma ý hã Tĩrtũm kapêr o mẽ ahkre

¹⁵ nẽ ý hã mẽ nê mẽkarõmnuti janor o pa kaxyw.

¹⁶ ã mẽ hixi kot anhỹr.

Na pre ja kêp Simãw no nhũm Jejus hpãnhã hã hixi hõ mẽ nhũm hpãnhã mãânên kêp Pêtre.

17 Nẽ hkôt Jepetew kra Xiakre mẽ htõ Juãwja wa kuta.

Hãmri nẽ kot Simãw nhĩpêx pyrà nẽ wa hã hixi hõ mẽ nhũm wa hpãnhã mãânên kêp Poanes. Wa kot amnhĩ prêprêk jakamã nhũm ã wa hã hixi mẽnh anẽ.

18 Nẽ hõ pê Andreja ta.

Nẽ hkôt Andre htõ Firiptija ta.

Nẽ hkôt Patoromewja ta.

Nẽ hkôt Matêwreja ta.

Nẽ hkôt Tomasja ta.

Nẽ hkôt Arpêw kra Xiakreja ta.

Nẽ hkôt Tatewja ta.

Nẽ hkôt Simãw õja ta.

Simãwja na pre kãm mẽ ixpê Ijaewjê nhõ pika pê Ijaew kĩnh tỳx nẽ. Jakamã na pre kãm nhãm pika hõ nhõ pahi kot mẽ ho amnhĩptâr prãm kêt nẽ pa.

19 Nẽ hkôt Jut Kariotja ta.

Kormã kot mẽ kãm Jejus kurê xwỳnhjê nhĩhkram õr mã nhũm Jejus kot amnhĩ kukamã omunh mex tã mẽ hkôt amnhĩ kaxyw kuta.

Ã mẽ kot ÿ hã mẽ ahkre o pa kaxyw mẽ rênh xwỳnhjê nhĩxi kot anhỹr.

Jejus mẽ mẽkarõmnuti wa harẽnh

Matêwre 12.22-32; Rukre 11.14-23, 12.10; Juãw 10.19-21

²⁰ Hãmri nhũm Jejus hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnh kwỳjê rênh pa nẽ ma amnhĩ kôt mẽhõ nhõrkwỹ hwỳr mẽ o mõ. Na prem apkur kêt ry rax nẽ ra kãm

prãm tỳx nẽ nhũm ma mẽ apkur kaxyw amnhĩ kôt mẽ o mỗ. Hãmri nhũm axte mẽ à xwỳnhjaja mẽ omu nẽ Jejus wỳr pikuprõnh rax nhũm mẽ tokyx apkur kêt nẽ.

²¹ Hãmri nhũm Jejus katorxà nẽ htõjaja tee ri mẽ apkur kêt ã mẽ harẽnh ma nẽ axpẽn mã:

—Kwa mãn ãm ra tanhmã hkrã amnhĩ to nà? Hã na mẽ kot omunh kaxyw hã hpikuprõnh rax jakamã nhũm kormã apkur kêt nẽ. E tokyx pu mẽ ma hwỳr mra nẽ omu nẽ mẽ kệp utà nẽ akupỹn amnhĩ kôt o mỗ. Anẽ.

²² Rôm nhũm Tĩrtũm kapër tũm o mẽ ahkre xwỳnhjaja Jerujarẽ rũm Jejus wỳr mõn pøj. Hãmri nẽ tanhmã ho kapër punuj to. Kệp mẽkarõmnuti hkwy hã hkamnhĩx jakamã harẽnh o:

—Tk pěr hinhu nhĩkõõti nhỹ hã na hte mẽ nẽ amnhĩ kwỳjê japõx o pa. Anẽ.

Hinhu nhĩkõõti nhĩxi hõ pẽ Satanasti nhũm prem ỹ hã Jejus kot amnhĩ nhĩpêx o pa hã hkamnhĩx.

²³ Hãmri nhũm amnhĩ tã mẽ omu nẽ amnhĩ wỳr mẽ kãm hpa ho apê nẽ mẽ kãm amnhĩ jarẽ. Nom amnhĩ tã kuxi nẽ mẽ kãm mẽmoj jarẽ nẽ mẽ kãm:

—Kwa mẽ inhma mẽ ate ixpê Satanasti hkwy hã ixkamnhĩx xwỳnhjaja. Xà na hte Satanasti mẽ nẽ amnhĩ kwỳjê janor o pa? Nà na hte ã amnhĩ nhĩpêx anhỹr kêt nẽ.

²⁴ Na hte pika nhõ xwỳnhjaja axpẽn kutã amnhĩ xunhwỳ nẽ axpu hãmri nẽ angrà nẽ ma ahpỹnhã ri pa nẽ amnhĩ krã hkôt ri tanhmã amnhĩ to ho ri pa. Jakamã nhũm mẽ õ pahija mẽ hamãr o pa hkêt nẽ.

²⁵ Nē krī nhō xwỳnhjaja haxwỳja. Mē kot axpēn to hkwỳ xwỳnhjaja koja mēmoj tā axpēn kām gryk nē axpēn kutā amnhī xunhwỳ hāmri nē anhrà nē ahpỳnhā pa hāmri nhūm mē ō pahi tee ri kām mē hamār o pa hprām. Mo hkwỳjaja kot kêt ri mē hamār o pa? Nom tām kot amnhī nē mē hanoore hā. Mē tāmjaja na prem axpēn kām gryk nē anhrà nē ahpỳnhā pa.

²⁶ Tā ja pyrā nē ixte Satanasti nhỹ hā tanhmā amnhī nhīpêx to ho ixpa ronhỹx pa ri mē kurūm amnhī kwỳjê japôx o ri ixpa hkêt nē. Mēkarōmnutijaja kêp Satanasti hkwỳ kênā. Koja Satanasti ixte mē kurūm mē hapôx kaxyw tanhmā inhmā nē hkêt nē.

²⁷ àhpumunh tỳx jakamā na hte mē kot hkôt amnhī xunhwỳr xwỳnhjê pumunh tỳx o pa nhūm mēhō tee ri kêp mē utār kaxyw. Tā ixàhpumunh tỳx o ixte hakrenh jakamā ixte kêp mē utārja inhmā tanhmā kute hkêt. Na pa hte kêp mē utà nhūm mē hpānhā ixkôt amnhī nhīpêx o pa nhūm Satanasti tee ri mē hā ixpumunh o pa kaprỳ.

²⁸ –Ām hāmri na pa mē amā ixkapêr. Kot kaj mē tanhmā amnhī tomnuj to ho apa. Nē amnhī tomnuj tỳx kumrêx rāhā ho apa. Rỳ tanhmā akapêr punuj to ho apa. Rỳ tanhmā Tĩrtūm o akapêr punuj to ho apa. Tā tee ri ja hā amnhī pumu nē akapri nē ā ate amnhī nhīpêx anhỹrja kaga nē Tĩrtūm kôt amnhī xunhwỳ. Hāmri nhūm amnhī tā mē apumu nē amnhī katut kôt mē ate amnhī tomnuj nē mē akapêr punuj rēnh pa nē axte kām hamaxpêr kêt nē. Koja ho hapêx par kumrêx.

²⁹ Nom koja Tĩrtūm Karō xatā mē amā ixto amnhĩrīt tā ka mē ama nē ām ama nē te kêp amnhī

jamak pro pyrək o amnhĩ nhĩpêx. Jao Tĩrtũm Karõ hã apijaàm kêt ã amnhĩ to amnhĩrĩt. Ja mỳrapê koja Tĩrtũm nhỹrmã amnhĩ xwar te mẽ apê amnhĩ jamak pro pyrək o mẽ anhĩpêx ka mẽ tee ri kãm amnhĩ kaprĩ kaprỳ. Hãmri nẽ mẽ kot amnhĩ xà htỳx kamã hamak o pa htũm xà wỳr ma apa nẽ kamã apa rãhã apa ho apa. Anẽ.

³⁰ Mẽ kot Satanasti nhỹ hã mẽ nê mẽkarõmnuti janor o pa hã hkamnhĩx jakamã nhũm pre Jejus ã mẽ kãm kapêr anẽ.

Jejus katorxà mẽ htõjê jarẽnh

Matêwre 12.46-50; Rukre 8.19-21; mããnnẽn Eprêw 2.11-12

³¹ Rôm nhũm Jejus katorxà mẽ htõjaja hwỳr mra no ãm kormã hwỳr gjêx kêt nẽ. Mẽ kot hã hturax jakamã nhũm mẽ tee ri hwỳr gjêx kaxyw kormã kapôt ã kuhê. Hãmri nẽ mẽ kot mar o kuhê xwỳnhjê hõ mã kapêr nẽ kãm:

—Kwa ma tẽn Jejus mã mẽ ijarê kê mẽ ixwỳr kato. Anẽ.

³² Rôm nhũm ixkre kamã mẽ hkrĩ xwỳnhjaja mẽ omu nẽ Jejus mã mẽ harẽ nẽ kãm:

—Kwa Pahihti. Ota akatorxà mẽ atõjaja awỳr mra nẽ pøj nẽ tee ri awỳr gjêx mã nẽ kormã kapôt ã kuhê nẽ atã karõ. Anẽ.

³³⁻³⁵ Hãmri nhũm mẽ kuma nẽ mẽ kãm:

—Tõe pa ixkato nẽ mẽ omu. Inhmã mẽ hapêê. Nom kot kaj mẽ atõ Tĩrtũm kapêr ma nẽ hkõt amnhĩ xãm nẽ hkõt amnhĩ nhĩpêx. Hã kot kaj te apê ixtõ rỳ ixkatorxà kot amnhĩ nhĩpêx pyrək o pu mẽ axpẽn nhĩpêx. Pa te inhmã mẽ hapê pyrà nẽ inhmã mẽ ajapê nẽ. Anẽ.

4

Mēmo hy hkre xwỳnh jarēnh
Matêwre 13.1-9; Rukre 8.4-8

¹ Tã nhũm Jejus axte gô jakàx ã mẽ ahkre ho nhỹ. Hãmri nhũm mẽ axte hã hturax jakamã nhũm tee ri mẽ omu hãmri nẽ pàr krem axà nẽ gôx kãm amỳm mẽ ahkre ho nhỹ. Nhũm mẽ piitã kỳxpê omunh nẽ mar mex o kuhê.

² Hãmri nhũm mẽ ahkre ho nhỹ. Nom mẽ ujarēnh pix kãm mẽ ahkre. Mẽ kot Tĩrtũm kapêr mar nẽ tanhmã hkôt amnhĩ nhĩpêx to ho paja nhũm hã kuxi nẽ mẽ kãm hã ujarēnh o nhỹ nẽ mẽ kãm:

³ —E mẽ inhma. Koja mēhõ ma pur mã mõ nẽ pur kãm mẽmo hy ho ukapêr o pa nom nhũm hy piitã amex kãm rôrôk kêt nẽ. Koja ahpỹnhã rôrôk.

⁴ Koja hkwy aptỳx kãm rôrôk nhũm kuwēnhre omu nẽ hwỳr mra nẽ hkrêr pa.

⁵⁻⁶ Nẽ koja kēn kãm hkwy rôrôk hãmri nẽ higrôt kutã nojarêr nẽ higrôt pa. Nom nhũm kamã aptỳx nẽ kamã kêp pika hkryre jakamã nhũm higrôt nhũm hã myt apha nẽ arĩgro htỳx mẽ nhũm grã pa. Harê hkryre jakamã grã pa.

⁷ Nẽ koja hkwy mrônhĩ kamã rôrôk nẽ higrôt tã no nhũm utĩa kêp amỳtã nhũm ô hkêt nẽ.

⁸ —No koja hirã kamã pika mex kãm hkwy rôrôk. Hãmri nẽ hirã kamã rôrôk jakamã higrôt mex nẽ piitã ô rax nẽ. Kamã ô hkwy kêp 30 nẽ kamã hkwy kêp 60 nẽ kamã hkwy kêp 100. ã mẽ ujarēnh kot anhỹr.

⁹ Kwa mẽ ama nẽ kãm ajamaxpêr tỳx rãhã ho ri apa. Anẽ.

*Jejus kot hprĩ hã mẽmo hy jarẽnh
Matêwre 13.10-23; Rukre 8.9-15*

¹⁰ Hãmri nhũm mẽ Jejus xujarẽnh mar pa nẽ anhrã nẽ ma akupỹm mra nhũm hkõt mẽ pa ho pa xwỹnh pẽ 12 mẽ hkwỹjaja pix Jejus ri arĩk. Hãmri nẽ ujarẽnhã ã hkukja nẽ kãm:

—Kwa mon ka hte ã mẽ kãm axujarẽnh anẽ Pahihti? Na pa mẽ ixprĩ hã amar mex kêt nẽ. Anẽ.

¹¹⁻¹² Hãmri nhũm mẽ kãm:

—Nà kot paj ixprĩ hã mẽ amã harẽ. Tĩrtũm kãm mẽ ate aprĩ hã mar prãm jakamã kot paj ixprĩ hã tanhmã mẽ amã harẽnh to. Nà mẽ kot amnhĩ tomnu kaga nhũm Tĩrtũm kot ja hã mẽ omunh xà hkõt mẽ ho hkra hã harẽnhja na pa hte mẽ kãm harẽ. No mũjjaja mẽ akĩnhã mẽ kãm mar prãm kêt jakamã na pa hte mẽ kãm mẽmoj tã haxwỹ nẽ awjarẽ nhũm mẽ ãm ixujarẽnh pix ma.

Na htem kuma nẽ ãm kuma nẽ htỹx ri hã pa. No kęp apu mẽ kãm hprĩ hã mar prãm ronhỹx mẽ ra hprĩ hã kuma nẽ Tĩrtũm kõt amnhĩ xunhwỹ nhũm amnhĩ tã mẽ omu nẽ mẽ kot amnhĩ tomnuj o hapêx. Nom mẽ kãm mar prãm kêt. Anẽ.

¹³ Tã mẽ ate aprĩ hã ixujarẽnhja mar mex kêt jakamã tanhmã kot kaj mẽ amnhĩ to nẽ ixujarẽnh piitã ama? E kot paj ixprĩ hã mẽ amã mẽmo hyta jarẽ ka mẽ inhma.

¹⁴ —Nà mẽmo hyta te kęp Tĩrtũm kapêr pyrãk. Nẽ ahpỹnhã rôrôk xà hã pikata te kęp ahpỹnhã mẽ kot Tĩrtũm kapêr mar xwỹnhjê kot mar nẽ ahpỹnhã tanhmã amnhĩ nhĩpêx to pyrãk.

¹⁵ Jakamã mẽ kot mar xwỹnh kwỹjaja hte kot aptỹx kãm hkwỹ rôrôk nhũm kuwênh kot hwỹr

mrar nê hkrêr par xwÿnhhta pyrâk. Jakamã na htem Tĩrtũm kapêr ma nom nhũm Satanasti te kuwênh kot hy hkrêr parta pyrâk o mẽ hipêx. Nê mẽ kot amnhĩ kaxyw hkôt hamaxpêr nê hkôt amnhĩ xunhwÿr pymaj tanhmã nê mẽ hkrã hto. Jakamã nhũm mẽ Tĩrtũm kapêr ma nom ho hamakêtkati tokyx anê nê axte kãm hamaxpêr kêt nê.

¹⁶ —Nê mẽ kot mar xwÿnh kwÿjaja te kot kênre kamã hkwÿ rôrôk nê higrôt nhũm te hã myt aha nhũm grà par tokyx anhÿr xwÿnhhta pyrâk. Na htem Tĩrtũm kapêr ma nê hkĩnh nê. Nê kãm mar prãm nê. Te hy higrôt tokyx anhÿrta pyrâk.

¹⁷ Tã nhũm mẽhõ tẽ nê Tĩrtũm nê tanhmã mẽ kãm kapêr to nhũm mẽ kuma nê hkaga. Rÿ nhũm mẽ Tĩrtũm ã tanhmã mẽ homnuj to nhũm mẽ tee ri amnhĩ tã mẽ omu nê hkaga. Te mẽmo hy higrôt nê grà par tokyx anhÿrta pyrâk.

¹⁸ —Nê mẽ kot mar xwÿnh kwÿjaja te kot mrônhĩ kamã hkwÿ rôrôk nê higrôt nhũm mrônhĩ kot kêp àmnâr xwÿnhhta pyrâk. Nê mẽ kãm Tĩrtũm kapêr mar prãm nê.

¹⁹ Nom mãânên kãm hikukrêx rax nê hikàxpore rax prãm jakamã ãm ja pix kukamã hamaxpêr o ri pa. Jao ra gryk ã axte Tĩrtũm kapêr mã hamaxpêr nê hkôt amnhĩ nhĩpêx kêt nê. Te mrônhĩ kot higrôt pê àmnâr nhũm ô hkêeta pyrâk.

²⁰ —No mẽ kot mar xwÿnh kwÿjaja te hirã kamã pika mex kãm hy hkwÿ rôrôk nê higrôt nê ô raxta pyrâk. Na htem ixkapêr ma nê amnhĩ krã him hagjênh tÿx nê. Nê ixkôt ri amnhĩ nhĩpêx mex rãhã ho ri pa. Te mẽmo hy hkre kamã ô hkwÿja kêp 30 nê kamã kêp 60 nê kamã kêp 100ta pyrã nê

Tĩrtũm kapẽr kõt amnhĩ nhĩpêx mex rãhã ho pa. E ã ixujarẽnhja kot anhỹr. Anẽ.

Kanê hpimxur ã harẽnh

Rukre 8.16-18, 8.24-25; Matêwre 13.10-15, 25.14-30

²¹ Nhũm Jejus arĩ hkõt mẽ pa ho pa xwýnhjê jahkre nẽ mẽ kãm:

—Xà na htem kanê hpòk nẽ poti ho hpro rý hitom kãm par krak ri unhwý? Nà na htem hpòk hãmri nẽ kýt pẽ mẽmoj nhĩmòk ã unhwý.

²² Ja pyrà nẽ mẽ piitã kot hkwýjê pẽ tanhmã hamaxpẽr punuj to ho hpimxur prãm tã tee ri kot ho hpimxur prãm kaprý. Kojã nhỹrmã mẽ hamaxpẽr piitã amnhĩ to amnhĩrĩt pa. Nẽ mẽmoj piitã ra hpimxur mex tã kojã nhỹrmã amnhĩ to amnhĩrĩt pa. Te mẽ kot kanê hpòk nẽ kýt pẽ unhwýr nhũm amnhĩrĩt mex pyræk. Ja pyrà nẽ na pa hte Tĩrtũm kapẽr o ri ixpimxur o ixpa hkêt nẽ. Na pa hte ixprĩ hã mẽ amã harẽnh mex o ixpa.

²³ Kwa mẽ ixujarẽnhja ma nẽ kãm ajamaxpẽr týt rãhã ho ri apa. Anẽ.

Nhũm pre ã Jejus mẽ kãm kapẽr anẽ.

²⁴ Hãmri nẽ mẽ kãm:

—Nẽ kêr ka mẽ axpẽn kãm axukaprĩ ho ri tanhmã axpẽn to mex to ho ri apa. Kêr kê Tĩrtũm ja hã mẽ apumu nẽ mẽ apyrà nẽ mẽ akamã ukaprĩ pẽ mẽ ato mex o pa.

²⁵ Kojã mẽhõ inhmã tanhmã amnhĩ nhĩpêx mex to pa ja hã omu nẽ kot inhmã àpênh mexta pãnhã ho mex nẽ. No kojã inhmã àpênh mex kêt pa ja hã omu nẽ hã ho mex kêt nẽ.

—Nẽ kojã mẽhõ kãm ixkapẽr mar prãm nom kormã hprĩ hã mar mex kêt tã arĩ mar o pa nẽ gaa

ně mar tỳx o mō. No koja kuma nē ãm kuma hāmri nē gaa nē hã no hkêt. Aně.

Pur kãm mēmō hy hkre xwỳnh jarěnh

Matêwre 13.24-30

²⁶ Nhũm Jejus arĩ hkôt mē pa ho mē pa xwỳnhjê jahkre ho nhỹ nē mē kãm:

—E pa mē amã tanhmã mē kot ixkapěr mar tỳx xwỳnhjê jarěnh to ka mē inhma. Koja mēhō ixkapěr mar tỳx nē ra hkôt ri amnhĩ nhĩpêx o pa. Hāmri nē hamaxpěr nyw o hamaxpěr o pa nē amnhĩ nhĩpêx nyw o amnhĩ nhĩpêx o pa. Te mē hpur kãm mēhō kot mēmō hy hkre xwỳnh kot amnhĩ nhĩpêx pyræk. Na hte hyja kre ho pa.

²⁷ Hāmri nē hkre hpa nē kamàt mē ôt o hikwỹ nē arĩgro mē mēmōj tã àpênh o pa. Rãhã nhũm mēmō hyja arĩ hikwỹ ho hikwỹ hkêt nē. Koja amnhĩ nhĩpêx õ ho amnhĩ nhĩpêx nē higrôt kato nē hprêk. Kre xwỳnh kot tanhmã kot amnhĩ nhĩpêx to hã omunh kêt tã nhũm kãm hprêk.

²⁸ —Na hte hpõm hapôx o pa nē higrôt o pyka kahte. Hāmri nē hprêk nē hô axpôt nē gaa nē hpãnhã ô. Hāmri nē hkamrêk pa nē xa.

²⁹ Hāmri nē mē kot hikěnh mã mex nē nhũm kot hkre xwỳnhhta omu nē amnhĩm hamỳnh pa. Tã mē kot ixkapěr mar mex xwỳnhjaja te mēmō hy ra higrôt kator nē hprêk nē hô pipôt nē ô xwỳnhhta pyræk. Nē uræk nē amnhĩ nhĩpêx õ ho amnhĩ nhĩpêx o pa. Aně.

Jejus te kot mēmō hy pyræk ã kot amnhĩ jarěnh

Matêwre 13.31-32; Rukre 13.18-19

³⁰⁻³² Nhũm Jejus arĩ mē ahkre ho nhỹ nē mē kãm:

—Tĩrtũm kot mẽ awỳr ixte mẽ ato amnhĩptàr kaxyw inhmẽnħ ã ijarẽnħja. Te ixte mẽmo hy pixire pyràk. Koja mẽhõ mẽmo hy hõ pixire nẽ hkre nhũm ra higrõt. Nẽ gaa nẽ hprêk. Hãmri nẽ hpa anħgrà nhũm kuwênħre hwỳr mra nẽ hõptĩ kamã amnhĩm haê nhĩpêx. Mẽmo hyta grire htã nhũm hkre nhũm higrõt nẽ ã amnhĩ nhĩpêx anẽ. Tã kot paj nhỹrmã urà nẽ ixpyxi htã kot paj pika piitã hkõt mẽ ho amnhĩptà nẽ mẽ omunh mex rãhã ho ri ixpa. Anẽ.

Ã na pre Jejusja hkõt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mã amnhĩ tã kuxi nẽ ujarẽnħ anẽ.

³³ Mẽ kãm ujarẽnħ kãm mẽ ahkre ho pa. Te nhãm mẽmoj jarẽnħ pyrà nẽ amnhĩ tã haxwỳ nẽ harẽ. Mẽ kot tanhmã mar to hã mẽ omunh xà hkõt tanhmã mẽ kãm ujarẽnħ to.

³⁴ Na pre ãm ujarẽnħ pix kãm mẽ kãm kapêr mar prãm kêt xwỳnhjê mã amnhĩ jarẽnħ rãhã ho pa. No mẽ kot hkõt pa ho pa xwỳnhjê mã nhũm hprĩ hã ujarẽnħ jarẽ nhũm mẽhprĩ hã mar mex nẽ.

*Jejus kot kôk o pinħkrênh ã harẽnħ
Matêwre 8.23-27; Rukre 8.22-25*

³⁵ Tã nhũm amỹkry nhũm Jejus arĩ pàr kre kamã nhỹ. Hãmri nẽ hkõt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mã kãm: “E pu mẽ ma xarmã mõ.”

³⁶ Anẽ hãmri nẽ mẽ kot mar o hkrĩ xwỳnhjê re nẽ pàr mã agjê nẽ ma xarmã mõ. Garirej rùm kato nẽ ma xarmã pika hõ hwỳr mõ. Nhũm pàr kwỳja ma mẽ hkõt mõ.

³⁷⁻³⁸ Nhũm Jejus ra õtxwa nẽ tẽ nẽ pàr kre kamã hkrã japar xà hã hkrã xi nẽ ra õt tỳx nẽ nõ. Nhũm kôk àpêr tỳx nẽ nhũm gô kànħmã harĩ nẽ axpẽn tak. Ra ri xatã axpẽn tak nẽ pàr kre kamã axkapĩ nhũm

ra mẽ kêp àr o mō. Hāmri nhũm mẽ tee ri amnhĩ nhĩpêx nẽ tee ri amnhĩ kukamã hamaxpêr nẽ Jejus wỳr hprõt nẽ kumra nẽ kãm:

—Kwa kànhmã nhỹ Pahшти. Kot puj mẽ jarãhã pahtyk pa. Anẽ.

³⁹ Hāmri nhũm hkrākato nẽ kànhmã nhỹ nẽ kôk mẽ gôta pumu nẽ wa kãm kapêr o:

—E kwa wa anhĩkrê. Anẽ.

Hāmri nhũm gô mẽ kôk hpinhkrênh kurê kumrêx.

⁴⁰ Hāmri nhũm Jejus hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mã kãm:

—Hêxta waa nẽ. Kormã mẽ ate amnhĩ kaxyw Tirtũm mẽ wa inhmã ajamaxpêr tỳx kêt. Hã na ka mẽ ri amã ma nẽ tee ri amnhĩ kukamã ajamaxpêr. Anẽ.

⁴¹ Hāmri nhũm mẽ amnhĩ jaêr pê ã kot amnhĩ nhĩpêx anhỹr ã omu nẽ tee ri axpên pumunh pê omunh o kuhê. Hāmri nẽ axpên mã:

—Kokỹỹ. Jejus kêp mẽ panhĩõ hkêt. Mẽ pahtõ kot pu te kot amnhĩ nhĩpêx pyrà nẽ kôk mã pakapêr nhũm anhĩkrê? Nà mẽ pakurom àhpumunh tỳx o àhpumunh tỳx. Anẽ.

5

Jejus kot mēhō nē mēkarōmnuti janor ã jarēnh

Matêwre 8.28-33; Rukre 8.26-34

¹ Tã nhũm Jejus mẽ hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mẽrohã mō nẽ xarmã Geras wỳr pôj.

²⁻⁴ Hāmri nẽ pàr rũm hapôj nhũm mēhō myja Jejus pumu nẽ hwỳr tẽ. Mēkarōmnuti kot hwỳr àr nhũm ã hã oprê htỳx kumrêx. Hāmri nẽ hkwỳjê hkàx ã kapôt ã mẽ hã pika kamã ri hkênh nẽ pa ho

pa. Nhũm mẽ xatã kàx o hte hpre nẽ hpa hpre htã no nhũm kurê.

⁵ Nẽ kamàt kãm nẽ arĩgro hã àmra htỳx o mrar pẽ kẽn o amnhĩ tak o mra. Mẽ hã pyka kamã nẽ kapôt ã hixêt ã amnhĩ tak tỳx rãhã ho mra.

⁶ Tã amỳm Jejus pumu nẽ hwỳr hprôt nẽ hã hpijaàm kaxyw kutã hkõn krã ho tẽm nẽ hparpê nhỹ.

⁷⁻⁸ Hãmri nhũm omu nẽ nê mẽkarõmnuti mã kapêr nẽ kãm:

—Kwa kurũm akato nẽ ma tẽ. Anẽ.

Hãmri nhũm kuma nẽ tanhmã myta o nhũm tãm mẽkarõmnuti nhỹ hã Jejus mã kapêr nẽ àmra kamã kãm:

—Pa Tĩrtũm Kra Jejus? Mo kaxyw na ka ixwỳr tẽ? Kwa tanhmã ixto hkêt nẽ nà?

⁹⁻¹⁰ Anẽ nhũm kãm:

—Tanhmã na anhĩxi te? Anẽ.

Nhũm kãm:

—Nà ixpê Mẽohtôhti. Mẽkarõmnuti ohtô nẽ kot ixwỳr gjêx jakamã na htem ã inhĩxi jarênh anẽ. Kwa nê mẽ ijanor kêt nẽ nà? Anẽ.

¹¹⁻¹² Hãmri nhũm mẽkarõmnuti tãm amnhĩ to kuwỳ nẽ kãm:

—Kwa kêt ka jahti nê mẽ ijapôx japêr nẽ mẽ kot amnhĩ xà htỳx kamã hamak o mẽ pa htũm xata wỳr mẽ ixrênh kêt nẽ. Hagrô hkwỳ mũj wỳr mãn mẽ ixrê pa mẽ hpãnhã hwỳr mãn hagjê? Anẽ.

¹³ Hãmri nhũm mẽ kãm:

—Tõe. Mẽ tãm hwỳr mra. Anẽ.

Hãmri nhũm mẽmyta pẽ hapôx pa nẽ ma hagrô hwỳr mrar kurê kumrêx nẽ mẽ kãm gjêx pa nhũm myja akupỳm tãm hkrã. No nhũm hagrôja mẽkarõmnuti pymaj amỹra nẽ axkahkũm nẽ hprôt

ně himô hã krã hixêť ã axpum rôrôk ně gôx kãm mrô ně hpikaprãr pa. Ohtô rax kumrêx. Kêp 2.000 tã hpikaprãr pa.

¹⁴ Hãmri nhũm hagrô jamãr o ri mẽ pa xwýnhjaja tee ri ja hã omu ně ma mẽ õ patrãw wýr akupým mẽ piitã mẽ kãm harênh o hprôt ně mra. Hãmri ně mẽ kãm ujarênh pa.

¹⁵⁻¹⁶ Nhũm mẽ tee ri mẽ kuma ně ma Jejus wýr mra ně hkaxpa ně kuri myta pumu. Nhũm ra akupým tãm hkrã ně ê kamã tãm amnhĩ nhĩpêx ně nhỹ. Nhũm mẽ kot hã omunh xwýnhjaja mẽ kãm ujarênh pa nhũm mẽ kuma ně myta pumu hãmri ně tee ri amnhĩ kukamã hamaxpêr o kãm Jejus puma ně.

¹⁷ Hãmri ně amnhĩ nê kãm kapêr ně kãm:

—Kwa mẽmo kaxyw na ka mẽ ixwýr rê? Mẽ ma akupým amrar tokyx anê. Anê.

¹⁸ Hãmri nhũm mẽ kuma ně akupým pàr wýr agjê nhũm akupým mex xwýnhhta tee ri ja hã mẽ omu ně mẽ hkôt hkrã.

¹⁹ No nhũm Jejus kãm:

—Nà kot kaj mẽ ixkôt amõr kêt ně. Ma akupým anhõ krĩ hwýr mãn tẽ ně mẽ kãm Tĩrtũm kot akupým ato mex ã amnhĩ jarênh o ri mẽ hkôt apa. Anê.

²⁰ Hãmri nhũm kuma ně ma akupým tẽ. Hãmri ně õ pyka pẽ Tekap kãm mẽ kãm Jejus kot tanhmã ho mex to hã harênh ri mẽ hkôt pa nhũm mẽ amnhĩ jaêr pẽ kuma ně tee ri hkukamã hamaxpêr.

Jejus kot akupým mẽhõ ho mex ně akupým mẽhõ ho htĩr ã harênh

Matêwre 9.18-26; Rukre 8.40-56

21 Tã nhũm Jejus mẽ hkôt mẽ pa ho pa xwỳnhjê mẽrohã akupỹm xarmã mỗ nẽ rê. Hãmri nẽ pàr nhô nẽ api nẽ gô mỳri kuhê nhũm pika nhô xwỳnhjaja Jejus pumu nẽ hã pikuprõnh rax nẽ.

22-23 Hãmri nhũm mẽhõ my pê Jajtija hwỳr tẽ nẽ kutã hkõnkrã ho htẽm nẽ nhỹ. Kêp Tĩrtũm kapêr o mẽ ahkre xà hã ixkre jamãr xwỳnh maati na pre. Nhũm hkra nija kêp à htỳx nẽ htyk kaxyw nẽ nõ. Kormã nyw. Kormã hã amgrà pê 12 pix tã ra kêp htyk kaxyw. Hãmri nhũm Jajtija tee ri hkukamã hamaxpêr nẽ ma Jejus wỳr tẽ nẽ hpar pê hkõn krã ho tẽm nẽ ho hwỳr kãm hihtỳx nẽ kãm:

—Pa akupỹm mẽ ixto mex xwỳnh maati. E awỳr na pa tẽ. Na ra ixkra ixpê htyk kaxyw. Pa tee ri omu nẽ kaxyw amã ijamaxpêr nẽ awỳr tẽ. Jakamã kwa ma ixkôt inhõrkwỹ hwỳr tẽ nẽ inhmã omu nẽ hã anhĩkra xi nẽ akupỹm inhmã ho mex. Anẽ.

24 Hãmri nhũm kuma nẽ ma hkôt tẽ. Nhũm mẽ ohtô nẽ axpẽn nhĩgãnh nẽ axpẽn kujahêk o wa hkôt mra.

25 Nhũm mẽhõ nija haxwỳja wa hkôt tẽ. Na pre hte hkamrô hkryre rãhã ho pa hã ra hã amgrà kêp 12.

26 Nẽ tõtô mã amnhĩrer rax nẽ nhũm mẽ tee ri kot ho mex kaxyw nom xatã hkane kaprỳ. Hãmri nhũm ra hikàxpore kêp hapêx nhũm arĩ ãm rãhã nẽ pa.

27-28 Hãmri nẽ tee ri amnhĩ kukamã hamaxpêr nẽ Jejus jarẽnh ma nẽ hamaxpêr o:

—Ma kot paj ma hwỳr tẽ nẽ kêp ê pix kupênh tã akupỹm inhmex japêr. Ma kot paj ho anẽ.

Anhỹr o hamaxpêr hãmri nẽ ma mẽ hkôt hwỳr htẽm kurê kumrêx. Nhũm mẽ ohtô raxja kaêx ã mẽ hkôt hwỳr tẽ. Hãmri nẽ katut kôt kêp ê nhĩrê kupê.

29 ãm ê pix kupênh tâ akupỹm mex ã amnhĩ pumunh kurê kumrêx.

30 Hãmri nhũm Jejus kot kêp ê kupênh ã amnhĩ tâ omu nê hêx rom xa nê mē ho hakêx nê amnhĩ tâ mē kãm kapêr nê mē kãm:

—Kwa mē atō na ka ri amnhĩ kaxyw inhmã ajamaxpêr tỳx pē ixpê ixê kupê? Anē.

Hãmri nhũm mē piitã kuma nê tee ri axpên pumu nê kãm amnhĩ tâ aprã.

31 Hãmri nhũm hkôt mē pa ho pa xwýnhjaja kãm:

—Mē kot apê amnàr griã kot ka kêt ri mēhō kot apê hkupênh xwýnh ã ri mē hkukja. Kwa mãn ãm mēhō amarĩ apê hkupê. Anē.

32 Hãmri nhũm mē kãm:

—Nà na amarĩ ixpê hkupênh kêt nê. Na amnhĩ kaxyw inhmã hamaxpêr tỳx pē ixpê hkupê. Tã na ixàhpumunh tỳx xà ho akupỹm mex. Nom ra ixte mēhō kot ixpê hkupênh xwýnhhta pumunh jakamã na pa ixêx rom ã amnhĩ tâ ri mē hkukjêr anē. E kwa mē atō inhmã amnhĩ jarê. Anē.

33 Hãmri nhũm nija kuma nê tee ri kêp kot amnhĩ to hpimxur prãm. Hãmri nê hpijaàm nê hwỳr htertet o tē nê kutã hkõn krã ho tēm nê nhỹ nê kãm amnhĩ jarê nê kãm:

—Ma pa na pa inhmã inhmex prãm xàj apê axê kupê. Tã na pa akupỹm inhmex. Anē.

34 Hãmri nhũm kuma nê kãm:

—Tỳ. Nà ate amnhĩ kaxyw inhmã ajamaxpêr tỳx kôt ã ate amnhĩ nhĩpêx anhỹr jakamã na ka akupỹm amex. Kot kaj axte akamrô rãhã ho ri apa hkêt nê. E mãmri ajamakêtkati nê ma akupỹm anhōrkwỹ hwỳr tē. Anē.

Hãmri nhũm kuma nê hkĩnh nê ma akupỹm tē.

³⁵ Rôm nhũm Jajti mã mẽ àpênh xwỳnhjaja òrkwỹ rũm ma ò patrãw kutã mra nẽ wa hkaxpa nẽ Jajti mã kãm:

—Kwa na ra akra apê ty. Mo kaxyw kot ka kêt amnhĩ kôt Jejus o mỗ? Kwär mãmri ma akupỹm awjanã nẽ tẽ. Anẽ.

³⁶ Hãmri nhũm Jejus mẽ kuma nẽ Jajti mã kãm:

—Kwa tee ri akra hkukamã ajamexpêr kêt nẽ. ãm kaxyw inhmã mãn ajamexpêr tỳx rãhã nẽ. Anẽ.

³⁷⁻⁴⁰ Hãmri nhũm mẽ axte mỗ nẽ mẽ òrkwỹ hwỳr pøj nẽ mẽ omu. Nhũm mẽ ra hã hturax nẽ mỳr o hkrĩ. Hãmri nhũm Jejus mẽ hwỳr axà nẽ mẽ omu nẽ kot mẽ hkra htyk kumrêx ã omunh tã mẽ kãm:

—Kwa mẽ hãmri amỳr kêt nẽ. Na nireta htyk kêt nẽ. Na ãm gõr nẽ nõ. Anẽ.

Hãmri nhũm mẽ kot ra htyk ã omunh mex jakamã kuma nẽ ãm kuma nẽ axtem nẽ ri axpên mã hã hpêr o axkê. Hãmri nhũm Jejus mẽ hanor pa nẽ hitom kãm htyk xwỳnh wỳr àr kaxyw nẽ amnhĩ kôt Juãw nẽ Xiakre nẽ Simãw Pêtre nẽ kaxyw htyk xwỳnh katorxà nẽ hipêêxà pix amnhĩ kôt mẽ ho axà.

⁴¹ Hãmri nẽ htyk xwỳnhhta wỳr tẽ nẽ hpa hã kupy nẽ kãm kapêr nẽ kãm:

—Pa? E kwa kànhmã nhỹ. Anẽ.

Nom amnhĩ kapêr kãm harẽ nẽ kãm:

—Tarit kũm. Anẽ.

⁴² Hãmri nhũm kànhmã ỹr kurê kumrêx nẽ kànhmã xa nẽ ri mra. Na pre ra hprêk nẽ ty. Na ra hã amgrà kêp 12 tã ty nhũm Jejus akupỹm ho htĩr nẽ kànhmã ỹr nhũm kànhmã xa nẽ ri mra.

43 Hāmri nhũm kuri omunh xwỳnhjaja amnhĩ jaêr pê omu nê kamã no pyma nê hkĩnh tỳx kumrêx. Hāmri nhũm Jejus katorxà mẽ hipêêxaja wa kãm:

—E măn ra kãm prãm nê. Wa tokyx kãm mẽmoj japêr kê kukrê. Nom kêr ka wa inhmar kumrêx. Kêr ka wa akupỹm ixte ho htĩr ã ri mẽ kãm ijarênh o ri apa hkêt nê. ãm kwarĩ ho kwarĩ. Anê.

6

Najare nhõ xwỳnhjaja kot Jejus kaga hã mẽ harênh

Matêwre 13.53-58; Rukre 4.16-30; Juãw 1.11

¹ Tã nhũm Jejus ma õ krĩ pê Najare hwỳr ma akupỹm mỗ nhũm hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja ma hkôt mỗ.

² Hāmri nê hwỳr pøj. Nhũm mẽ õ arĩgromnu pê sap kator jakamã nhũm Jejus ma Tĩrtũm kapêr o mẽ ahkre xà hã ixkre hwỳr tê. Hāmri nê kamã mẽ ahkre ho nhỹ nhũm mẽ amnhĩ jaêr pê kapêr mex ã kuma nê tee ri axpẽn pumunh pê hamaxpêr o hkrĩ. Jejus kêp mẽ hkwy hã hkamnhĩx nom nhũm mẽ kurom àhpumunh tỳx nê kapêr mex jakamã nhũm mẽ kuma nê tee ri hamaxpêr o hkrĩ. Hāmri nê axpẽn mã:

³ —Kwa kêp mẽ panhĩõ htã tanhmã kot we amnhĩ to nê ã àhpumunh tỳx kôt mẽ pamã kapêr anê nê ri mẽ kãm aa mẽ kot mẽmoj pumunh kêt kwỳ ho anhỹr o pa? Mẽ panoo mã na pre hprêk. Kêp pĩ kuprãr xwỳnh Juje mẽ hprõ Marir wa hkra na. Nê htõ Xiakre nê Juje nê Simãw nê Jutja ra mẽ pahte mẽ kêp htõ hã omunh mex. Nê htõxjaja jar mẽ pakamã pa nhũm mẽ pahte mẽ omunh mex

kênã kot kêt we mẽ kurom ã àhpumunh tỳx anẽ.
Anẽ.

Anhỹr o axpẽn mã harẽ. Hãmri nẽ kamã gryk nẽ
hkaga

⁴⁻⁶nhũm tee ri amnhĩ tã mẽ omu nẽ hamaxpêr o:

—Hêxta waa nẽ. Mẽ kãm amnhĩ kaxyw ixkôt
hamaxpêr prãm kêt kumrêx. Anẽ.

Hãmri nẽ mẽ kãm:

—Nà Tĩrtũm nhỹ hã kapêr jarênh o mẽ pa
xwỳnhjaja na htem krĩ hkwy kamã kãm mẽ mar
prãm nẽ. Nom õ krĩ kamã mẽ kot karãre rũm hprêk
o mõi kãm omunh xwỳnhjaja na htem kuma nẽ ãm
kuma. Anẽ.

Hãmri nhũm mẽ kot amnhĩ kaxyw hkôt
hamaxpêr kêt jakamã nhũm tee ri mẽ kãm aa
mẽ kot mẽmoj pumunh kêt kwỳ ho anhỹr rax
prãm kaprỳ. Nẽ ãm mẽ à xwỳnhjê ho grêre nẽ mẽ
hã ãhkra jaxwỳ nẽ akupỹm mẽ ho mex. Hãmri nẽ
mẽ kurũm kato nẽ ma krĩ hkwy hkôt ri Tĩrtũm
kapêr o mẽ ahkre ho pa.

*Jejus kot mẽmoj tã mẽ kêp 12jê mã karõ hã harênh
Matêwre 10.5-15; Rukre 9.1-6, 10.1-12; mããnên
Atrê 13.50-51, 18.6*

⁷Tã nhũm Jejus amnhĩ wỳr mẽ kot ỹ hã mẽ ahkre
ho pa xwỳnh pê 12jê hwỳ. Ra kot amnhĩ kaxyw mẽ
rênh xwỳnhhtaja nhũm amnhĩ wỳr mẽ kuwỳ. Hãmri
nẽ axpẽn kaxyw mẽ ho axkrut nẽ mẽ kurê nẽ mẽ
kãm mẽ àpênh ã karõ nẽ ma mẽ hkwyjê hwỳr mẽ
kurê. Nẽ mẽ kãm:

—E kêr ka mẽ ma mẽ pahkwỳjê hwỳr mra nẽ
inhỹ hã Tĩrtũm kapêr jarênh o ri mẽ hkôt apa. Nẽ
mẽ kurũm mẽkarõmnuti japôx o ri mẽ hkôt apa.

8-9 Nom kêr ka mẽ amnhĩ kôt akukrêx rax nê ri apa hkêt nê. Nê kawà htu nê ho ri apa hkêt nê. Nê amnhĩ kôt axàpkur xà ho ri apa hkêt nê. Rỳ akàxpore rax nê ho apa hkêt nê. ãm mẽ anhõ Kamis nê mẽ apar kà ho pixire nê agjê nê ri hã apa. Nê mẽ amnhĩ kaxpar xà hã mẽ anhõ kô pix o apa. Mẽ ã anhỹ kamã mẽ hkôt ri apa anê.

10 –Nê kêr ka mẽ nhỹri krĩ hõ hwỳr pøj. Nê apôx xà kamã mẽhõ nhõrkwỹ kamã hkôt ri apikamẽnh tãmtã kurũm akupỹm ajapøj nê ma hpãnhã nhãm krĩ hõ hwỳr apa. Nom atỳx ri nhãm mẽ hwỳr amrar nê nhãm mẽ hwỳr amrar kêt nê.

11 –Nê koja mẽ nhỹri mẽ akapêr kaga ka mẽ tee ri amnhĩ tã mẽ kamã ama hãmri nê tokyx mẽ kurũm ajapøj nê ma apa. Nê anojarêt nê mẽ noo mã akuhê nê amnhĩ par ã awjagrô kapĩ. Mẽ kot Tĩrtũm kaga hã amnhĩ pumunh nhũm kot amnhĩ pyrà nê mẽ hkaga hã omunh kaxyw ka mẽ ã mẽ noo mã amnhĩ nhĩpêx anê. Hãmri nê hpãnhã ma nhỹhỹm apa.

12 Anhỹr o mẽ kãm mẽ àpênh ã karõ. Nhũm mẽ kuma nê hapøj nê ma mẽ hkwỳjê hkôt pa. Ma krĩ piitã hkôt Tĩrtũm kapêr o mẽ ahkre ho ri mẽ hkôt pa nê mẽ kãm:

–E kwa mẽ tokyx amã ate amnhĩ tomnuj kaga hprãm xàj Tĩrtũm kôt mãn amnhĩ xunhwỳ. Anê.

13 Hãmri nê mẽ nê mẽkarõmnuti jano. Nê akupỹm mẽ à xwỳnhjê ho mex kaxyw mẽmo htwỳm o mẽ hkrã gregrer nê Jejus nhỹ hã akupỹm mẽ ho mex.

*Mẽ kot Juãw Paxis pĩr ã mẽ harênh
Matêwre 14.1-12; Rukre 9.7-9*

14 Tã nhũm mẽ piitã Jejus jarënh ma nẽ axpën mã tanhmã harënh to ho pa. Nom ahpÿnhã tanhmã harënh to. Na prem kamã harënh o:

—Nà Juãw Paxis pimrààta na. Për akupÿm htĩr jakamã na hte ã mẽ kot aa mẽmoj pumunh kêt kwÿ ho anhÿr o pa. Anẽ.

15 Nẽ kamã axtem harënh o:

—Nà tãm kêt. Për finat Eris na. Anẽ.

Nẽ kamã axtem harënh o:

—Nà tãm kêt. Për Tĩrtũm nhÿ hã kapër jarënh xwÿnhjê hõ na. Te kot amnepê mã mẽ kot Tĩrtũm nhÿ hã tanhmã amnhĩ nhĩpêx to xwÿnhjê kot amnhĩ nhĩpêx pyræk o kot amnhĩ nhĩpêx kênã.

Anhÿr o ahpÿnhã harẽ.

16 Hãmri nhũm Ijaew o amnhĩptàr xwÿnh pê Erox ãxipasja mẽ kot ã harënh anhÿr ã mẽ kuma nẽ Juãw Paxis mã hamaxpër kurê kumrëx. Hãmri nẽ mẽ kãm:

—Nà pěr Juãw Paxista na. Ixte mẽ kãm hã ixàmnhënh nhũm mẽ kot inhmã mut krãhyr xwÿnhhta mãn ra tanhmã amnhĩ to nẽ akupÿm htĩr. Anẽ.

17-20 Na pre ra pahi Erox ãxipasja htõ Pirip pê hprõ Eroxis pytà nẽ ho hprõ nhũm hkra niti mẽ wa hwÿr ahpã. Hãmri nhũm Juãw Paxisja tee ri ja hã pahihti Erox ãxipasja pumu nẽ hã kãm akir nẽ kãm:

—Tk. Kwa Tĩrtũm kệp ja omnuj. Ra kot ja nẽ mẽ pahkurê htã ka axtem nẽ ã amnhĩ nhĩpêx anẽ.

Anhÿr jakamã nhũm hprõ Eroxisja amnhĩ tã kuma nẽ kamã gryk tÿx nẽ. Nẽ kãm hpĩr prãm nẽ. No nhũm pahi Erox ãxipas kãm hpĩr prãm kêt nẽ. Juãw Paxis kot Tĩrtũm kôt amnhĩ nhĩpêx nhũm kot hã omunh mex jakamã kãm hpĩr prãm kêt nẽ. Juãw na pre hte xatã kãm Tĩrtũm kapër jarënh o

pa. Nhũm pahihiti Eroxo ãxipasja kormã hprĩ hã mar mex kêt tâ hã hpijaàm nẽ kãm mar prãm nẽ. Nom nhũm hprõ kãm hpĩr prãm jakamã nhũm kêp mẽ kãm hã amýnẽ nhũm mẽ ma o tẽ nẽ haxà nhũm mex nẽ mẽ hagjênh xà kamã hkrĩ ho krĩ.

21-24 Tã nhũm jãã nhũm pahihiti Eroxo ãxipas kator ã arĩgro kato nhũm mẽ piitã hwýr mra nẽ hã akuprõ nẽ hã hkĩnh nẽ hã apkur o hkrĩ. Ô kôwenatôjaja nẽ hkrãmnhwýjaja nẽ krĩ hkwý kamã mẽõ pahijaja nhũm mẽ ohtõ nẽ hã akuprõ nẽ hã hkĩnh. Hãmri nhũm hprõ Eroxis kra nitija mẽ hwýr axà nẽ mẽ kãm gre. Mẽ kot omunh nẽ kamã hkurẽ pix kaxyw mẽ noo mã hpijaàm kêt nẽ ã mẽ kãm gre anẽ. Hãmri nhũm pahihiti Eroxo omu nhũm ja kãm mex nẽ nhũm mẽ piitã hkĩnh nẽ kamã nopyma nẽ. Nẽ gre kãm hpijaàm kêt nẽ tanhmã mẽ kãm gre to nhũm mẽ omu nẽ kamã no pyma nẽ. Hãmri nhũm pahihiti Eroxo ãxipasja kãm:

—Nà ãm hãmri. Na ka mẽ inhmã agrer mex nẽ. Jakamã kwa mãmrĩ mẽmoj tâ ixwý. Amã mẽmoj prãm xà hkôt inhmã mẽmoj jarẽ pa amã kugõ. ãm hãmri na pa amã amnhĩ jarẽ. Na pa Tĩrtũm noo mã ã amã amnhĩ jarênh anẽ. Ka mãmrĩ ixkukrêx mex kwý hã ixwý pu axpên mã ho axkjê. E mẽmo na amã hprãm? Anẽ.

Hãmri nhũm kuma nẽ ma katorxà hwýr tẽ nẽ kãm harẽ nẽ kãm:

—Xê mẽmoj tâ kot paj we kuwý? Anẽ.

Hãmri nhũm kuma nẽ hamaxpêr o:

—Ma ãm hãmri koja mẽ tâ jarãhã inhmã Juãw Paxis pĩ. Anẽ.

Hãmri nẽ hkrata mã kãm:

—Ma Juãw Paxis krã hã kot kaj awyê kê mẽ amã kugõ ka man ixwỳr o tẽ. Anẽ.

²⁵ Hãmri nhũm kuma nẽ akupỹm pahi hwỳr axà nẽ kãm:

—Ma Juãw Paxis krã kot kaj inhmã agõ. Pasiiti kamã axà nẽ inhmã agõ pa ma amnhĩm o ixtẽm kurê kumrẽx. ãm ja pix na inhmã hprãm. Anẽ.

²⁶ Hãmri nhũm tee ri kuma nẽ hkaprĩ nẽ. Nẽ hamaxpêr o:

—Hêxta waa nẽ. Inhmã hpĩr prãm kêt. Nom ra ixte ixkutã mẽ hkrĩ xwỳnhjê noo mã inhmã kãm mẽmoj prãm xwỳnh nhõr ã amnhĩ jarẽnh nhũm ixte kãm õr ã amnhĩ jarẽnh nhũm mẽ piitã mẽ kot inhmar jakamã tanhmã kot pa we amnhĩ to nẽ kêp nê? Nà pa nê hkêt nẽ. Anẽ.

²⁷ Hãmri nẽ õ pôristijê mã kãm:

—E mẽ ma Juãw Paxis wỳr mra nẽ mut krãhta nẽ pasiiti kamã hkrã xà nẽ akupỹn o tẽ nẽ kãm agõ. Anẽ.

Hãmri nhũm mẽ kuma nẽ ma mẽ hagjênh xà hwỳr mra nẽ Juãw wỳr axà hãmri nẽ mut krãhta.

²⁸ Hãmri nẽ pasiiti kamã hkrã xà nẽ akupỹm o tẽ nẽ kot hã hwỳr xwỳnh mã kugõ nhũm kumỳ nẽ ma katorxà hwỳr o tẽ nẽ kãm kugõ.

²⁹ Hãmri nhũm Juãw Paxis kôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja tee ri harẽnh ma nẽ hkaprĩ htỳx nẽ. Hãmri nẽ pahi Eroxo ãxipas wỳr mra nẽ ì hã kuwỳ nhũm mẽ kãm kugõ nhũm mẽ kumỳ nẽ ma o mra nẽ kên kre kamã haxà.

*Jejus kot mẽ ho 5.000 nẽ mẽ kãm õ hã harẽnh
Matêwre 14.13-21; Rukre 9.10-17; Juãw 6.1-14*

³⁰ Tã hãmri nhũm mẽ kot Jejus nhỹ hã mẽ ahkre ho mẽ pa xwỳnhjaja akupỹn Jejus wỳr mơn pøj nẽ kãm amnhĩ jarẽ. Tanhmã mẽ kot mẽ ahkre hto ho pa nẽ tanhmã mẽ ho mex to ho pa hã kãm amnhĩ jarẽnh pa.

³¹ Tã nhũm mẽ piitã axpẽn pãnhã kot Jejus mar kaxyw mẽ hwỳr mra nhũm mẽ kormã apkur kêt nẽ. Jakamã nhũm Jejus hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mã:

—E ma pu mẽ awrã kaprỳ hwỳr mō nẽ nhỹri pahkrĩ nẽ pakôkôt nẽ apku.

³² Anẽ hãmri nhũm mẽ gôx kãm kanôre wỳr agjê nẽ ma ahte xarmã awrã kaprỳ hwỳr mō.

³³ Nhũm krĩ hkwỳ nhõ xwỳnhjaja mẽ omu hãmri nẽ nhỹhỹm mẽ mōr xà hã mẽ omunh kurê kumrêx. Hãmri nẽ krĩ hkwỳ rũm ma mẽ ìhkrep mra nẽ mẽ kãm amnhĩ to wa nẽ pøj nẽ mẽ kutêp hkrĩ.

³⁴ Hãmri nhũm mẽ mō nẽ mẽ hwỳr pøj nẽ kre kura nẽ kanôre nhô. Hãmri nhũm Jejus mẽ hwỳr api nẽ mẽ omu nẽ hamaxpêr o:

—Hêxta waa nẽ. Na mẽ omnu nẽ pa. Te mẽ kêp ôwêhti jamãr xwỳnh kêt nẽ htỳx ri pa xwỳnh kot amnhĩ nhĩpêx pyràk. Mẽhō kot mẽ kamã ukapri nẽ tanhmã mẽ ho mex to ho pa? Anẽ.

Hãmri nẽ mẽ kamã ukapri nẽ xa nẽ Tirtũm kapêr o mẽ ahkre rax nẽ.

³⁵⁻³⁶ Tã nhũm myt àr kaxyw nhũm hkôt mẽ kot pa ho pa xwỳnhjaja hwỳr mra nẽ kãm:

—Kwa hãmri na ra amỹkry htỳx nẽ. Mẽ hano kê mẽ ma nhỹri krĩ hkwỳ hwỳr mra nẽ tokyx amnhĩm mẽmoj japrô nẽ kuku nẽ hikwỹ nẽ gôr. Mo jar kapôt ã mẽ apkur xà? Anẽ.

³⁷ Hãmri nhũm mẽ kuma nẽ mẽ kãm:

—Kwa nà mẽ kamjaja mẽ kãm mẽmoj gõ kê mẽ kuku. Aně.

Hãmri nhũm mẽ kuma ně tee ri hamaxpěr ně kãm:

—Kwa mo mẽ kaxyw mẽ pakàxpore rax? Kot pu mẽ pakàxpore ho 200 ně ho mẽ kãm mẽmoj japrôr tã nom nhũm mẽ ãm ho hkryre ně kuku ně ho õhy htu hkêt ně. Mě ohtô rax kumrêx kênã. Aně.

³⁸ Hãmri nhũm mẽ kãm:

—Nà kot puj mẽ kãm mẽmoj japrôr kêt ně. No mẽ panhõ pãwtita? Tanhmã na arĩ kute? E mẽ atõ tẽ ně omu ně akupÿn tẽ ně inhmã harě. Aně.

Hãmri nhũm ja ma tẽ ně omu ně akupÿn tẽ ně kãm:

—Nà pãwti ãm kêp 5 pix. Ně kaxyw tep ãm pijakrutre. Aně.

³⁹ Hãmri nhũm Jejus kuma ně mẽ kãm:

—Tõe. Mě kãm aně kê mẽ ahpÿnhã ri hije ně hkrĩ. Aně.

⁴⁰ Hãmri nhũm mẽ piitã ahpÿnhã kêp 50 ně hije ně hkrĩ hpa.

⁴¹ Nhũm Jejus pãwti mẽ tepta jamÿ ně kànhmã kaxkwa hwÿr rĩt ně Tĩrtũm mã kupẽ ně kãm harě ně kãm:

—Pa Papaj? Nà ka na apê mẽ inhmã mẽ inhõ ho apa xwÿnh jakamã amex o amex. Aně.

Hãmri ně mẽ kãm ho hkry hpa ně hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwÿnhjê mã kugõ nhũm mẽ ô ri ho mra ně ho mẽ hipêx pa. Pãwti mẽ tepta nhũm mẽ ho mẽ hipêx pa.

⁴²⁻⁴⁴ Nhũm mẽ piitã apkur mex ně. Měõja mẽ kêp grire htã nhũm Jejus tanhmã mẽ kãm ho rax to nhũm mẽ ohtô rax tã piitã kuku ně ho õhy htu hpa. Měmyjaja kêp 5.000 ně kaxyw mẽ hprõ ně

mě hkrajaja nhũm mẽõja ho mẽ hipêx pa nhũm arĩ hakrêx prá. Jakamã nhũm Jejus kôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja akupỹm hakrêx o pikuprõnh pa nẽ ho kawà o 12 nẽ ho nỳt.

Jejus kot gô krãhkà hã htẽm ã harẽnh

Matêwre 14.22-33; Juãw 6.15-21

⁴⁵⁻⁴⁶ Tã nhũm Jejus hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mã kãm:

—E mẽ kanôre mã axà nẽ ma akupỹm ixkukamã krĩ pê Petsêj wỳr rê. Pa jajê jano hãmri nẽ ma tẽ nẽ nhỹri Tĩrtũm mã amnhĩ jarẽ nẽ rĩ ma mẽ akôt tẽ. Anẽ.

Hãmri nhũm mẽ kuma nẽ kanôre mã gjêx pa nẽ ma mỗ nhũm Jejus mẽ kot mar xwỳnhjê janor pa nẽ ma hixêt prêk ã api nẽ Tĩrtũm mã amnhĩ jarẽnh o nhỹ.

⁴⁷ Tã nhũm kamàt nhũm arĩ ahte kỳxpê nhỹ. Nhũm hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja kormã kanôre kamã mỗ.

⁴⁸ Hãmri nhũm Jejus amỳm mẽ omu nhũm kôk ra mẽ kutã àpêr tỳx kumrêx nhũm mẽ tee ri amnhĩ nhĩpêx nẽ tee ri rrẽmti ho gô rẽnh nhĩpêx o hkrĩ.

Tã nhũm ra krãhyre kà nhũm Jejus Tĩrtũm mã amnhĩ jarẽnh pa nẽ kànhmã xa nẽ ma mẽ hkôt tẽ. Nom kanôre kamã htẽm kêt nẽ gô krãhkà hã xa nẽ mẽ hwỳr hpar o tẽ.

⁴⁹⁻⁵⁰ Hãmri nẽ mẽ hwỳr kato nẽ mẽ kamã hamak kaxyw hêx rom kot mẽ hakrenh mã. Nhũm mẽ amnhĩ wỳr omu nẽ mẽkarõ hã hkamnhĩx nẽ tee ri amnhĩ kukamã hamaxpêr nẽ umaj htertet nẽ àmra rax nẽ. Hãmri nhũm mẽ kãm:

—Tk. Kwa mẽ amã ma hkêt nẽ. Pa na pa mẽ akôt tẽ. Anẽ.

51 Hāmri nê mẽ hwỳr kanôre hkrem axà nhũm kôk xàpêr tỳxta hapêx. Hāmri nhũm mẽ Jejus kamã no pyma nê tee ri hamaxpêr nê axpên mã:

—Kokỹỹ. Tanhmã na we amnhĩ to nê gô krãhkà hã hpar o man mẽ pahkôt tẽ mẽ pahwỳr àr mẽ nhũm kôk hapêx par kurê kumrêx. Anẽ.

Hāmri nê tee ri kot ã amnhĩ nhĩpêx anhỹrja kukamã hamaxpêr o hkrĩ.

52 Kormã mẽ kot hprĩ hã Jejus tanhmã kute hã omunh kêt jakamã. Tĩrtũm pyrà nê àhpumunh o àhpumunh ã omunh mex kêt jakamã tee ri pãwti grêre ho mẽ hipêx par nê gô krãhkà hã htẽm nê kôk o pinhkrênh ã omu nê tee ri ã kot amnhĩ nhĩpêx anhỹrja kukamã hamaxpêr.

Kenějare kamã Jejus kot akupỹm mẽ ho mex ã harẽnh

Matêwre 14.34-36

53 Tã nhũm mẽ xarmã rê nê krĩ pê Jenějare hwỳr pôj. Hāmri nê kanôre nhô

54 nê api nê kuhê nhũm krĩ nhõ xwỳnhjaja Jejus pumunh kurê kumrêx nê axpên mã:

—Kwa pêr Jejusta na mỗ. Nà tãm kênã. Anẽ.

55 Hāmri nê hkĩnh nê ma kape hã mẽ à xwỳnhjê hkôt mrar kurê kumrêx nê mẽ harir xà rãhã mẽ hamỳ nê akupỹm Jejus wỳr mẽ o mra. Nhỹri hpôx xà kamã omu nê hwỳr mẽ o mra.

56 Na pre htem ã Jejus nhĩpêx anẽ. Jakamã nhũm hte ma nhỹhỹm mra. Krĩ rũnh kôt mra nê krĩ hkryre hkôt mra nhũm mẽ omu nê hwỳr mẽ à xwỳnhjê ho mra nê mẽ ho kuwỳ nê kãm:

—Pa? Kwa kê jajaja akupỹm mex kaxyw apê axê pix kupê nà? Anẽ.

Hāmri nhũm mẽ kãm:

—Tôe. Nà kwār mẽ māmri hkupê. Anê.

Hāmri nê mẽ kot kêp ê kupênh xwýnh piitã akupým mex pa.

7

Mẽ higêt hkôt mẽ kot amnhĩ nhĩpêx xwýnhjê jarênh

Matêwre 5.21-48, 15.1-20

¹⁻⁴ Tã nhũm Mojes kapêr o mẽ ahkre o mẽ pa xwýnh kwýjaja Jerujarê rũm Jejus wýr mỗ. Hāmri nê hã akuprô nê hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwýnhjê kot amnhĩ nhĩpêx ã mẽ omunh o kuhê. Ijaew na prem mẽ hkukamã mẽ higêtjê kapêr kôt ri tanhmã amnhĩ nhĩpêx to ho pa. Jakamã mẽ uràk nê apkur kaxyw nê xatã amnhĩ nhĩkra kuhõnh japjê nê rĩ kormã apku. No mẽ amnhĩ nhĩkra grã pix kuhõnh nê hkrĩ nê apkur kêt nê. Kuhõnh japjê nê kormã hkrĩ nê apku. Tĩrtũm kot ja hã mẽ omunh nê amnhĩm mẽ mex ã mẽ harênh ã amnhĩ kamnhĩx jakamã na prem ã amnhĩ nhĩpêx anhỹr o pa. Nê nhỹri amnhĩm mẽõ hkwy japrô nê akupým òrkwy hwýr o mra nê haxwý nê mẽ higêt pyrã nê wýr japjê rũnh kumrêx nê rĩ kormã apku. Nê mẽ uràk nê poti nê gôj nê papêre hkre kahõnh japjê rũnh nê rĩ kormã kamã ò nhĩpêx. Mẽ higêt pyrã nê ã amnhĩ nhĩpêx anhỹr o pa. Tĩrtũm kot ja hã mẽ omunh nê amnhĩm mẽ mex ã mẽ harênh prãm xaj. Nom nhũm Jejus kôt mẽ pa xwýnhjaja na prem ã amnhĩ nhĩpêx anhỹr kêt nê. Na prem apkur kaxyw nê katat kôt amnhĩ nhĩkra kuhõ nê amnhĩx apkur o hkrĩ. Jakamã nhũm Parijew nhõ xwýnh mẽ Tĩrtũm kapêr tũm o mẽ ahkre xwýnhjaja tee ri ã mẽ kot

amnhĩ nhĩpêx anhÿr ã mẽ omu nẽ mẽ hã Jejus kukja nẽ kãm:

⁵ —Pa Jejus? Kwa mẽ inhmã mẽmoj jarẽ. Amnepêm mẽ panhĩgêjtaja na pre htem apkur kaxyw nẽ amnhĩ nhĩhkra kuhõnh japjê rũnh kumrêx nẽ arĩ kormã hkrĩn apku. Jakamã na pa htem mẽ uràk nẽ ã amnhĩ nhĩpêx anẽ. No akõt mẽ pa ho mẽ pa xwÿnhjaja na htem ho mẽ ixpyrà kêt nẽ. Kwa mo na htem ã amnhĩ nhĩpêx anhÿr kêt nẽ? Anẽ.

⁶ Hãmri nhũm mẽ kuma nẽ mẽ kãm amnepêm Tĩrtũm nhÿ hã kapêr xwÿnh pê Ijais kapêr jarẽ nẽ mẽ kãm:

—Nà ãm hãmri na pre finat Ijaisja amnepêm tanhmã mẽ ajarênh to. Te Tĩrtũm tãm kapêr pyràk o mẽ ajarẽ nẽ mẽ ajarênh o:

Mẽ kãm ixkĩnh ã amnhĩ jarênh tã mẽ kãm ixkĩnh kêt. Na htem ãm kãm ixprãm ã amnhĩ jarênh kaprÿ.

⁷ Mẽ kot ixkapêr kuhpa hã amnhĩ krã hkõt mẽmoj tã hkwÿjê mã karõ ho pa jakamã na htem ãm kot ixkõt amnhĩ nhĩpêx ã amnhĩ jarênh kaprÿ. Anẽ.

Ã na pre mẽ ajarênh anẽ.

⁸⁻⁹ ãm hãmri na pre mẽ ajarẽ. Na ka htem mẽ panhĩgêjt kapêr kõt pix mã amnhĩ nhĩpêx o apaja gryk ã ra Tĩrtũm kapêr kaga hpa. Te mẽ akapêr mex o kot Tĩrtũm kapêr jakrenh pyràk.

¹⁰ Na pre finat Mojes Tĩrtũm nhÿ hã mẽmoj tã mẽ pamã karõ ho:

Ker ka mẽ anhĩpêxà nẽ mẽ akatorxà wa hã api-jaàm o ri apa. Jao wa kutã anojarêr rãhã nẽ. Nom kot kaj mẽ ho mex hkêt nẽ tanhmã

mê kãm akapêr punuj to hãmri nhũm mê akwỳjaja ja mỳrapê mê apa. Anê.

Na pre ã finat Mojesja Tĩrtũm nhỹ hã mê pamã karõ anê.

¹¹ No mê kajaja na ka mê axtem nê tanhmã akwỳjê mã ja hã karõ hto nê mê kãm: “Kot kaj mê mêmõ arĩgro hã akàxpore hkwỳ nom anhĩpêêxà ho ajuta kaxyw kãm hkwỳ nhõr kêt nê. ãm wa kãm ate ho ajuta kêt ã amnhĩ jarê hãmri nê Tĩrtũm mã amnhĩ jarênh xà hã ixkre hwỳr mãn o tẽ nê mê ixte ixkre ho mex kaxyw mê inhmã agõ. Kot kaj mê ã amnhĩ nhĩpêx anê nhũm Tĩrtũm ja hã mê apumu nhũm ja kãm mex nê. E kêt ka mê ã amnhĩ nhĩpêx anhỹr o ri apa.” Anhỹr o na ka htem akwỳjê mã karõ.

¹² Jao mê kot mê hipêêxà nê mê katorxà ho ajuta nê mê hkurê.

¹³ Te mê amã mê panhĩgêt kapêr mex o kot Tĩrtũm kapêr jakrenh pyræk o na ka htem amnhĩ nhĩpêx. Jao te Tĩrtũm kapêr mex kêt pyræk o hipêx nê mar kêt nê apa. ã na ka htem Tĩrtũm kapêr kuhpa hã amnhĩ nhĩpêx anhỹr o ri apa. Anê.

Mê pajamaxpêr punuj kôt mê pahtomnu hã harênh

Matêwre 15.10-20

¹⁴ Tã nhũm Jejus Parijew nhõ xwỳnhjê mê hkwỳjê mã kapêr pa hãmri nê amnhĩ wỳr ra mê kot mar o kuhê xwỳnhjê mã hpa ho apê nê mê kãm:

—E pa mê amã mêmõj jarê ka mê inhma nê inhmar mex nê.

¹⁵⁻¹⁶ Na hte Tĩrtũm kapêr tũm o mê ahkre xwỳnhjaja amnhĩ krã hkôt mê ate amnhĩ nhĩhkra kuhõnh japjê hã mê amã karõ ho pa. Nê amnhĩ krã hkôt mê axàpkur xà hã tanhmã mê amã karõ

hto ho pa. Mě ate ã amnhĩ nhĩpêx anhỹr nhũm Tĩrtũm kot ja hã mẽ apumunh kôt amnhĩm mẽ amex ã mẽ ajarênh kaxyw nhũm htem ã mẽmoj tã mẽ amã karô anê. Nom na hte Tĩrtũm tanhmã mẽ panhĩkra kuhõnh to hã mẽ pahpumu nê ãm hã mẽ pa hpumu. Nê mẽmo mẽ paxàpkur xà hã mẽ pahpumu nê ãm hã mẽ pahpumu. Ja kãm tanhmã kute hkêt. Na hte ja hã mẽ omunh xà hkôt amnhĩm mẽ mex ã mẽ harênh rỳ mẽ mex kêt ã mẽ harênh kêt nê. Rỳ mẽ hakwa ho mẽmoj kur ã mẽ omunh xà hkôt tanhmã mẽ harênh to hkêt nê. ãm mẽ hakwa ho tanhmã kapêr to pix ã mẽ mar kôt na hte tanhmã mẽ harênh to.

Anhỹr o mẽ kãm kapêr.

¹⁷ Hãmri nê mẽ kot mar o kuhê xwỳnhjê re nê hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mẽ mẽ amnhĩm hikranh xà hã ixkre hwỳr agjê. Hãmri nhũm hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja tee ri Jesus kot tanhmã mẽ hakwa jarênh to hã kuma nê hã hkukja nê kãm:

—Kwa mon ka ri mẽ inhmã ã ja jarênh anê? Anê.

¹⁸ Hãmri nhũm mẽ kãm:

—Kwa xàn ka mẽ kormã aprĩ hã ja mar mex kêt nê? E pa ixprĩ hã mẽ amã harê ka mẽ inhma. Nà mẽ apkur xà na hte mẽ hkrã hi kamã mẽ hamaxpêr wỳr gjêx kêt nê.

¹⁹ Na hte ãm mẽ õhy pix wỳr agjê nê gaa nê nhãm hapôj nê hapêx. Na htem mẽ apkur xà nhỹ hã tanhmã amnhĩ tomnu to hkêt nê. Jakamã na hte Tĩrtũm mẽ apkur xà hã mẽ omunh xà hkôt tanhmã mẽ harênh to hkêt nê. Anê.

Nhũm pre ã mẽ kãm kapêr anhỹr o mẽ paxàpkur xà piitã mex ã harê. Jakamã na hte Tĩrtũm krajaja àmnhĩx mẽmoj piitã hkur o pa nê kãm mẽmoj kur

pyma hkêt nê. Jakamã nhũm Jejus ã mẽ kãm kapêr anê nê mẽ kãm:

²⁰ —Mê hkrã hi kamã mẽ hamaxpêr punuj pix nhỹ hã na htem tanhmã amnhĩ tomnuj to. Jakamã na hte Tĩrtũm tanhmã mẽ hamaxpêr to ho pa hã mẽ omunh xà hkôt tanhmã mẽ harênh to. Nom mẽ kot mẽmoj kur ã mẽ omunh xà hkôt rỳ mẽ ìhkra kuhõnh japjê hã mẽ omunh xà hkôt tanhmã mẽ harênh to hkêt nê. Ja tanhmã kêp kute hkêt.

²¹⁻²² Nom koja mẽhõ hamaxpêr punuj nê ra hkôt tanhmã amnhĩ tomnuj to.

Jao axpên kamã hpijaàm kêt nê.

Rỳ mẽhõx pĩ rỳ mẽ kêp ahkĩ.

Rỳ mẽ kêp mẽ hprõ rỳ mẽhkuprỳ ho amnhĩkati.

Rỳ ri axpên pê õxy.

Rỳ tanhmã hkwyjê homnuj to.

Rỳ tanhmã mẽ ho kapêr punuj to.

Rỳ hêx rom mẽ no kupyrr o ri pa.

Rỳ mẽmoj tã amnhĩ to jarkrar o pa.

Rỳ axpên kukrêx pumu nê kãm ho õ hprãm xàj hã õ xwỳnhhta kamã gryk.

Rỳ htỳx ri tanhmã amnhĩ nhĩpêx to.

Mê hamaxpêr punuj jakamã na htem ã ri amnhĩ nhĩpêx anhỹr o pa.

²³ Tã ã mẽ kot amnhĩ nhĩpêx anhỹr ã mẽ omunh xà hkôt na hte Tĩrtũm mẽ kot amnhĩ tomnuj xwỳnh hã mẽ harê. Anê.

Mêhõ kot hkra kaxyw Jejus mã hamaxpêr ã harênh

Matêwre 5.21-28

²⁴ Tã nhũm Jejus mẽ hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja nhỹhỹm nojarêh hãmri nê krĩ rũm hapôj

ně ma krĩ pê Xir pu hã ri pa. Hãmri nhũm Jejus hkwyjê mã:

—E kwa pu mẽ tokyx ixkre mũj wỳr mō mẽ kuri pōj nẽ kamã amnhĩm hikra. Pu mẽ pahpōx tokyx anẽ kê krĩ nhõ xwỳnhjaja mẽ pahpōx ã mẽ pahpumunh kêt nẽ.

Anhỹr tã nom nhũm mẽ piitã mẽ harẽnh ma nẽ mẽ hã akuprõ.

²⁵⁻²⁶ Nhũm mẽhõ ni haxwỳja Jejus hpōx ã harẽnh ma nẽ ma hwỳr tẽ. Nom kệp Ijaew kêt axtem Gres nhõ xwỳnh na pre. Pika pê Sir kamã krĩ mẽ kot kãm “Wẽnĩs” anhỹr xwỳnh kamã na pre kato. Nhũm pre mẽkarõmnuti kệp hkra ni mã axà. Hãmri nhũm õ mãmaj tee ri omu nẽ ra Jejus hpōx ã harẽnh ma nẽ ma hwỳr tẽ. Hãmri nẽ hwỳr axà nẽ hparpê hkõnkrã ho htẽm nẽ nhỹ nẽ kãm:

—Xê Pahihti. Inhmã ixkra nê mẽkarõmnuti jano kê ma tẽ kê akupỹm inhmã mex. Anẽ.

²⁷ Hãmri nhũm kãm:

—Nà kormã. Na pre Tĩrtũm taxy kormã Ijaewjê pix wỳr inhmẽ. Jakamã na pa kormã nhãm mẽ akwỳjê hõ tanhmã mẽ ato mex to hkêt nẽ. Anẽ.

²⁸ Hãmri nhũm tee ri amnhĩ tã kuma nẽ kãm:

—Ma ãm hãmri na ka ja jarẽ. Ixpê Ijaew kêt tã nom mẽ kuxwar we ixto mex grire kêt wehe. Anẽ.

²⁹ Hãmri nhũm kãm:

—Nà ãm hãmri na ka ã akra kaxyw inhmã ajamaxpêr tỳx anẽ. Jakamã kot paj nê mẽkarõmnutita jano. Koja axte tanhmã apê ho hkêt nẽ. E ma akupỹm hwỳr tẽ nẽ omu. Anẽ.

³⁰ Hãmri nhũm kuma nẽ ma akupỹm õrkwỹ hwỳr tẽ nẽ omu. Nhũm ra mẽkarõmnutija kệp kato nẽ ma

tě nhũm akupỹm tãm hkrã nẽ hkĩnh nẽ par kãm hkôkôt o nõ.

Hamak kro nẽ kapěr krok xwỳnh jarěnh

Matêwre 15.29-31

³¹ Tã nhũm Jejus mẽ hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja krĩ pẽ Xir rũm hapôj nẽ akupỹm gô rax pẽ Garirej wỳr ma mra. Pyka pẽ Sitô jakre nẽ mỗ nẽ pyka pẽ Tekap jakre.

³² Hãmri nẽ kormã hpôx o mõi rôm nhũm mẽ amnhĩ wỳr Jejus pumu nẽ hwỳr mễhõ myja o tẽ. Kapěr krok nẽ umar kêt xwỳnhhta nhũm mẽ wỳr o tẽ nẽ kãm:

—Pa? Ot pa mẽ awỳr ixkràmnhwỳta o tẽ. Kwa hã anhĩkra xi kê akupỹm mẽ inhmã mex. Anẽ.

³³ Hãmri nhũm omu nẽ hpa hã kupy nẽ mẽ kêp o kato nẽ nhỹri mẽ hkàx ã o xa. Nẽ akutã hamak kre kupẽ nẽ argôx mẽ nẽ ho õhto htok.

³⁴ Hãmri nẽ kaxkwa hwỳr rĩt nẽ htyk xà mễnh tỳx nẽ kãm kapěr. Mẽ pakapěr kãm kãm: “E ajamak katêr nẽ anhõhto kaxkrit.” Anẽ. Nom kapěr kãm kãm: “Epata.” Anẽ.

³⁵ Hãmri nhũm hamak katêr nẽ õhto kaxkrit kurê kumrêx nẽ tãm kapěr nẽ tãm ama.

³⁶⁻³⁷ Hãmri nhũm mẽ kot omunh xwỳnhjaja amnhĩ jaêr pẽ Jejus kot ho mex ã omu nẽ kamã no pyna nẽ. Hãmri nhũm mẽ kãm:

—Kwa kêr ka mẽ akwỳjê mã ja hã ijarěnh kêt nẽ.

Anhỹr tã no nhũm mẽ kuma nẽ ãm kuma nẽ ma mẽ piitã mẽ kãm harěnh o ri hprôt nẽ mẽ kãm:

—Kwa Jejus na mex o mex. Na hte mẽ ho mex o pa nhũm mẽ umar kêt xwỳnhjaja akupỹm tãm ama nhũm mẽ kapěr kêt xwỳnhjaja akupỹm tãm kapěr.

Ăm hămri na hte ã mẽ hipêx anhÿr o pa. Nà ãm mex o mex. Anẽ.

8

*Jejus kot mẽ ho 4.000 nẽ mẽ kãm mẽ õ hã harẽnh
Matêwre 15.32-39*

¹⁻² Tã nhũm arĩgro hõ hã nhũm mẽ ohtô nẽ nhÿri kapôt ã Jejus ã htu rax nẽ kot mẽ ahkre mar o kuhê hã apkati axkrunẽpxi. Nhũm mẽ apkur xà hã mẽõja ra mẽ kêp hapêx. Hămri nhũm Jejus ja hã mẽ omu hămri nẽ hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwÿnhjê mã akir nẽ mẽ kãm hpa ho apê nẽ mẽ kãm:

—E mẽ amnẽ ixwÿr mra nẽ ixkapêr ma. Anẽ.

Nhũm mẽ hwÿr mra nẽ kuhê nhũm mẽ kãm:

—Kwa na pa inhmã mẽ kot inhmar o kuhê xwÿnhjê kaprĩ nẽ. Na mẽ ra mẽ pahkôt ri pa hã apkati axkrunẽpxi nhũm mẽ apkur xà hã mẽõja mẽ kêp hapêx.

³ Mẽ õ krĩ hwÿr awry jakamã koja mẽ mẽmoj kur kêt rãhã ma akupÿm pa hămri nẽ pry hã hirot nẽ rôrôk o pa. Hămri pa inhmã mẽ hkaprĩ nẽ. Anẽ

⁴ Hămri nhũm mẽ kuma nẽ axte tee ri hamaxpêr nẽ kãm:

—Kwa nà nhÿhÿnh kot puj kêt mẽ kãm mẽmoj to mra? Jar ãm kapôt pix kênã. Anẽ.

Hămri nhũm mẽ kãm:

⁵ —Nà tanhmã na mẽ anhõ pãwtija kute? Anẽ.

Nhũm mẽ kãm:

—Ăm kêp 7 pix. Nẽ kaxyw tep kwÿ no ãm grêre. Anẽ.

⁶ Hămri nhũm mẽ kuma nẽ mẽ kot mar o kuhê xwÿnhjê mã anẽ nhũm mẽ kuma nẽ hkrĩ pa. Hămri nhũm pãwti jamÿ nẽ ho Tĩrtũm wÿ nẽ kãm:

—Pa Papaj. Nà ka na apê mẽ inhmã mẽ inhõ ho apa xwỳnh. Jakamã amex o amex. ãm amex kumrêx. Anê.

Hãmri nê mẽ kãm ho hkry pa nê hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mã kugõ nhũm mẽ ho mẽ hipêx pa.

⁷ Nhũm hpãnhã tepta py nê mã ho anê nê ho Tĩrtũm wỳ. Hãmri nê hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mã kugõ nhũm mẽ mã ho anê nê hamỳ nê ho mẽ hipêx pa.

⁸⁻⁹ Hãmri nhũm mẽ ohtô rax kumrêx tã piitã apku nê õhy htu pa. Mẽmyjaja kêp 4.000 nê kaxyw mẽ hprõjaja nê mẽ hkrajaja. Tã nhũm Jejus mẽ apkur xàja o mẽ hipêx pa. Nhũm hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja hakrêx o akuprõ nê ho kawà ho 7 nê ho nỳt. Hãmri nhũm Jejus ma akupỹm mẽ õ krĩ hwỳr mẽ kot mar xwỳnhjê jano nhũm mẽ ma akupỹm hapêx.

¹⁰ Hãmri nhũm Jejus hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mẽ ro hã kanôre hkrem agjê nê mẽ hkwỳm ma Tamanut wỳr mỗ.

Parijew nhõ xwỳnh kwỳ kot mẽmoj tã Jejus kamã hamak ã mẽ harênh

Matêwre 12.38-42, 16.1-4; Rukre 12.54-59

¹¹ Tã nhũm mẽ Tamanut wỳr pøj nhũm Parijew nhõ xwỳnh kwỳjaja Jejus pumu nê ma hwỳr mra nê mẽmoj tã kuwỳ nê kãm:

—Pa. Ot pa mẽ awỳr mra. Kwa mẽ inhmã aa mẽ ixte mẽmoj pumunh kêt õ ho anê. Pa mẽ ja hã apumu nê Tĩrtũm kot mẽ ixwỳr amênh ã akôt ijamaxpêr kurê kumrêx. E tokyx. Anê.

Kot tee ri mẽ kãm mẽmoj to anhỳr kaxyw nê ho anhỳr kêt nhũm mẽ kot hã omunh nê ma hkwỳjê

mã ho kapêr punuj kaxyw nhũm mẽ ã hêx rom kãm kapêr anê.

¹² Nhũm ra kãm mẽ kot amnhĩ kaxyw hkôt hamaxpêr kêt kãm ã kapêr anhỹr mar kaga nê. Hãmri nê tee ri amnhĩ tã mẽ hamaxpêr ã mẽ omu nê htyk xà mẽnh tỳx nê mẽ kãm:

—Hêxta waa nê. Mẽ ajamaxpêr punuj pix o na ka htem ri ajamaxpêr o apa. Ixpê Tĩrtũm kot mẽ awỳr inhmẽnh xwỳnh tã ka mẽ ja hã ixkôt ajamaxpêr kêt nê. Nà mo kaxyw kot pa kêt mẽ amã mẽmoj to anê? Kot paj ho anê ka mẽ omu nê ãm omu nê ixkôt ajamaxpêr kêt nê. Nà kot paj mẽ amã mẽmoj to anhỹr kêt nê. Anê.

¹³ Hãmri nê mẽ kure nê hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mẽrohã ma mra nê akupỹm kanôre hkrem agjê nê ma xarmã mỗ.

Jejus kôt mẽ pa xwỳnhjaja kot hprĩ hã omunh kêt ã mẽ harẽnh

Matêwre 16.5-12; mããnẽn Makre 6.52

¹⁴ Tã nhũm mẽ kormã kanôre kamã xarmã mỗr rôm nhũm Jejus kôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja tee ri mẽ apkur xà japêr nê axpẽn mã:

—Kwa hêxta waa nê. Na pu mẽ panhõ pãwti re nê amnhĩ kôt o pamỗr kêt nê. Nê ãm pixire nê o mỗ. Anê.

¹⁵ Hãmri nhũm Jejus tee ri mẽ kuma nê tanhmã hã mẽ kãm kapêr to. Nom mẽmoj tã kuxi nê mẽ kãm awjarẽ nê mẽ kãm:

—Kwa oko kêr ka mẽ amnhĩ nê Parijew nhõ xwỳnh mẽ Pahi Erox nhõ pãw kaxkrit xà pumunh mex nê. Anê.

16 Hāmri nhũm mẽ kuma nẽ tee ri kapērja kukamã hamaxpēr pê hã axpẽn kukjêr o hkrĩ nẽ axpẽn mã:

—Kwa mo na ri ã mẽ pamã pãw kaxkrit xà jarēnh anẽ? Mãn mẽ panhõ pãwti hkêt ã mẽ pahpumu hã na ri ã harēnh anẽ nà? Anẽ.

17 Hāmri nhũm Jejus mẽ kapēr ã mẽ kuma nẽ mẽ kãm:

—Kwa mon ka wem ãm xatã axpẽn mã mẽ panhõ pãwti hkêt jarēnh pix o mō? Xàn pa hte mẽ apyrà nẽ tee ri mẽ paxàpkur xà hkêt kukamã ijamaxpēr o ixpa? Nà inhmã ja tanhmã kute hkêt.

18 Ra mẽ ano ho mẽ ate ixpumunh mex tã kormã aprĩ hã tanhmã ixkute hã ixpumunh mex kêt. Nẽ mẽ ajamak o ixkapēr mar mex tã aprĩ hã mar tỳx kêt. Kwa wem ixte amnhĩ nhĩpêx mã ajamaxpēr tỳx nẽ. E mẽ inhmã mẽmoj jarẽ.

19 Jãã ixte mẽ kêp 5.000 mã pãwti kêp 5 nhĩrênhta. Tanhmã na ka prem hakrêx o akuprõ nẽ ho kawà ho nýt to? E mẽ atõ inhmã harẽ. Anẽ

Hāmri nhũm ja kãm: “Na pa prem ho kawà ho 12 nẽ ho nýt.” Anẽ.

20 Nhũm kuma nẽ mẽ kãm:

—Tỳ na pre hakrêx ã kawà kêp 12. Tã ham ixte mẽ kêp 4.000 mã pãwti kêp 7 nhĩrênhta. Tanhmã na ka prem hakrêx ho akuprõ nẽ ho kawà ho nýt to? Anẽ.

Nhũm ja kãm: “Na pa prem ho 7.” Anẽ.

21 Hāmri nhũm kuma nẽ mẽ kãm:

—Tỳ ra ixte mẽ anoo mã ã ja ho anhỹr o axkrut tã ka mẽ ra hã ano hkêt nẽ arĩ axpẽn mã mẽ panhõ pãwti hkêt pix jarēnh o ixkôt mō. Kormã mẽ ate ixàhpumunh tỳx ã ixpumunh kêt. Anẽ.

*Jejus kot akupÿm nohkre xwÿnh o mex ã harênh
Juãw 9.1-7*

22 Tã nhÿm mẽ ma krĩ pẽ Pesêj wÿr mõi nẽ ra hwÿr pøj. Hãmri nhÿm krĩ nhõ xwÿnh kwÿjaja mẽ omu nẽ Jejus wÿr mẽhõ myja o tẽ. Ra nohkre nẽ rĩt kêt nẽ pa xwÿnhja nhÿm mẽ hpa hã kupyn hwÿr o tẽ. Hãmri nẽ ho kuwÿ nẽ kãm:

—Pa Pahĩti? Ot pa mẽ awÿr ja ho tẽ. Kwa hã anhĩkra xi nẽ akupÿm mẽ inhmã no ho mex. Anẽ.

23 Hãmri nhÿm mẽ kuma nẽ nohkre xwÿnhhta pumu nẽ hpa hã kupy nẽ o tẽ nẽ krĩ pẽ ho kato nẽ nhÿri mẽ hkàx ã o xa. Hãmri nẽ no hã argôx mẽ nẽ hã ãkra xi nẽ kãm:

—E mãn ka mẽmoj pumu nà? Anẽ.

24 Hãmri nhÿm kuma nẽ hkrãkato nẽ ri rĩt hãmri nẽ kãm:

—Tÿ na pa mẽmoj pumu. Nom ixprĩ hã omunh mex kêt nẽ. Te mẽmo pĩ hpàr kwÿ ri mrar pyrãk. Anẽ.

25 Hãmri nhÿm axte no hã ãkra xi nhÿm tã rĩt mex nẽ. Ri hprĩ hã mẽmoj piitã omunh mex nẽ.

26 Hãmri nhÿm Jejus akupÿm òrkwÿ hwÿr kumẽ nẽ kãm:

—E kêt ka kape hã ri amrar kêt nẽ. ãm ma ma akupÿm anhõrkwÿ hwÿr atẽm kurê kumrẽx. Anẽ.

*Jejus kot amnhĩ tã hkõt mẽ pa xwÿnhjê kukjêr ã
harênh*

Matêwre 16.13-20; Rukre 9.18-21

27 Tã hãmri nhÿm Jejus ma hkõt mẽ pa ho mẽ pa xwÿnhjê mẽ mẽ ma mõi. Ma krĩ pẽ Sejarej Piripos pu hã krĩ hkwÿ hkõt mõi. Nẽ kormã pry hã mõi nhÿm Jejus amnhĩ tã hkõt mẽ pa ho mẽ pa xwÿnhjê kukja nẽ mẽ kãm:

—Kwa mẽ inhmã mẽmoj jarẽ. Tanhmã na htem ahpÿnhã ri axpẽn mã ijarẽnh to wehe? Anẽ.

²⁸ Hãmri nhũm mẽ kãm:

—Nà na htem ahpÿnhã tanhmã ajarẽnh to. Na hte kamã mẽ hkwÿjaja axpẽn mã ato finat Juãw Paxis ã ajarẽ. Nẽ kamã mẽ hkwÿjaja ato finat Eris ã ajarẽ nẽ mẽ hkwÿjaja apê Tĩrtũm nhÿ hã kapër o pa xwÿnh ra htyk xwÿnhjê hõ hã ajarẽ. ã na htem ahpÿnhã axpẽn mã ajarẽnh anhÿr o pa. Anẽ.

²⁹ Hãmri nhũm mẽ kuma nẽ mẽ kãm:

—No we mẽ kajaja? Ixpê mẽhõ hã na ka htem axpẽn mã ijarẽ? Anẽ.

Hãmri nhũm Simãw Pêtre kãm:

—Nà mẽ pajaja na pa htem apê Tĩrtũm kot mẽ ixkaxyw axãm nẽ mẽ ixwÿr amẽn xwÿnh ã ajarẽ. Nẽ apê mẽ ixpiitã mẽ inhõ Pahi Maati hã ajarẽ. ã na pa htem axpẽn mã ajarẽnh anẽ. Anẽ.

³⁰ Hãmri nhũm kuma nẽ mẽ kãm:

—Nà ãm hãmri na ka htem ã ijarẽnh anẽ. ã ixte anhÿr. Kwa nom kwa kêr ka mẽ inhma. Kêr ka mẽ kormã ã akwÿjê mã ijarẽnh anhÿr kêt nẽ. Anẽ.

*Jejus kot amnhĩ kukamã amnhĩ jarẽnh ã harẽnh
Matêwre 16.21-23; Rukre 9.22*

³¹ Tã nhũm Jejus amnhĩ kukamã hkõt mẽ pa ho mẽ pa xwÿnhjê mã tanhmã amnhĩ jarẽnh to nẽ mẽ kãm:

—Nà ra mẽ ate Tĩrtũm kot mẽ akaxyw ixãm ã ixpumunh mex. No mẽ pahkwÿjaja kãm ja hã ijarẽnh mar nẽ ixpumunh prãm kêt. Ijaew krãhtũmjê mẽ Tĩrtũm kapër tũm o mẽ ahkre o mẽ pa xwÿnhjê mẽ patre krãhtũmjaja na mẽ kãm ja hã ixpumunh prãm kêt. Jakamã koja mẽ nhÿrmã ixpynê nẽ ixtak rax

nē ixpī. Nom kot paj ixtyk ã ixtã apkati axkrunēpxi hāmri nhūm Tīrtūm akupŷm ixto ixtīr. Anē.

³² Hāmri nhūm mē kot hpīr ã amnhī jarēnh ma nē tee ri hkukamã hamaxpēr. Hāmri nhūm Simãw Pêtreja hwŷr tē nē hkwyjê pê ho kato nē mē hkàx ã o xa nē kãm:

—Kwa nà Pahшти. Kojã Tīrtūm anē mē omunh mex nē nhūm mē ã anhīpêx anhŷr kêt nē. Kwa ri ã kapēr anhŷr kêt nē. Anē.

³³ Hāmri nhūm kuma nē hwŷr apkjê nē pu hã hkôt mē pa ho mē pa xwŷnh piitã omu. Hāmri nē mē hamak mã Simãw Pêtre mã kapēr nē kãm:

—Tk. Kwa na ka ã inhmã akapēr anhŷrja o te Satanasti nhŷ hã akapēr pyrãk. Tīrtūm nhŷ hã na ka ã inhmã akapēr anhŷr kêt nē. ãm jar mē kãm Tīrtūm kapēr mar prãm kêt xwŷnhjê jamaxpēr o na ka ajamaxpēr nē ã inhmã akapēr anē. No Tīrtūm jamaxpēr o ajamaxpēr kêt nē. Anē.

Jejus krajaja tanhmã kot amnhīnhīpêx hto hã mē harēnh

Matêwre 6.24-28; Rukre 9.23-27; Juãw 12.24-26; mããnēn Apokarip 2.10, 12.11

³⁴ Tã nhūm Jejus amnhī wŷr mē kot mar o kuhê xwŷnhjê mē hkôt mē pa ho mē pa xwŷnhjê mã anē nhūm mē hwŷr axkamē nē kuhê. Hāmri nhūm tanhmã mē ahkre hto nē mē kãm:

—E mē inhma. Kot kaj mē ixkôt amnhī xunhwŷr ã amnhī jarē hã kot kaj mē mããnēn amnhī jarēnh o: “Jejus kēp inhō Pahшти jakamã kot paj ãm kapēr kôt pix mã amnhī nhīpêx rãhã ho ri ixpa. Kwãr ixkwŷjaja tanhmã hã inhīpêx to pa arī hkôt amnhī nhīpêx rãhã ho ixpa.” Anhŷr o amnhī jarē.

³⁵ —Koja mẽ ixtã mẽ atõx pĩ rỳ ixtã tanhmã mẽ ato ka ty. Ate tanhmã ijarẽnh to ho apa hã nhũm mẽ apĩ. Tã nom koja akaxwỳnh ma inhõ krĩ hwỳr àpir kurê kumrêx nẽ kamã atĩr tũm nẽ amex rãhã nẽ apa ho apa. Nom kot kaj mẽ jar atĩr prãm xàj ixkaga hãmri nẽ hwỳr axàpir kêt nẽ.

³⁶⁻³⁷ —Nẽ koja mẽhõ hikukrêx gryk ã Tĩrtũm kaga. Hãmri nẽ nhỹrmã ty nẽ ỹ kamã kuwy hwỳr ma mõ nẽ amnhĩ kõt kukrêx õ hpyr nẽ o mõr kêt nẽ. Koja tee ri kuwy hwỳr mõr pymaj amnhĩ nẽ hikukrêx rax o amnhĩ pãnhã amnhĩrer prãm kaprỳ. Tanhmã koja amnhĩ to nẽ Tĩrtũm mã amnhĩre nẽ ma õ krĩ hwỳr api? Koja ã amnhĩ nhĩpêx anhỹr kêt nẽ.

³⁸ —Nẽ koja mẽhõ ixte mẽ ahkre hã inhma nhũm ja kêp omnuj japêr. Nhũm kot mẽ kãm ixprãm nõkati xwỳnhjê hkõt pa gryk ã ixkaga. Hã kot paj nhỹrmã mẽ ato amnhĩptàr kaxyw akupỹn wrỳ nẽ amnhĩ xwar kot ixkaga xwỳnhta kaga. ãm hãmri na pa mẽ amã ja hã amnhĩ jarẽ. Kot paj nhỹrmã inhõ Papaj nhỹ hã ixte mẽ ho amnhĩptàr kaxyw akupỹn wrỳ nhũm kapêr o mẽ wrỳk xwỳnhjaja man ixkõt wrỳ. Pa mẽ wrỳ hãmri nẽ ra mẽ kot ixkaga xwỳnhjaja pa amnhĩ pyrã nẽ amnhĩ xwar mẽ hkaga hpa. Anẽ.

9

¹ Nhũm Jejus arĩ mẽ kãm kapêr nẽ mẽ kãm:

—ãm hãmri na pa mẽ amã amnhĩ jarẽ. Kot paj nhỹrmã akupỹn ixte mẽ ato amnhĩptàr kaxyw mẽ awỳr wrỳ kãm ga. Tã kot kaj mẽ akwỳjaja kormã atĩr ri ja kukamã tanhmã ixte amnhĩ nhĩpêx to hã ixpumu. Anẽ.

*Jejus hirã htỳx kãm ãm ã harẽnh
Matêwre 17.1-9; Rukre 9.28-36; mããnẽn Sikũn
Pêtre 1.16-18*

² Tã nhũm arĩgro kêp 6 nẽ hapêx nhũm Jejus ma nhỹri hixêt prêk wỳr tẽ. Nẽ Simãw Pêtre nẽ Xiakre nẽ Juãwja nhũm ma amnhĩ kôt wa mẽ o mỗ. Nhũm wa mẽ ahte mỗ nẽ hixêt prêk ã api nẽ himők ã kuhê. Hãmri nhũm Jejus axtem nẽ xa.

³ Ra ê haka htỳx kumrêx nẽ xa.

⁴ Hãmri nhũm ja wa kaxkwa rũm hwỳr wrỳ nẽ kuri kãm kapêr. Finat Mojes mẽ finat Erisja wa wrỳ nẽ kuri kãm kapêr o xa. Tĩrtũm amnepêm amnhĩ wỳr wa ho àpir tã nhũm wa akupỹn wrỳ nẽ kãm kapêr.

⁵⁻⁶ Nhũm wa mẽ mex kumrêx nẽ hirã htỳx kãm kuhê nhũm Jejus kôt mẽ mỗr xwỳnhjaja wa mẽ omu nẽ mẽ kamã no pyma nẽ. Nẽ tee ri mẽ kãm tanhmã kapêr to hkukamã hamaxpêr. Hãmri nhũm Simãw Pêtre hamaxpêr nẽ Jejus mã kãm:

—Kwa Pahihti. Nà ãm hãmri na pu mẽ amnẽ mỗ. Kwa pu mẽ kritpêm jar axkamẽ nẽ tokyx panojarêt kêt nẽ. Pa mẽ amã pô nhĩrõnh o axkrunêpxi nẽ hipêx. Amã nẽ Mojes mã nẽ Eris mã hõ nhĩpêx ka mẽ kamã akrĩ. Kwa xàt pa mẽ amã ho anẽ nà? Anẽ.

⁷ Hãmri nhũm kakrã jaka htỳx wrỳ nẽ wa mẽ hkunor pa nhũm wa mẽ kamã kuhê. Hãmri nhũm kakrã kamã Tĩrtũm mẽ kãm kapêr nẽ mẽ kãm:

—Ota Ixkra xa. Inhmã hapê ho inhmã hapê. Kêr ka mẽ kapêr mar tỳx rãhã ho ri apa. Anẽ.

⁸ Hãmri nhũm mẽ kuma nẽ amnhĩ pu hã rĩt nhũm ãm Jejus pix mẽ kuri xa nhũm Mojes mẽ Erisja wa ra ma akupỹm api nhũm mẽ ãm Jejus pix pumu.

⁹ Hāmri nhũm mẽ ma akupỹm hkwỳjê hwỳr wrỳk o mō nhũm Jejus mẽ kām:

—Kwa kēr ka mẽ ham mẽ ate mẽmoj pumunh xwỳnhhta kormã nhãm mẽ kãm harēnh kêt nē. Koja mẽ mẽmo arĩgro hã ixpĩ hāmri nhũm Tĩrtũm akupỹm ixto ixtĩr ka mẽ rĩ kormã mẽ kãm ja hã ijarēnh o ri apa.

¹⁰ Anē hāmri nhũm mẽ kuma nē mẽ kãm harēnh kêt nē. Ām axpēn mã pix mã harē nē kot akupỹm htĩr ã amnhĩ jarēnhja ã axpēn kukjēr o pa nē axpēn mã:

—Kwa mo na ri ã akupỹm htĩr ã amnhĩ jarēnh anē? Tanhmã kot we amnhĩ to nē htyk tã akupỹm htĩr? Anē.

Hāmri nē tee ri hkukamã hamaxpēr o hkôt pa.

Juãw Paxis te kot Eris pyræk ã harēnh

Matêwre 11.13-15, 17.10-13

¹¹ Hāmri nhũm mẽ kormã ahpar mã wrỳk o mōr mẽ nhũm Jejus kôt mẽ mōr xwỳnhjaja mẽmoj tã hkukja nē kãm:

—Kwa mẽ inhmã mẽmoj jarē. Na hte Tĩrtũm kapēr tũm o mẽ ahkre xwỳnhjaja mẽ inhmã: “Eris kumrēx koja Tĩrtũm mẽ pahwỳr kumē nhũm Krisja hapu hã wrỳ.” Anē. Na htem ã mẽ inhmã war ajarēnh anē. Tã ka na ka ra wrỳ nom nhũm kormã Erisja akukamã wrỳk kêt nē. Anē.

¹²⁻¹³ Hāmri nhũm mẽ kãm:

—Nà ãm hāmri na htem mẽ amã ã ja jarēnh anē. Na pre ra ixkukamã te kot Eris kot amnhĩ nhĩpêx pyræk xwỳnhhta tē nē ixkutêp mẽ kãm ijarēnh o pa. Nom mẽ kot ixkukamã ijarēnh xwỳnh ã omunh kêt jakamã na prem axtem nē kãm tanhmã hipêx to hprãm xà hkôt tanhmã hipêx kati hton kupĩ. Tã

koja mẽ ã hipêx anhÿr pyrà nê mã ixto anê nê inhÿpêx kati nê tokyx mẽ kãm ixprãm kêt xwÿnhjaja ixpynê nê ixpĩ pa amnhĩ xà htÿx kamã ijamak kãm ty. Tĩrtũm kapêr ã kagà htũm kot wa ijamê wa ixkukamã wa ijarênh xà hkôt. Anê.

Jejus kot mēhō hkra nē mēkarōmnuti janor ã harēnh

Matêwre 17.14-21; Rukre 9.37-43

¹⁴ Hãmri nhũm Jejus nê Simãw Pêtre nê Xiakre nê Juãwja mẽ akupÿm hkwÿjê hwÿr hpôx o mra nê amnhĩ kukamã hkwÿjê pumu nhũm mẽ ohtô nê mẽ hã akuprô nê mẽ kãm kapêr. Nhũm Tĩrtũm kapêr tũm o mẽ ahkre ho mẽ pa xwÿnhjaja mẽmoj tã mẽ hkukjêr o kuhê.

¹⁵ Jakamã nhũm Jejus mẽ hwÿr hpôx o tẽ nhũm mẽ pikuprônh xwÿnhjaja amnhĩ wÿr omu nê hkĩnh nê. Hãmri nê kutã hprôt nê kãm:

—Pa. Nà ãm hãmri na ka akupÿn mẽ ixwÿr tẽ. Anê.

¹⁶ Hãmri nhũm mẽ kãm:

—Kwa mẽmoj tã na ka mẽ axpẽn mã axàkjêr o akuhê? Anê.

¹⁷⁻¹⁸ Hãmri nhũm mẽhō myja kãm:

—Nà ixkra hã na pa mẽ axpẽn mã ixkapêr. Na pre mẽkarōmnuti ixpê hwÿr axà nê tanhmã ixpê ho nhũm kapêr kêt nê pa. Nhũm hte xatã tanhmã ixpê ho nhũm pykap amnhĩ rê nê hakwa jamrô ho hikwÿ. Hãmri nê à htÿx kamã ama nê amnhĩ nham o axpẽn kamnhar tÿx kumrêx pê htÿx pa nê hikwÿ nê ixpê omnuj tÿx nê. Na hte ã mẽkarōmnuti nhÿ hã amnhĩ nhÿpêx anhÿr o pa. Jakamã na pa ate inhmã ho mex kaxyw man o tẽ nê tee ri ajapêr. Hãmri nê ho akôt mẽ pa ho mẽ pa xwÿnhjê hwÿ nhũm mẽ

kot inhmã ho mex kaxyw tee ri tanhmã ho hkapyr̃.
Anẽ.

¹⁹ Hãmri nhũm Jejus kuma nẽ hkôt mẽ pa ho mẽ
pa xwỳnhjê mã kãm:

—Hêxta waa nẽ. Ra mẽ ate Tĩrtũm nhỹ hã ixte
mẽ ho mex ã ixpumunh ryy htã ixpyrà nẽ ã amnhĩ
nhĩpêx anhỹr kêt nẽ. Mãn ka mẽ kormã kaxyw
Tĩrtũm kôt ajamaxpêr tỳx kêt nẽ. E amnẽ ixwỳr
akra ho tẽ pa omu. Anẽ.

²⁰ Hãmri nhũm mẽ hwỳr o tẽ nhũm mẽkarõmnuti
Jejus pumu nẽ tanhmã hkrata o htỳx to nhũm
pykap tẽm nẽ hakwa jamrô nẽ amnhĩ rẽn̄h o nõ.

²¹ Nhũm Jejus omu nẽ hipêêxà mã:

—Kwa tanhmã na ra kot amnhĩ nhĩpêx ã mytwrỳ
kute? Anẽ.

Nhũm kãm:

—Nà hprĩre rũm na hte ã amnhĩ nhĩpêx anhỹr o
pa.

²² Na hte mẽkarõmnuti xatã ixpê hpĩr kaxyw
kuwy kamã kurẽ nẽ gôx kãm kurẽ. Kwa kot ka ate
ho mex kukamã axàhpumunh japêr nẽ wa ixkamã
axukapĩ nẽ akupỹm inhmã ho mex. Anẽ.

²³ Hãmri nhũm Jejus kãm:

—Xàn ka tee ri ixte ho mex kaxyw ixkukamã
ajamaxpêr? Nà ixte mẽmoj piitã ho anhỹr kaxyw
ixàhpumunh tỳx kênã. Kot ka mẽ atõ mẽmoj tã
amnhĩ kaxyw ixkôt ajamaxpêr tỳx hã kot paj amã
ho anẽ. Anẽ.

²⁴ Hãmri nhũm kuma nẽ kãm hkra mex prãm tỳx
xà kapêr tỳx nẽ kãm:

—Nà na pa amnhĩ kaxyw akôt ijamaxpêr. Nom
kot kaj tanhmã ixkrã hto pa akôt ijamaxpêr tỳx
rãhã ho ri ixpa Pahihti. Anẽ.

25 Rôm nhũm mẽ ohtô rax nê hwỳr kormã mra nhũm Jejus amnhĩ wỳr mẽ omu hãmri nê mẽkarõmnutija mã kapêr kurê kumrêx. Nê kãm kapêr kãm hihtỳx nê kãm:

—Pa mẽkarõmnuti. E apê mẽ ho mẽ kapêr kêt nê mẽ umar kêt o apa xwỳnh ã pa amã ixkapêr ka inhma. Kêr ka mẽ hkrata pê akato nê ma amõr o mỗ nê axte tanhmã ho hkêt nê. Anê.

26 Hãmri nhũm tee ri kot kãm karõja ma nê gryk xàj xatã amỳra nê mẽ hkrata o htỳx kumrêx nhũm htertet tỳx o nỗ. Hãmri nhũm kêp kato nê ma tẽ nhũm te htyk pyrã nê nỗ nhũm mẽ tee ri omu nê ra htyk ã hkamnhĩx.

27 Hãmri nhũm Jejus hpa hã kupy nê kànhmã ãm nhũm akupỳm mex nê kànhmã xa nê ri mra. Nê tãm kapêr o mra nê umar mex nê.

28 Tã nhũm Jejus hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mẽrohã ma akupỳm amnhĩm hikranh xã hã ixkreja wỳr mra nê hwỳr agjê nê hkrĩ. Hãmri nhũm Jejus kôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja amnhĩ tã hkukja nê kãm:

—Kwa mẽ inhmã mẽmoj jarẽ Pahшти. Na pa mẽ tee ri axwakre kamã mẽ hkrata nê mẽkarõmnuti janor kaprỳ. Kwa mon pa mẽ apyrã nê ja ho anhỳr mex kêt nê? Anê.

29 Hãmri nhũm mẽ kãm:

—Nà axtem na mẽkarõmnuti ja. Na htem mẽ nê hanor tokyx anhỳr kêt nê. Na htem ho Tĩrtũm wỳr tỳx nê rĩ kormã hano. Anê.

Jejus kot htyk kukamã amnhĩ jarẽnh

Matêwre 17.22-23; Rukre 9.44-45

30-31 Tã nhũm Jejus mẽ hkôt ri mẽ pa ho pa xwỳnhjê mẽ krĩa rũm hapôj nê ma nhãm mỗ. Nê

ma pyka pê Garirej kahti hkôt mō. Nom mẽ piitã mẽ hkàx ã mō. Jejus kormã kot amnhĩ tã tanhmã hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê jahkre hto ho pa jakamã kãm mẽ hkàx ã mẽ o pa hprãm nê. Hãmri nê amnhĩ kukamã mẽ kãm tanhmã amnhĩ jarênh to nê mẽ kãm:

—E kot paj mẽ amã tanhmã amnhĩ jarênh to ka mẽ inhma nê inhmar tỳx nê. Koja mẽ kãm ixprãm kêt xwỳnhjaja tokyx mẽ kãm ixtã amỳnê nhũm mẽ ixpĩ. Kot paj ixtyk ã ixtã apkati axkrunêpxi hãmri nhũm Tĩrtũm akupỳm ixto ixtĩr. Kwa kêr ka mẽ ja ma nê hã anohtỳx nê ho apa. Anê.

³² Hãmri nhũm mẽ tee ri ã kot amnhĩ jarênh anhỳrja ma nê axpên mã:

—Kwa mo na ri ã mẽ pamã amnhĩ jarênh anê? Nà kêp mẽ panhõ Pahi Maati hã kot amnhĩ jarênh kênã kot kêt mêhõ kupĩ.

Anhỳr o axpên mã harênh o hkôt mō. Hãmri nê ã kot amnhĩ jarênh anhỳr mar prãm kêt jakamã hprĩ hã tanhmã hkukjêr to hkêt nê. ãm akryk hkôt mar o mō.

Mẽ kot amnhĩ to rũnh xwỳnh jarênh

Matêwre 18.1-5; Rukre 9.46-48

³³⁻³⁴ Tã nhũm Jejus mẽ hkôt mẽ pa ho pa xwỳnhjaja kormã ma krĩ pê Kapanaũ hwỳr mō nhũm hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnh pê 12jaja tanhmã amnhĩ kukamã hamaxpêr to hãmri nê axpên mã:

—Kwa mẽ pahtõ kot puj we nhỹrmã pahpê pahi nê mẽ ho amnhĩptar rax o ri pahkwỳjê jakre?

Anhỳr o axpên kukjêr o Jejus kôt mō. Nê axpên mã: “Nà pa.” Nhũm mẽ hkwỳjaja: “Nà kêt pa.”

Anhÿr o hkôt mō. Hāmri nhũm Jejus mẽ mar o mō. Hāmri nhũm mẽ mō nẽ nhÿri amnhĩm hikranh xà hã ixkre hwÿr pōj nẽ hwÿr agjê nhũm mẽ kãm:

—Kwa mẽmoj tã na ka mẽ pry hã amnhĩ jarẽnh o mō? Anẽ.

Hāmri nhũm mẽ tee ri kuma nẽ hpijaam nẽ. Nẽ kãm tanhmã amnhĩ jarẽnh to hkêt nẽ.

³⁵ Jakamã nhũm Jejus nhÿ nẽ mẽ kãm anẽ nhũm mẽ kuri hkrĩ pa nhũm mẽ kot mẽ kãm mẽ ho amnhĩptàr rax prãmta ã mẽ kãm kapër nẽ mẽ kãm:

—E mẽ inhma. Ka mẽ atō amã mẽ ho amnhĩptàr rax prãm. Hã kêt ka te apê mẽ piitã mẽ kãm amarĩ axapênh xwÿnh pyræk o amnhĩ nhĩpêx o mẽ hkôt apa. Jao mẽmoj to mẽ kutã anojarêt rãhã nẽ. Anẽ.

³⁶ Hāmri nẽ amnhĩ wÿr mẽhprĩre hō mã hpa ho apê nhũm hwÿr tẽ nhũm kumÿ nẽ o nhÿ nẽ hã mẽ kãm kapër nẽ mẽ kãm:

³⁷ —E mẽ inhma. Kêt ka mẽ apê pahi pyræk o tanhmã amnhĩ jarẽnh to ho ri apa hkêt nẽ. ãm te amarĩ ri mẽ apa pyræk o amnhĩ nhĩpêx o ri apa. Jao nhÿri mẽhprĩre hō pumu nẽ kamã axukaprĩ nẽ kãm mẽmoj tanhmã ho rÿ kãm mẽmoj gō. Hāmri nẽ ã amnhĩ nhĩpêx anhÿr o te pa ate tanhmã ixto mex to pyræk o amnhĩ nhĩpêx. Nẽ kot ka mẽ atō pa tanhmã ixto mex to nẽ te ate Tĩrtũm o mex pyræk o amnhĩ nhĩpêx. E kêt ka mẽ amã amnhĩ to rũnh prãm nẽ ã amnhĩ nhĩpêx anhÿr o ri apa. Anẽ.

³⁸ Hāmri nhũm Juãw nhÿhÿnh tẽn mẽ hwÿr axà nẽ Jejus mã:

—Kwa Pahihti. O mũj mẽhō kêt mẽ pahkwÿ hkêt tã anhÿ hã mẽ nẽ mẽkarõmnuti janor o pa. Pa mẽ tee ri ja hã omu nẽ kêt mẽ pahkwÿ hkêt jakamã

pa mẽ ã kot amnhĩ nhĩpêx anhÿrja nê kãm ixkapêr.
Anê.

³⁹⁻⁴⁰ Hãmri nhũm kuma nê kãm:

—Kwa nà nê tanhmã kãm nê hkêt nê. Koja mēhō inhÿ hã aa mẽ kot mẽmoj pumunh kêt kwÿ ho anê hãmri nê kêp mẽ panhĩō nê ri mẽ pahkwÿm tanhmã mẽ ahkre hto ho pa hkêt nê. Ra mẽ pahkôt kot amnhĩ nhĩpêx mã kênã. Jakamã kwa mẽ ja nê tanhmã kãm nê hkêt nê. Kwâr mãmri ã amnhĩ nhĩpêx anê. Ja mex kênã.

⁴¹ —Koja mēhō nhÿri mẽ atō amã kôr ã apumu nê hamaxpêr o: “Kwa Jejus kôt ri pa xwÿnh mũj kãm kôr. E pa kãm gô hkwyê kê ho ixkô.” Anhÿr o hamaxpêr nê apê ixkwÿ hã amã gô hkwyê ka ho ixkô. Nhũm ãm kot amã gô pix nhôr nhũm ate ho akôm tã nhũm Tĩrtũm atã omu nê ho mex rax nê. Anê.

Mẽ pahte amnhĩ tomnuj pymaj tanhmã amnhĩ nhĩpêx to hã mẽ pajarēnh

Matêwre 18.6-9; Rukre 17.1-2

⁴² Nhũm Jejus arĩ hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwÿnhjê mã kapêr nê mẽ kãm:

—Nê mẽ kot ixkôt amnhĩ xunhwÿr tohtuj anhÿr xwÿnhjaja. Koja mēhō ma mẽ hwÿr tē nê inhnê mẽ kãm kapêr. Mẽ kot mẽ mar nê tanhmã amnhĩ tomnuj to hprãm xàj hêx rom mẽ kãm kapêr nhũm mẽ mar xà hkôt tanhmã amnhĩ tomnuj to. Hã koja Tĩrtũm ja hã omu nê kot inhnê tanhmã kãm nê xwÿnhhta pumu nê homnuj tÿx nê. Te mẽ kot mēhō pynēnh nê mut ã kēn pytũ hō nhôr nê ma o htēm nê gô xupÿm rax kãm mēnh pyrək o hipêx. Te ho ja pyrək no ãm homnuj tÿx o hakre.

43-47 —E kwa mẽ o kora. Kot kaj mẽ anhĩkra rỳ apar o tanhmã amnhĩ tomnuj to. Hã kêr ka mẽ axte ã amnhĩ nhĩpêx anhỹr pymaj te ate amnhĩ pê anhĩkra rỳ apar krãhyr nê mēnh pyrāk o amnhĩ nhĩpêx nê axte ã amnhĩ tomnuj anhỹr kêt nê. Rỳ ka mẽ ano ho mẽmoj punuj pumu. Hãmri nê kãm ajamaxpēr pix o apa pymaj te ate amnhĩ pê ano katōk nê mēnh pyrāk o amnhĩ nhĩpêx nê nhãm arīt kurê kumrêx. Kêr ka mẽ ã amnhĩ nhĩpêx o apa rãhã nê. Hãmri nê nhỹrmã ty nê ma Tĩrtũm mẽ wa inhõ krĩ hwỳr api. No kot ka mẽ arĩ akutã ano nê arĩ akutã apar nê arĩ akutã anhĩkra rãhã ri mrrar tã tōhã tanhmã ho amnhĩ tomnuj to. Hãmri nê nhỹrmã ty nê ma mẽ kot amnhĩ xà htỳx kamã hamak tũm xà pê kuwy maatita wỳr ma apa.

48 Kuwyja kamã na htem mẽ kot amnhĩ tomnuj mỳrapê amnhĩ xà htỳx kamã hamak rãhã ho pa ho pa hãmri nê aa hapōx kêt nê.

49 ã koja mẽ kot amnhĩ tomnuj o mẽ pa xwỳnh piitã amnhĩ nhĩpêx anhỹr rãhã nê pa ho pa.

50 Jakamã kwa kêr ka mẽ axpēn to mex rãhã ho ri apa. Nom axpēn kãm agryk nê tanhmã axpēn nhĩpêx to ho ri apa hkêt nê. Anê.

Nhũm pre ã Jejus hkôt ri mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê jahkre anê.

10

Mẽ pahte axpēn kaga nê Jejus kot mẽ pahkurê

Matêwre 5.31-32, 19.1-12; Rukre 16.18; mããnēn Wam Korīt 7.10-16

¹ Tã nhũm Jejus mẽ hkôt mẽ pa ho pa xwỳnh mẽrohã ma pyka pê Jutej wỳr mō. Hãmri nê pyhti pê Jotãw ã rê nê hpãnhã ma xarmã mō. Nhũm mẽ

axte mẽ hã akuprõ nhũm kê Jejus axte mẽ ahkre ho xa.

² Hãmri nhũm Parijew nhõ xwỳnh kwỳjaja hwỳr mra. Mẽ kot hêx rom kamã hamak nẽ mar nẽ tanhmã ho kapêr punuj to kaxyw hwỳr mra nẽ kãm:

—Pa. Ot pa mẽ mẽmoj tã akukjêr kaxyw awỳr mra. Kwa tanhmã na pre amnepê m finat Mojesja mẽ pahte mẽ pahprõ kaga hã mẽ panhĩgêjtjê mã karõ hto? Xà koja mẽ pahprõ mẽ pakapêr hkwym tanhmã amnhĩ nhĩpêx to pu mẽ mỳrapê hkaga nhũm Tĩrtũm ja hã mẽ pahpumu nhũm ja kãm mex nẽ nà? Anẽ.

³ Hãmri nhũm mẽ kãm:

—Tanhmã na pre Mojes Tĩrtũm nhỹ hã ja hã mẽ amã karõ hto? Anẽ.

⁴ Nhũm mẽ kãm:

—Nà na pre harênh o:

Kêr ka mẽ aprõ kaga kaxyw hãmri nẽ ate hkaga hã amnhĩ jarênh ã kagà nẽ kãm agõ nẽ rĩ kormã hkaga. Anẽ.

Na pre ã mẽ inhmã ja hã karõ anẽ. Anẽ.

⁵ Hãmri nhũm mẽ kãm:

—Tỳ nom mẽ kãm Tĩrtũm kapêr kôt amnhĩ nhĩpêx prãm kêt jakamã na pre ã mẽ kãm ja jarênh anẽ.

⁶ Amnepê m mẽmoj piitã hkra x kãm na prem axpên kaga hkêt nẽ. Na pre Tĩrtũm wam myja nhĩpêx nẽ hpãnã kãm hprõ nhĩpêx. Axpên kaxyw wa hipêx.

⁷ Jakamã na hte mẽmyjaja hprõ kaxyw nẽ gryk ã katorxà nẽ hipêxà wa hkaga nẽ ãm hprõ kôt pix mã pa ho pa.

⁸ Te wa tipxi nē ri wa pa pyrək o axpēn nhīpēx o pa.

⁹ Tīrtūm tām kot axpēn mā wa ōr kēnā kot kēt mēhō wa kot axpēn kaga kaxyw tanhmā wa hipēx to rỳ tanhmā wa kām kapēr to. Anē.

Nhūm pre ā Jejus mē kām kapēr anē.

¹⁰ Hāmri nē hkôt mē pa ho mē pa xwỳnhjē mē akupỳm ixkrem agjē nhūm mē kām:

—Kwa aprī hā mē inhmā mē kot axpēn kaga hā mē harēnh̄ta jarē pa mē ixprī hā kuma nà. Anē.

Hāmri nhūm mē kām:

¹¹ —Nà kot kaj mē aprō kaga nē hpānhā nhām mēhō ho aprō nhūm Tīrtūm noo mā te ate wam aprō kamā nhām aprō nyw o amnhīkati pyrək. Tīrtūm pē ja omnuj tỳx nē. Rỳ koja mēhō hprō kaga ka hpānhā ho aprō nhūm Tīrtūm noo mā te ate wam mjēn pē ho amnhīkati pyrək. Ja määnēn Tīrtūm pē ja omnuj tỳx nē.

¹² —Nē mēnijaja. Koja mēhō ni ra mjēn kaga nē hpānhā nhām mēhō ho mjēn. Ja mex kēt. Mjēn krax kēp mjēn kumrēx kēnā kot kēt hkaga nē hpānhā nhām hō ho mjēn. Koja anē nhūm Tīrtūm noo mā te kot wam mjēn kamā nhām hō ho amnhīkati pyrək nhūm Tīrtūm pē ja omnuj tỳx nē. Anē.

*Jejus kot amnhī nē mēhprījē janor kēt ā harēnh
Matēwre 19.13-15; Rukre 18.15-17*

¹³ Tā nhūm Ijaew kwỳjaja Jejus wỳr mē hkrarejē jamỳ nē mē o mra. Kot mē hā īhkra jaxwỳr nē mē ho Tīrtūm wỳr kaxyw hwỳr mē o mra. Hāmri nhūm hkôt mē pa ho pa xwỳnhjaja tee ri ja hā mē omu nē mē kām:

—Kwa mo kaxyw na ka mẽ Jesus wỳr mẽ o mra? Kormã mẽ ràxre kênã. Mẽ ma akupỳm mẽ o mra nà? Anẽ.

¹⁴ Hãmri nhũm Jesus ja hã mẽ kuma nẽ mẽ kãm:

—Kwa nà kwār mẽ māmri ixwỳr mẽ o mra. Mẽ ri inhnê mẽhprijê kurê hkêt nẽ. Anẽ.

Hãmri nẽ mẽ kãm hpa ho apê nhũm mẽ hwỳr mẽ o mra nhũm mẽ kuri kuhê. Hãmri nhũm mẽ hã hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mã kãm:

—E mẽ jarejê pumu. Na htem hamakêtkati nẽ hkĩnh nẽ ri pare. Mẽ kãm amnhĩ to rũnh prãm kêt nẽ ri pare. Tã Tĩrtũm kôt mẽ kot amnhĩ nhĩpêx o ri mẽ pa xwỳnhjaja na htem mẽ urak nẽ kãm amnhĩ to rũnh prãm kêt nẽ ri pa.

¹⁵ —Na hte jarejaja hipêêxà nẽ katorxà wa kapêr ma nẽ wa hkôt ri amnhĩ nhĩpêx o ri pare. Tã ixpê Tĩrtũm kot mẽ awỳr inhmênh xwỳnh na pa. Kot ka mẽ amã ixkôt amnhĩ xunhwỳr prãm hã kot kaj mẽ jarejê kot amnhĩ nhĩpêx pyrak o amnhĩ nhĩpêx. Jao ixkapêr ma nẽ ixkôt ri amnhĩ nhĩpêx mex o ri apa. Anẽ.

¹⁶ Hãmri nẽ mẽhprirejê jamỳ nẽ mẽ hã ìhkra jaxwỳ nẽ mẽ ho Tĩrtũm wỳ nẽ kãm:

—Pa Papaj. E kêr ka jarejê ho mex rãhã nẽ kê mẽ mex nẽ pa. Anẽ.

Hikàxpore rax xwỳnh jarēnh

Matêwre 19.16-22; Rukre 18.18-23; mããnēn Wam Ximotre 6.6-10; Xiakre 5.1-6

¹⁷ Tã nhũm Jesus mẽ hkôt mẽ pa ho pa xwỳnhjaja nhỹri pry hã mō nhũm Ijaew krãhtũmja omu nẽ hwỳr tẽ nẽ mẽmoj tã hkukja nẽ kãm:

—Pa mẽ ijahkre xwỳnh maati? E kwa inhmã mẽmoj jarē. Nhỹrmã Tĩrtũm ri ixtĩr tũm nẽ ixpa

hprãm xàj mẽmo kot pa we ho anhỹr o ri ixpa? Ate amnhĩ to mex pix o ri apa xwỳnh jakamã kwa inhmã tanhmã ja jarẻnh to. Anẻ.

¹⁸ Hãmri nhũm kãm:

—Xà ate ixpẻ Tĩrtũm kwỳ hã ixpumunh kỏt na ka ixte uràk nẻ amnhĩ to mex xwỳnh ã ijarẻ? Tĩrtũm pix na kot amnhĩ to mex rãhã xwỳnh jakamã kot kaj ã ijarẻnh anẻ nẻ ixpẻ Tĩrtũm Kra hã ijarẻ. Jao uràk nẻ ixte amnhĩ to mex xwỳnh ã ijarẻ. Nà xàn ka ãm atỳx ri amnhĩ krã hkỏt ã ijarẻnh anẻ?

¹⁹ —Tĩrtũm mex o mex jakamã kot kaj amã nhỹrmã kuri atĩr tũm nẻ apa hprãm hãmri nẻ ra kot mẽmoj tã mẽ amã karỏ xà hkỏt amnhĩ nhĩpẻx o ri apa. Ra ate mar mex kẻnã. Na pre mẽ amã:

Kẻr ka mẽ axàhkĩnh o ri apa hkẻt nẻ.

Nẻ mẽ hpar kẻt nẻ.

Nẻ tanhmã axẻx kẻt nẻ.

Nẻ axẻx rom tanhmã mẽ nokupyr to hkẻt nẻ.

Nẻ mẽ kẻp mẽ hprỏ ho amnhĩkati hkẻt nẻ.

Nẻ anhĩpẻẻxà mẽ akatorxà wa hã apijaàm nẻ wa ho mex pẻ wa kutã anojarẻt rãhã ho ri apa.

E kot kaj amã nhỹrmã Tĩrtũm kuri atĩr tũm nẻ apa hprãm hã kot kaj ã amnhĩ nhĩpẻx anhỹr o ri apa. Anẻ.

²⁰ Hãmri nhũm kuma nẻ kãm:

—Kwa ixprẻre ri ra ã ixte amnhĩ nhĩpẻx anhỹr o ri ixpa kẻnã. Nom te ixtĩr tũm nẻ ixpa kaxyw ixte kormã tãm kẻt pyràk. Anẻ.

²¹ Hãmri nhũm kuma nẻ hprỉ hã omu nẻ kãm hapẻ nẻ. Hãmri nẻ kãm:

—Nà kormã mẽmoj pyxire nẻ arỉk. Na ka amã akukrẻx rax kĩnh tỳx o Tĩrtũm jakre. Jakamã kẻr ka ma akupỹm anhỏrkwỹ hwỳr tẻ nẻ akukrẻx rax

o wēnê hpa. Nê kàxpore jamý hāmri nê ma mẽ kêp amrakati xwýnhjê mã òr o ri apa. Hāmri nê akupýn tē nê arĩ ri ixkôt apa ho apa. Anê.

²² Hāmri nhũm kuma nê tee ri hikukrêx rax kukamã hamaxpêr. Kãm hapê jakamã kãm kãm ìhkra karo hprãm kêt nê. Hāmri nê tee ri Jejus kot ã kãm hã karõ anhýrja ma nhũm ja kãm mex kêt nhũm awjanã nê hkaprĩ nê ma akupým tē.

²³ Hāmri nhũm Jejus tee ri omu nê hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwýnhjê mã kãm:

—Hêxta waa nê. Koja mẽ hikukrêx rũnh xwýnhjaja ohtô nê kãm mẽ hikukrêx japê xàj Tĩrtũm mẽ wa ixri htĩr tũm nê pa ho pa hkêt nê. Wa ixte amnhĩ nhĩpêxja mẽ kêp hihtýx. Anê.

²⁴ Hāmri nhũm mẽ tee ri kapêrja ma nhũm Jejus mẽ hamaxpêr kôt mẽ omunh mex jakamã axte tanhmã mẽ kãm harēnh to nê mẽ kãm:

—Nà Tĩrtũm mẽ wa ixte amnhĩ nhĩpêxja na mẽ hikàxpore rũnh xwýnhjaja pê ja hihtýx.

²⁵ Mẽ kãm hikukrêx rax mã ìhkra karo hprãm kêt rãhã tee kãm Tĩrtũm kôt amnhĩ nhĩpêx prãm kaprý. Te ho mẽhõ kot menh kagô hã hkre nê kãm kagô katõk prãm kêt rãhã kãm guhkrax kãm àr prãm kaprýta pyræk. Anê.

²⁶ Hāmri nhũm mẽ kuma nê tee ri amnhĩ kukamã hamaxpêr nê kãm:

—Kwa no mẽ ixpiitã mẽ inhmã mẽ ixkukrêx japê kēnã. Jakamã xà kot paj mẽ ixpiitã nhýrmã war ari ixtĩr tũm nê ixpa ho ixpa hkêt nê? Anê.

²⁷ Hāmri nhũm mẽ kãm:

—Nà kot kaj mẽ amnhĩ krã hkôt mẽ amã mẽ akukrêx japê mã anhũrer kêt nê. Âm Tĩrtũm pix na hte ja kaxyw tanhmã mẽ akrã hto ka mẽ amã

akukrêx japê hkêt nê. Jao ra mẽ apê Tĩrtũm mẽ wa ixri atĩr tũm nê mẽ apa ho mẽ apa mã xwỳnh. Anê.

²⁸ Hãmri nhũm Simãw Pêtre kãm:

—Kwa Pahihiti na pa prem agryk ã mẽmoj piitã hkaga hpa nê akôt ixpa ho ixpa. Jakamã xà kot paj mẽ nhỹrmã war ari ixtĩr tũm nê ixpa ho ixpa kêt nê nà? Anê.

²⁹ Hãmri nhũm kuma nê hkôt mẽ pa ho pa xwỳnh piitã mẽ kãm:

—Nà ka mẽ atõ inhmã tanhmã amnhĩ to ho apa kaxyw akwỳjê re nê ma inhmã tanhmã amnhĩ nhĩpêx to ho ri apa. Anhõrkwỹ re rỳ atõ rỳ atõx rỳ aprõ nê akrajê re. Rỳ akatorxà nê anhĩpêêxà wa are. Rỳ akukrêx piitã rer pa hãmri nê ma ixkapêr o mẽ piitã mẽ ahkre ho ri mẽ hkôt apa.

³⁰ Hã kot paj amnhĩ tã mẽ apumu nê mẽ ato mex rax nê. Hãmri ka mẽ ma mẽ kãm ixkapêr jarênh o mẽ hkôt apa nhũm mẽ kot mẽ amar xwỳnh kwỳjaja mẽ ama nê kãm mẽ akĩnh nê. Nê ra mẽ ate akwỳjê rer par tã mẽ tãmjaja te mẽ apê mẽ hkra rỳ mẽ htõ rỳ mẽ htõx pyrãk o mẽ anhĩpêx. Jao tanhmã mẽ ato mex to ho pa.

—Nê koja mẽ kãm ixprãm kêt xwỳnhjaja ixtã tanhmã mẽ atomnuj to hã ka mẽ nhỹrmã ma Tĩrtũm mẽ wa inhõ krĩ hwỳr api nê wa ixkuri amex nê atĩr tũm nê apa ho apa.

³¹ Nom kêr ka mẽ ja hã amnhĩ pumunh kôt amnhĩ to rax xwỳnh ã amnhĩ to jarkrar kêt nê. Mẽ kot amnhĩ to rũnh xwỳnh ã amnhĩ jarênh xwỳnhjaja koja mẽ nhỹrmã amnhĩ to rũnh kêt ã amnhĩ pumu. Nê mẽ kot amnhĩ to hkryre xwỳnhjaja koja mẽ nhỹrmã amnhĩ to rũnh ã amnhĩ pumu. Anê.

*Jejus kot amnhĩ kukamã axte amnhĩ jarẽnh
Matêwre 20.17-19; Rukre 18.31-34*

³² Tã nhũm Jejus hkôt ri mẽ pa ho mẽ pa xwýnhjê mã kapêr pa hãmri nẽ ma Jerujarẽ hwýr mẽ o mõ. Ra kamã kãm hkurê xwýnhjaja kot hpĩr ã amnhĩ jarẽnh tã ma hwýr mẽ o mõ. Jakamã nhũm mẽ tee ri hkukamã hamaxpêr o hkôt mõ. Nhũm mẽ amarĩ mẽ hkôt mrar xwýnhjaja haxwýja kãm ma nẽ. Hãmri nhũm Jejus mẽ kêp 12ta o mõ nẽ hkwýjê hkàx ã amnhĩ kukamã tanhmã mẽ kãm amnhĩ jarẽnh to ho mõ nẽ mẽ kãm:

³³ —E na pu mẽ ra Jerujarẽ hwýr mõ. Kot puj mẽ hwýr pøj nhũm mẽ kãm ixkurê xwýnhjaja pa-tre krãhtũmjê mẽ Tĩrtũm kapêr tũm o mẽ ahkre xwýnhjê nhĩhkram ijaxà. Hãmri nhũm mẽ kãm Tĩrtũm kapêr kôt amnhĩ nhĩpêx prãm kêt xwýnhjaja ixpĩr kaxyw mẽ kãm ixtã amýnê

³⁴ nhũm mẽ mar xà hkôt tanhmã inhĩpêx kati hto. Nẽ mẽ hkwýjaja ixtã hpêr o axkê nẽ ixtã akunha. Nẽ mẽ hkwýjaja tanhmã ijapry hto nẽ ixtã argôx rẽ nẽ ixtak hãmri nẽ ixpĩ. Koja mẽ ã inhĩpêx anê. Nom kot paj ixtyk ã ixtã apkati axkrunêpxi nhũm Tĩrtũm akupým ixto ixtĩr. Anê.

Xiakre mẽ Juãw wa kot amnhĩ to Jejus wýr ã wa harẽnh

Matêwre 20.20-28; Rukre 22.24-30; mããnẽn Piri-pos 2.3-8; Wam Pêtre 5.3

³⁵ Tã nhũm Jepetew kra Xiakre mẽ Juãw wa tanhmã hamaxpêr to nẽ Jejus mã kãm:

—Kwa mẽ ijahkre xwýnh. Pa wa amã mẽmoj jarẽ ka wa inhmã “ý” anê nà? Anê.

Hãmri nhũm wa kãm:

³⁶ —Ko wa mamrĩ inhmã mẽmoj jarẽ pa wa ama mãn. Anẽ.

³⁷ Hãmri nhũm wa kãm:

—Nà kot kaj nhỹrmã ate mẽ piitã mẽ ho amnhĩptàr kaxyw nhỹ pa wa akutã anhĩjê. Nẽ wa papxipix ixpê anhõ kôwenatô nẽ akutã anhĩjê nẽ ato nhỹ. Ja na pa wa inhmã hprãm. Anẽ.

³⁸ Hãmri nhũm wa kãm:

—Nà na ka wa ãm atỳx ri ã amnhĩ to ixwỳr anẽ. Koja mẽ tokyx ixpĩ pa amnhĩ xà htỳx kamã ijamak rax nẽ ty. Tã xà koja mẽ ixpyrà nẽ ã war anhĩpêx anẽ ka wa ixpyrà nẽ amnhĩ xà htỳx kamã ajamak rax kãm ty nà? Anẽ.

³⁹ Hãmri nhũm wa kãm:

—Tỳ. Nà kot pa wa ijaxwỳja anẽ nẽ apyrà nẽ amnhĩ xà htỳx kamã ijamak kãm ty. Anẽ.

Hãmri nhũm wa kãm:

—Nà ãm hãmri na ka wa ja hã amnhĩ jarẽ. War ate ixpyrà nẽ ixkôt amnhĩ xà htỳx kãm ajamak kãm atyk mã kênã.

⁴⁰ Tã nom war ate amnhĩ to ixwỳrta ã kot paj tanhmã war amã nẽ hkêt nẽ. Inhõ Papaj tãm koja ja kaxyw mẽhõ japêr nhũm inhĩhkô hã nhỹ. No pa kot paj ri ja kaxyw mẽ atõ rênh kêt nẽ. Anẽ.

⁴¹ Hãmri nhũm wa uràk nẽ Jejus kôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnh kwỳjaja ã wa kot amnhĩ to hwỳr anhỹr ã wa kuma nẽ wa kamã gryk nẽ.

⁴² Jakamã nhũm Jejus mẽ piitã mẽ ho akuprõ nẽ mẽ kãm:

—E mẽ inhma. Na hte Ijaew kêt xwỳnhjê nhõ pahihtijaja ã amnhĩ nhĩpêx anhỹr o ri pa nẽ amarĩ hkrĩ xà kamã hkrĩ ho hkrĩ. àhpumunh jakamã amarĩ ixkre kre jakry kamã hkrĩ ho hkrĩ nẽ kãm

mě àpênh xwỳnhjê pix mã mẽmo mẽ àpênh ã karõ ho hkrĩ. Na htem ã amnhĩ nhĩpêx anê. Nê mẽ kot amnhĩm mex ã harênh prãm xàj tanhmã mẽ ho mex to ho pa.

⁴³⁻⁴⁵ Tã no mẽ kajaja kêr ka mẽ atõ amã amnhĩ to rax prãm hãmri nê ho mẽ kot amnhĩ nhĩpêx pyræk kêt nê. Mẽ piitã mẽ kutã anojarêt rãhã ho ri apa. Kêt paa. Mẽ ate inhmã axàpênh o apa kaxyw na pa pre mẽ awỳr ixwỳk kêt nê. Âm pa ixte tanhmã mẽ amã amnhĩ nhĩpêx to ho ixpa kaxyw na pa pre mẽ awỳr wrỳ. Mẽ ate nhỹrmã kuwy wỳr apa pymaj mẽ anê ixtyk kaxyw na pa pre mẽ awỳr wrỳ. Jakamã kot kaj mẽ atõ amã amnhĩ to rax prãm hã kêr ka ixpyrà nê akwỳjê kutã anojarêt rãhã ho ri apa. Hãmri nê inhmã te ate amnhĩ to rax o amnhĩ nhĩpêx pyræk o amnhĩ nhĩpêx. Anê.

*Jejus kot akupỹm Paximew o mex ã harênh
Matêwre 20.29-34; Rukre 18.35*

⁴⁶ Tã nhũm Jejus mẽ hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja kormã Jerujarê hwỳr mõi ri ra krĩ pê Jeriko hkôt mõi. Hãmri nhũm mẽ ohtõ nê mẽ hã ajêt nê mẽ hkôt mõi. Nhũm mẽhõ myja pry nhĩhkrepp nhỹ. Ximew kra Paximew nohkre xwỳnhja pry kamã ahwỳr o hkrĩ.

⁴⁷ Hãmri nhũm Jejus mẽ hkwỳjaja hwỳr htêp o mõi nhũm amnhĩ wỳr mẽ kuma nê mẽ kot Jejus nhĩxi jarênh o mõi ã kuma hãmri nê kàx pê kãm kapêr nê amnhĩ to kuwỳ nê kãm:

—Pa Jejus? Nà apê mẽ inhõ Pahihti mex kumrêx na ka. Te apê amnepêm anhĩgêt pahihti Tawi kot amnhĩ nhĩpêx pyræk. Jakamã kwa we ixkamã

axukaprĩ nẽ akupỹm ixto mex kêt wehe. Ixte amnhĩ kaxyw akôt ijamaxpěr xwỳnh na pa. Anẽ.

⁴⁸ Hãmri nhũm Jejus kukamã mẽ mrar xwỳnhjaja kuma nẽ kãm:

—Tk. Kwa akapěr kêt nẽ nhỹ nà. Anẽ.

Tã nom nhũm ãm mẽ kuma nẽ xatã amnhĩ to kuwỳ. Kỳx pê amnhĩ to kuwỳ nẽ axte kãm:

—Kwa ixkamã axukaprĩ nẽ akupỹm ixto mex Pahihti. Anẽ.

⁴⁹ Hãmri nhũm Jejus kuma nẽ xa nẽ hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mã kãm:

—E mẽ atõ hwỳr tẽ nẽ hpa hã apy nẽ amnẽ ixwỳr o tẽ. Anẽ.

Hãmri nhũm mẽ kuma nẽ nohkre xwỳnhhta mã kapěr nẽ kãm:

—E tee ri amnhĩ kukamã ajamaxpěr kêt nẽ. Na atã karõ. E tokyx kànhmã xa. Anẽ.

⁵⁰ Hãmri nhũm mẽ kuma nẽ hkĩnh tỳx nẽ. Nẽ kànhmã harĩ nẽ amnhĩ nê õ kajaati mẽ nẽ hwỳr htẽm kurê kumrẽx.

⁵¹ Hãmri nhũm Jejus kãm:

—Pa mo na? Tanhmã kot pa ato? Anẽ.

Hãmri nhũm kãm:

—Nà akupỹm inhmã ixrĩt mex prãm Pahihti.

⁵² Anẽ nhũm kãm:

—Tõe. Nà ra ate amnhĩ kaxyw inhmã ajamaxpěr tỳx jakamã kot kaj akupỹm arĩt mex kurê kumrẽx. E mãmrĩ ma akupỹm tẽ. Anẽ.

Nhũm akupỹm rĩt mex ã amnhĩ pumu nẽ hkĩnh o hkĩnh. Hãmri nẽ Jejus ã ajêt nẽ mã hkôt hkĩnh nẽ tẽ.

11

Jejus kot Jerujarē hwÿr àr ā harēnh

Matêwre 21.1-11; Rukre 10.28-40; Juãw 12.12-19

¹ Tã nhũm Jejus mē hkôt mē pa ho mē pa xwÿnhjê mē kormã Jerujarē hwÿr mō. Hãmri nē krī pé Petake mē hō pé Petãn wÿr ahtêp o mō. Hixêti pé Oriwêhti kahti ri na pre krīja wa xa. Jakamã nhũm Jejus hkôt mē pa ho mē pa xwÿnh wa ho axkrut nē mē amnhĩ kukamã wa kumê

² nē wa kãm:

—E wa ma krī mÿj wÿr mē ixkukamã wa tē. Hãmri nē hwÿr pōj nē nhÿri jumēnre nyw mã ê nē ãm xwÿnhhta pumu. Kormã mē kot hã hkrī hkêt kumrêx xwÿnhhta.

³ Ka wa omu nē kãm ê xà hpôt nē man akupÿn ixwÿr o tē. Koja mēhō war apumu nē hã tanhmã war amã kapêr to ka wa ã kãm ijarēnh anē nē kãm: “Nà mē panhō Pahihti na hã karō pa wa hwÿr tē.” Anhÿr o kãm ijarē. E wa ma hwÿr tē. Anē.

⁴ Hãmri nhũm wa kuma nē ma hwÿr htēm kurê kumrêx nē hwÿr pōj. Nhũm Jejus kot wa kãm hã karō xà hkôt jumēnre nywreta pumu.

⁵ Hãmri nē kãm ê xà hpôt o xa nhũm kuri mē kuhê xwÿnhjaja tee ri hã wa omu nē wa kãm:

—Kwa mo kaxyw na ka wa kãm ê xà hpôt o xa? Kwa kot ka wa mē ixpê ho ahkĩ nà? Anē.

⁶ Hãmri nhũm wa mē kãm:

—Nà mē panhō Pahihti na wa inhmã hã karō pa wa hwÿr tē. Wa ixte ma hwÿr o ixtēm kaxyw. Anē.

Hãmri nhũm mē wa kãm:

—Tÿ? Tôe wa mãmri ma kãm o tē. Anē.

⁷ Hãmri nhũm wa ma akupÿm Jejus wÿr o tē. Hãmri nē kaxyw amnhĩ xê hkwỳ hkwrÿ nē kãm ho

hkô kahty hpa nê kãm ho htỳx nê o xa nhũm Jejus hã nhỹ nê mỗ.

⁸ Nê kormã Jerujarẽ hwỳr hixêt ã àpir o mỗ. Nhũm mẽ kot omunh o kuhê xwỳnhjaja hkĩnh nê ma hkukamã pry ho mex kaxyw amnhĩ xê hkwȳ hkwrỳ nê ho kãm uty. Nhũm mẽ hkwȳjaja nhỹri pô hkwȳ jakà nê o mra nê hkukamã kãm uty.

⁹⁻¹⁰ Nhũm mẽ hixêt ã api nê ahpax mã wrỳk o mỗ nhũm mẽ piitã kàx pê Tĩrtũm mex o mex ã harẽnh o hkôt mỗ. Nhũm mẽ hkwȳjaja kukamã mra nhũm mẽ hkwȳjaja hapu hã mra nhũm prem piitã hkôt Tĩrtũm mex o mex ã harẽnh o mỗ. Nê harẽnh o:

E ota Tĩrtũm kot mẽ pahwỳr mẽnh xwỳnhhta ra pôj.

Nà ãm hãmri na mẽ pahwỳr wrỳ. Ja mex kumrẽx.

Kêp mẽ panhõ Pahihti mex na. Kojã mẽ panhĩgêt pahi Tawi pyrà nê mẽ pahto amnhĩptà nê mẽ pahto mex o pa.

Ãm hãmri na Tĩrtũm mẽ pahwỳr kumẽ.

Tĩrtũm mex kumrẽx. ãm mex o mex. Kukwak ri pix mã na pu htem pajamakêtkati nê paxàmnhĩx papa rãhã ho papa.

Anhỹr o Jejus kôt harẽnh o mỗ. Kot mẽ ho amnhĩptàr kurê kumrẽx ã hkamnhĩx nê hkĩnh nê ã hkôt kapêr anhỹr o mỗ.

¹¹ Jao ra Jerujarẽ hwỳr pôj nhũm Jejus Tĩrtũm mã amnhĩjarẽnh xà hã ixkre hwỳr tẽn axà. Nom nhũm ra amỹkry htỳx jakamã nhũm hwỳr axà nê ãm hkre pumunh o xa hãmri nê akupỹm kato nê hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnh pê 12jê mẽ nhũm mẽ ma akupỹm Petãn wỳr mra.

Jejus kot pĩ hpàr pé fikêhti mã kapêr ã harênh

Matêwre 21.18-22

¹² Tã nhũm apkati nhũm Jejus mẽ hkôt mẽ pa ho pa xwỳnhjê mẽrohã Petãn rũm hapôj nê ma akupỹm Jerujarê hwỳr mra. Nhũm Jejus ra kãm prãm nê mō.

¹³ Hãmri nê amỹm mẽmo pĩ hpàr hoptĩ rax pé fikêhti pumu nê hamaxpêr o:

—E pa hwỳr tẽ nê ô hkwỳ rê nê kuwô mãn. Anê.

Hãmri nê hwỳr tẽ. Nhũm kormã ô kaxyw ò mytwrỳ kator kêt jakamã nhũm ô hkêt nê ãm hô pix nê xa.

¹⁴ Hãmri nhũm hwỳr tẽ nê tee ri ô japêr nê ãm hô pix pumu. Hãmri nê tee ri omu nê kãm:

—E kot kaj axte axô hkêt kumrêx.

Anhỹr o kãm kapêr nhũm hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja hã kuma.

Jejus kot Tĩrtũm nhõrkwỹ hwỳr àr ã harênh

Matêwre 21.12-17; Rukre 19.45-46; Juãw 3.13-22

¹⁵⁻¹⁷ Tã nhũm Jejus mẽ hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja Jerujarê hwỳr agjê nê Tĩrtũm mã amnhĩ jarênh xà hã ixkre hwỳr agjê. Nhũm Jejus tee ri kamã mẽ kuhê xwỳnhjê pumu. Nhũm mẽ ra ixkre kamã axtem nê môx nê ôwêhti nê tuuti ho wênê ho kuhê. Ixkre hwỳr mrar xwỳnhjaja kot haprôr nê Tĩrtũm mã amnhĩ jarênh kaxyw kãm hpar nê òr kaxyw mẽ kãm ho wênê. Nom axtem nê hã ohtô rax kãm mẽ kãm ho wênê nhũm mẽ hkwỳjaja mẽ kãm mẽ hikàxpore ho anhĩpa. Hãmri nhũm Jejus mẽ hwỳr axà nê tee ri mẽ kot ã amnhĩ nhĩpêx anhỹr ã mẽ omu nê mẽ kãm akir nê mẽ kãm:

—Tk. Kwa Tĩrtũm kapêr ã kagà htũm kot òrkwỹ jarênh kot:

Inhõrkwỹja ãm pika piitã hkõt mẽ piitã kot inhmã
amnhĩ jarẽnh xà hã ixkre pix kaxyw na.

Anhỹr o kot harẽnh tã ka mẽ axtem nẽ kamã ã
amnhĩ nhĩpêx anhỹr o akuhê. E kwa mẽ ma mra
nẽ ajapôx tokyx anẽ. Anẽ.

Nhũm pre ã mẽ kãm kapêr anhỹr pê mẽ ahkre
hãmri nẽ ixkreja nê mẽ kator pa.

¹⁸ Hãmri nhũm patre krãhtũmjê mẽ Tĩrtũm kapêr
tũm o mẽ ahkre xwỹnhjaja tee ri ã mẽ hipêx anhỹr
ã omu nẽ kapêr ma nẽ kamã gryk tỳx nẽ. Hãmri nẽ
mẽ kot hã àmnênh kaxyw tanhmã axpẽn mar to nẽ
axpẽn mã:

—Tk. Kwa na mẽ ohtô nẽ kãm mar prãm nẽ. Kojã
mẽ anẽ nẽ gryk ã mẽ pahkaga nẽ axte mẽ pakapêr
mar kêt nẽ. Kwa pu mẽ kupĩ ri. E tanhmã kot puj
mẽ ho nẽ kupĩ? Anẽ.

¹⁹ Tã nhũm myt axà nhũm Jejus mẽ hkõt mẽ pa
ho pa xwỹnhjaja Jerujarẽ rũm hapôj nẽ ma nhỹri
amnhĩm hikranh kaxyw mra.

*Mẽ pahte tanhmã mẽmoj tã Tĩrtũm wỳr to hã mẽ
pamã karõ*

*Matêwre 6.14-15, 17.20; Makre 11.13; Juãw 14.13;
mããnên Xiakre 1.6; Wam Juãw 3.22*

²⁰ Tã nhũm apkati nhũm Jejus mẽ hkõt mẽ pa
ho mẽ pa xwỹnhjaja Jerujarẽ hwỳr akupỹm mra.
Hãmri nẽ axte pĩ hpàr pê fikêhtita pumu. Jejus ra
kot kãm kapêr xwỹnhhta pumu nhũm ra grà pa nẽ
xa.

²¹ Hãmri nhũm Simãw Pêtre Jejus kot tanhmã pĩ
mã kapêr toja mã hamaxpêr nẽ hã kãm:

—Kwa mẽ ijahkre xwỳnh. Ga mẽmoj mỳj pumu. Jãã ate fikêhti mã akapêr xwỳnhhta na grà par kumrêx nê xa. Anê.

²²⁻²³ Hãmri nhũm kuma nê mẽ piitã mẽ kãm:

—Tỳ nà ãm hãmri na pa mẽ amã ixkapêr. Kot kaj mẽ mẽmo kaxyw Tĩrtũm mã ajamaxpêr tỳx pê mẽmoj tã awỳ nhũm ama nê amã hprãm xà hkôt tanhmã amã hipêx to. Ka mẽ amnhĩ kaxyw Tĩrtũm mã ajamaxpêr tỳx pê hixêt mỳj mã akapêr nê kãm: “E xa nê ma tẽ nê gô xujanãr kãm mrõ.” Anhỳr o kãm akapêr nhũm amar xà hkôt ã amnhĩ nhĩpêx anê nê tẽn kamã mrõ.

²⁴ Kot kaj mẽ mẽmoj tã Tĩrtũm wỳ nê kaxyw ãm pix mã ajamaxpêr tỳx nê nhũm amã ho anê.

²⁵⁻²⁶ —Nê kot kaj mẽ Tĩrtũm mã amnhĩ jarênh kaxyw nê ra mẽhõ kot tanhmã ato mã ajamaxpêr. Hãmri nê ja ho ajamakêtkati kurê kumrêx nê axte kãm ajamaxpêr kêt nê. ãm mẽmoj nyw pix mã ajamaxpêr o tãm amnhĩ nhĩpêx o apa. Hãmri nhũm Tĩrtũm kaxkwa rũm ja hã apumu nê apyrà nê ate tanhmã amnhĩ tomnuj to ho hamakêtkati nê axte kãm hamaxpêr kêt nê. Anê.

Mêhõ kapêr kôt Jejus kot mẽ ahkre hã mẽ kot hkukjêr

Matêwre 21.23-27; Rukre 20.1-8

²⁷ Nhũm mẽ akupỳm Jerujarê hwỳr agjê nhũm Jejus kê axte Tĩrtũm mã amnhĩ jarênh xà hã ixkre hwỳr axà. Nhũm hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjaja hkôt hwỳr mra nê hkôt agjê nê kormã kamã kuhê. Hãmri nhũm Ijaew krãhtũmjê mẽ mẽ kot Tĩrtũm kapêr tũm o mẽ ahkre xwỳnh mẽ mẽ õ patre krãhtũmjaja Jejus pumu nê hwỳr mra nê hêx rom

tanhmã kãm kapër to. Na pre ra Jejus ixkreja në mẽmoj to wẽnê xwỳnh mẽ kãxpore o mẽ hpinhpanh xwỳnhjê jano nhũm mẽ tee ri ja hã omu nê kamã gryk tỳx nê. Jakamã nhũm akupỳn mẽ hwỳr axà nhũm mẽ axte omu nê hwỳr mrar kurê kumrêx

²⁸ nê kãm:

—Kwa mẽ inhmã amnhĩ jarê. Mêhõ nhỹ hã na ka hte ã amnhĩ nhĩpêx anhỳr o ri apa? Mêhõ na pre mẽ ixwỳr amê ka pre mō? Nà xà amnhĩ krã hkôt na ka hte ã amnhĩ nhĩpêx anhỳr o ri apahti? E kwa mẽ inhmã amnhĩ jarê. Anê.

²⁹ Nhũm Jejus kot tanhmã mẽ hamaxpër to hkôt mẽ omunh mex jakamã mẽ kãm:

—Nà kot pa ixkumrêx mẽmoj tã mẽ akukja. Ka mẽ inhmã harê pa rĩ kormã mẽ amã tanhmã amnhĩ jarênh to.

³⁰ Finat Juãw Paxisja ã kot paj mẽ akukja. Mêhõ nhỹ hã na pre hte mẽ hkrã kumrãr o pa? Xà amnhĩ krã hkôt nà xà Tĩrtũm nhỹ hã? E mẽ atõ inhmã harê. Anê.

³¹⁻³² Hãmri nhũm mẽ kuma nê tee ri kot tanhmã kutã kãm harênh to hkukamã hamaxpër nê axpên mã:

—Kwa tanhmã kot puj mẽ kãm ja jarênh to? Mẽ kot mar o kuhê xwỳnhjaja na htem Juãw Paxis kêp Tĩrtũm nhỹ hã kapër jarênh xwỳnh ã axpên mã harênh o pa. Jakamã kot puj mẽ kãm kot amnhĩ krã hkôt mẽ hkrã kumrãr o pa hã harê nhũm mẽ tee ri mẽ pama nê mẽ pakamã gryk nê. Nê mẽ paxêx rom ã kãm mẽ pakapër anhỳr ã mẽ pahpumu nê kên o mẽ pahtak o mẽ panhĩmex. No kot puj mẽ kãm Tĩrtũm nhỹ hã mẽ hkrã kumrãr ã harê nhũm mẽ pama nê mẽ pamã: “Kwa ã kot anhỳr kênã na

ka prem kapēr mar tā ixkôt amnhĩ xunhwỳr kêt nē?” Anē. Nà kot puj pēr mē kām tanhmã harēnh to hkêt nē. Kot puj mē ãm kãm aa te mē pahte ja jarēnh mar kêt pyræk o harē. Anē.

Mē kot tanhmã kãm nē nhũm kot ta pãnhã tanhmã mē kãm nē pymaj nhũm mē tee ri tanhmã kãm nē hprãm kaprỳ ho kuhê.

³³ Hãmri nē Jejus mã kãm:

—Konēn. Mē ixte mēhõ nhỹ hã kapēr o pa hã omunhre hã. Anē.

Hãmri nhũm mē kuma nē mē kãm:

—Tk. Tôe kot pa xep ijaxwỳja mē amã tanhmã amnhĩ jarēnh to hkêt nē. Ijaxwỳja ixte mēhõ nhỹ hã ã ixte amnhĩ nhĩpêx anhỹr o ri ixpa hã amnhĩ pumunhre hã. Anē.

12

Mē àpênh punuj xwỳnhjê jarēnh

Matêwre 21.33-46; Rukre 20.9-18

¹ Nhũm Jejus arĩ Ijaew krãhtũm mē mẽõ patre krãhtũm mē Tĩrtũm kapēr tũm o mẽ ahkre xwỳnhjê mã kapēr o xa. Nē mẽ kãm mẽ kot tanhmã hipêx to hkukamã mẽ kãm tanhmã amnhĩ jarēnh to. No ãm hã kuxi nē mẽ kãm awjarê nē mẽ kãm:

—Koja mēhõ hpur ã hkwỳjê mã karõ. Mē kot kamã kãm àpênh kaxyw mẽ kãm karõ. Hãmri nhũm mẽ ma hwỳr mra nē kamã mẽmo hy hkre nē hkre pa. Hãmri nē pu hã kahê hpa nē pur kaêx kãm ixkre hprêk nhĩpêx. Mē kot himõk ã mẽ kot kêp àhkĩnh pymaj mẽ hapêr o hkrĩ kaxyw. Hãmri nē hipêx pa nhũm mẽõ patrãwja awry hã krĩ hõ hwỳr nojarêt nē mẽ kãm tanhmã hpur jarēnh to nē mẽ kãm: “E or ixpurta nõ. Kê kamã mẽmoj kà hpa

ka mẽ mãmri kamã awjamỳ nẽ ho axkjê. Hãmri nẽ ixkutêp inhõ jaxwỳ nẽ mãmri anhõ tanhmã ho hprãm xà hkôt tanhmã ho.”

—Anhỹr o mẽ kãm kapêr hãmri nẽ ma mỗ.

² Tã nhũm ra pur kãm mẽmoj hkà pa. Nhũm hpur nhõ dõn arĩ krĩ hõ kamã hã ujahkre ho pa htã kuri kãm àpênh xwỳnhjê hõja nhũm akupỹm mẽ hwỳr kumẽ. Mẽ kot kãm õ hkwy nhõr nhũm ma kot kãm o mõi kaxyw ma mẽ hwỳr kumẽ nhũm ma akupỹm mẽ hwỳr mỗ. Mỗõ nẽ ra mẽ hwỳr pøj.

³ Hãmri nhũm mẽ omu nẽ axtem nẽ homnuj nẽ. Nẽ unê nẽ htak nẽ akupỹm hano nhũm ỹ kamã ma akupỹm mỗ.

⁴ Hãmri nhũm õ patrãwja tee ri omu nẽ hpãnhã ja mẽ nhũm ma mẽ hwỳr mỗ. Mỗõ nẽ mẽ hwỳr pøj. Hãmri nhũm kê wem omu nẽ mã ho anẽ nẽ. Unê nẽ htak nẽ hkrãx pẽ htak nẽ akupỹm hano nhũm wanta pyrà nẽ ma akupỹm ỹ kamã mỗ.

⁵ Hãmri nhũm axpên pãnhã kãm mẽ àpênh xwỳnh kwỳjê rẽ nhũm mẽ axpên pãnhã ma mẽ hwỳr pa. Ma mẽ hwỳr pa nẽ pøj nhũm mẽ te ho wantajê mẽ hipêx pyrà nẽ mẽ hkwyjê pynê nẽ htak rax nẽ mẽ hano nẽ mẽ hkwyjê pa.

⁶ Nhũm mẽ õ patrãw mẽ harênh ma nẽ tee ri amnhĩ kukamã hamaxpêr nẽ hamaxpêr o: “Hêxta waa nẽ. Tanhmã kot paj we amnhĩ nhĩpêx to nẽ inhõta kwỳ jamỳ? Nà kot paj mẽ hwỳr ixkraja mẽ. Inhmã hapê htã kot paj mẽ hwỳr kumẽ kê ma mẽ hwỳr mỗ. Hãmri nhũm mẽ kệp ixkra hã omu nẽ tanhmã ixpê ho hkêt nẽ. Nẽ jatã inhmã kãm inhõja kwỳ gõ nhũm man ixwỳr o tẽ. Nà kot paj anẽ.”

—Anhỹr o hamaxpêr hãmri nẽ ma mẽ hwỳr hkraja mẽ nhũm ma mẽ hwỳr mỗ.

⁷ –Tã mẽ hwỳr hpôx o mỗ nhũm mẽ amnym amnhĩ wỳr omu nẽ kêp hkra hã omunh kurê kumrêx nẽ hã axpẽn mã amỹnê nẽ axpẽn mã: “E. Nà oněj hpur nhõ dõn krata tẽ. Koja nhỹrmã õ papaj mỳrpê amnhĩm pur ã pyka pytà nẽ ho õ. Jakamã e pu mẽ kupĩ nẽ kêp hpur ho arĩk nẽ ho panhõ. E kwa tokyj pu mẽ kupĩ ri.” Anẽ.

⁸ –Rôm nhũm ra mẽ hwỳr hpôx o tẽ nẽ ra pøj nhũm mẽ unê nẽ pur nẽ ho kato nẽ ahkà kamã kupĩ. ã mẽ ujarẽnh kot anhỹr. Anẽ.

⁹ Nhũm pre ã Jejus Ijaew krãhtũmjê mã ujarẽnh anẽ. Hãmri nẽ hã tanhmã mẽ hkukjêr to nẽ mẽ kãm:

–E mẽ inhmã mẽmoj jarẽ. Koja pur nhõ dõnja tee ri mẽ kot hkra hpĩr ã harẽnh ma hãmri nẽ tãm mẽ hwỳr mỗ hãmri nẽ tanhmã mẽ hipêx to wehe? Nà koja ma mẽ hwỳr mỗ nẽ mẽ himex pa hãmri nẽ hpãnhã nhãm hpurta ã mẽmojjê rẽ.

¹⁰ Mãn ka prem ra Tĩrtũm kapêr ã kagà htũm kot ja jarẽnh ma nà? Harẽnh kot:

Na prem kẽn o amnhĩm òrkwỹ nhĩpêx kaxyw hãmri nẽ kẽn maati pumu nẽ htỳx omnuj ã hkamnhĩx nẽ hkaga. Mẽ kot hkaga htã nom nhũm Tĩrtũm mẽ kurom mex o kot kẽn piitã hakrenh par ã omunh kurê kumrêx.

¹¹ ãm hãmri na pre ã mex ã omunh anẽ. Anẽ.

ã Tĩrtũm kapêr ã kagà htũm kot harẽnh kot anhỹr. Anẽ.

¹² Nhũm pre ã Jejus mẽ kãm ujarẽnh kãm mẽ harẽnh anẽ nhũm mẽ amnhĩ tã kuma. Tĩrtũm kapêr tũm o mẽ ahkre xwỳnh mẽ mẽ õ patre krãhtũm mẽ Ijaew krãhtũmjaja nhũm mẽ kot mẽ kãm kẽn maati kaga xwỳnhjê jarẽnh o te mẽ tãm

harēnh pyrākja ma nhũm ja mẽ kēp omnuj nē. Jakamã nhũm mẽ kãm unēnh nē haxàr prãm nē. Nom amnhĩ tã kãm mẽ kot mar o kuhê xwỳnhjê puma nē.

¹³ Jakamã na prem ma mra nē hapôj hãmri nē Jejus wỳr Parijew nhõ xwỳnh mẽ pahì Erox kôt mẽ pa xwỳnh kwỳjê rē. Mẽ kot hêx rom mẽmoj tã hkukjêr nhũm kot mẽ mar nē tanhmã Rõm nhõ xwỳnhjê nhõ pahì Sesti kapêr kuhpa hã ri tanhmã mẽ kãm nē nhũm mẽ kot mar kaxyw.

¹⁴ Jakamã nhũm mẽ ma hwỳr mra nē hêx rom kãm kapêr nē kãm:

—Kwa Jejus? Nã ãm hãmri na ka hte Tĩrtũm kapêr o mẽ ahkre mex nē. Na ka hte mẽ kamã akahak o apa hkêt nē. Nē mẽ kot tee ri mẽ kot tanhmã ato kapêr punuj to htã ka hte arĩ aprĩ hã mẽ ahkre mex o ri apa. E kwa mẽ inhmã mẽmoj jarê. Rõm nhõ pahìhti kot mẽ pahpê Ijaew mẽ pahte kãm kàxpore hkwy nhõr ã mẽ pamã karõta. Kwa xà ja amã mex nà? Xà kot pu mẽ kãm kugõ? Xà kot pu mẽ kãm õr kêt nē? E kwa mẽ inhmã harê. Anê.

¹⁵ Nhũm prem ã hêx rom ja hã hkukjêr anhỳr tã no nhũm Jejus mẽ hamaxpêr ã mẽ omunh mex mẽ mẽ kãm:

—Tk. Kwa mon ka mẽ axêx rom ja hã ixkukja? E mẽ atõ inhmã kàxpore htỳxre hõ gõ pa omu. Anê.

¹⁶ Hãmri nhũm ja kãm ja gõ nhũm kupy nē kànhmã kupê nē mẽ kãm:

—E mẽhõ nhĩxi nē mẽhõ karõ na hã? Anê.

Anê nhũm mẽ kãm:

—Pahì Sesti karõ nē hixi na hã.

¹⁷ Anê nhũm mẽ kãm:

—Tỳ. Tô kêr ka mẽ mãmri kãm hkwy nhõr o apa. Hã hkarõ nē hã hixi. Tãm kot hipêx xwỳnh jakamã

õ na. No mẽ kajaja na pre Tirtũm mẽ anhĩpêx nhũm mẽ apê õ jakamã kwa kêr ka mẽ kapêr kôt pix mã ri amnhĩ nhĩpêx o ri apa. Anê.

Nhũm pre ã mẽ kãm kapêr anê nhũm mẽ piitã mar o kuhê. Nhũm mẽ kot hêx rom hkukjêr xwỳnhjaja amnhĩ jaêr pê ã kàxpore jarênh anhỹrja ã kuma nê axpên mã:

—Kwa mẽ paxêx rom mẽ pahte hã hkukjêr tã nhũm ãm hãmri mẽ pakutã mẽ pamã harê. Kwa tanhmã kot puj wem hkukjêr to nhũm pahi Sesti kapêr kwỳm ri mẽ pamã mẽmoj jarê? Anê.

Hãmri nê tee ri tanhmã hkukjêr to hkukamã hamaxpêr o kuhê.

Akupỹm mẽ htĩr xwỳnhjê jarênh

Matêwre 22.23-33; Rukre 20.27-40; Juãw 6.21, 6.38-40; mããnên Wam Korĩt 6.14, 15.12-28; Wam Tesarõn 4.13-18

¹⁸ Tã nhũm Satusew nhõ xwỳnh kwỳjaja. Mẽ kot akupỹm mẽ htĩr mã hamaxpêr kêt xwỳnhjaja na pre mẽ. Tã mẽ kot mẽ htyk nê mẽ hapêx ã mẽ hkamnhĩx jakamã na prem axpên mã Jêjus jarênh o:

—E kwa pu mẽ ma hwỳr mra nê mẽmoj xihtỳx ã hkukja kê mẽ pama nê tee ri tanhmã mẽ pamã kapêr to hkukamã hamaxpêr. Hãmri nhũm mẽ piitã ja hã omu nê àhpumunh kêt ã omunh kurê kumrêx. E tokyx ma pu mẽ hwỳr. Anê.

Hãmri nê ma hwỳr mra nê Parijew nhõ xwỳnhjê pyrà nê hêx rom kãm:

¹⁹ —Pa Jêjus? Kwa mẽ inhmã mẽmoj jarê. Na pre finat Mojesja Tirtũm nhỹ hã ã mẽ panhĩgêjtjê mã karõ anê. Mẽ hkra hkêt rãhã mẽ pa nê mẽ htyk xwỳnhjaja nhũm mẽ harênh o:

Koja mēhō hprō hāmri nē kamā hkra hkêt rāhā pa nē ty. Hā koja hkôt htōja hpānhā hprō o hprō nē kamā hkra. Hāmri nhūm kato nē te kēp htō htyk xwýnh̄ta hkra pyrāk. Anē.

Na pre ā Mojes Tirtūm nhỹ hā ja hā mē kām karō anē.

²⁰ Jakamā kwa ga mē ixujarēnh ma. Koja mēmojjaja mē kot axpēn to htō xwýnh̄jaja kēp 7. Nhūm kot waja hprō. Nē wa pa nhūm myja kormā hprō kamā hkra hkêt rāhā ty.

²¹ Nhūm hkôt htō hōta hpānhā hprō ho hprō nē wa axpēn to pa. Nhūm haxwýja kamā hkra hkêt rāhā ty. Nhūm hkôt htō hōta haxwýja ho hprō nē wa axpēn to pa grire nhūm wamta wa urāk nē kamā hkra hkêt rāhā ty.

²² Hāmri nhūm htō hkwýjaja piitā nija pyxi nē axpēn pānhā ho hprō nom mēhō kamā hkra hkêt rāhā htyk pa. Hāmri nhūm mē hprōta mē hkôt amnhĩ to hitep nē ty.

²³ Tā Tirtūm kot akupým nhỹrmā mē ho htĩr ronhỹx nhỹ nhỹx kēp nija mjên kumrēx? Ra piitā kot ho hprō kēnā. E kwa mē inhmā ja jarē. Anē.

²⁴ Hāmri nhūm Jejus ā mē ujarēnh anhỹrja ma nē mē kām:

—Tk. Nà mē ate Tirtūm kapēr ā kagà htūm mar mex kêt. Nē mē aprĩ hā tanhmā Tirtūm kute hā omunh kêt jakamā na ka mē ā atýx ja hā ixkukjēr anē.

²⁵ Kormā mē htĩr ri mē kot Tirtūm kôt amnhĩ xunhwýr xwýnh̄jaja na htem ty hāmri nē Tirtūm nhō krĩ kamā axte kām hprō hprām kêt pa. Rý ni japēr nē kām mjên prām kêt nē pa. Hāmri nē Tirtūm kapēr o mē wrýk xwýnh̄jê pyrà nē axte htyk kêt nē.

Ãm htĩr tũm rãhã nẽ pa ho pa.

²⁶ —Nom mẽ ate akupỹm mẽ htĩr kêt ã mẽ hkamnhĩxja kot paj ixprĩ hã mẽ amã harẽ. Amnepẽm na pre Tĩrtũm pĩ hpõk kamã tanhmã Mojes mã kapẽr to. Mãn ra mẽ ate mar. Na pre kãm:

Ixpê Apraãw nhõ Tĩrtũm na pa. Nẽ mããnẽn ixpê
Apraãw kra Ijak mẽ htãmnhwỳ Jako wa õ
Tĩrtũm na pa.

Anhỹr o Mojes mã amnhĩ jarẽ nhũm kuma nẽ hã kagà.

²⁷ Kêp apu arĩ mẽ htyk rãhã nhỹx pre ã mẽ harẽnh anhỹr kêt nẽ. Nhỹx pre mẽ harẽnh o: “Amnepẽm Apraãw nẽ hkra nẽ htãmnhwỳ mẽ htĩr ri ixpê mẽ õ Tĩrtũm na pa pre.” Anhỹr o nhỹx pre mẽ harẽ. Nom na pre ã amnhĩ jarẽnh anhỹr kêt nẽ. Mẽ pamã te Apraãwja mẽ htyk nẽ mẽ hapêx pyràk. Nom nhũm prem ra Tĩrtũm ri akupỹm htĩr nẽ mex nẽ pa ho pa. Tã ka htem Tĩrtũm kapẽr kwỹm ri akupỹm mẽ htĩr kêt ã mẽ harẽnh o apa. Anẽ.

Tĩrtũm kapẽr maati jarẽnh

Matêwre 10.37, 22.34-40; Rukre 10.25-27; mããnẽn Wam Juãw 2.15, 5.3; Apokarip 2.4

²⁸ Tã nhũm Tĩrtũm kapẽr tũm o mẽ ahkre xwỳnhjê hõ mẽ hwỳr tẽ nẽ mẽ kot axpẽn mã kapẽr ã mẽ omunh o xa. Hãmri nẽ Jejus kot tanhmã Satusew nhõ xwỳnhjê mã kapẽr mex toja ma nẽ kãm:

—Nà ãm hãmri na ka ã mẽ kãm ja jarẽnh anẽ Pahihti. Kwa inhmã mẽmoj jarẽ. Na pre Tĩrtũm ahpỹnhã mẽmoj to 10 nẽ mẽ pamã hã karõ. Mẽ pahte hkõt amnhĩ nhĩpêx o ri papa kaxyw hã mẽ

pamã karõ. Tã nhỹ kapẽr na mex o kot hkwỳjê jahkrenh wehe? Anẽ.

²⁹ Hãmri nhũm kãm:

—Nà Tĩrtũm kapẽr xohtõ. Kapẽr piitã hkõt mẽ pahte amnhĩ nhĩpêx o papaja na kãm hprãm. No pixi na mẽ pahte hkõt amnhĩ nhĩpêx o papaja nhũm kãm hprãm tỳx o kot hkwỳ jakrenh. Kapẽr mex maati na ja. Na pre kapẽr o:

E mẽ apê Ijaew nhõ xwỳnhjaja. Ixpê mẽ anhõ Tĩrtũm ã ixpìxi mex na pa.

³⁰ Jakamã kêr ka mẽ amã ixkĩnh tỳx o mẽmoj piitã hakrenh pa. Jao mẽ anhĩ piitã ho amã ixkĩnh tỳx kumrêx o ri apa.

³¹ Anhỹr o na pre mẽ pamã karõ. Nẽ hkõt ja:

Kêr ka mẽ nhãm mẽ hipêx o te ka amã amnhĩ tã ma pyræk o mẽ hipêx o ri apa. Jao tãm mẽ hipêx rãhã ho ri apa. Anẽ.

E ja wa kumrêx na Tĩrtũm kãm mẽ pahte hkõt amnhĩ nhĩpêx o ri papa hprãm tỳx nẽ. Anẽ.

³² Hãmri nhũm kuma nẽ kãm:

—Nà ãm hãmri na ka ja jarẽ Mějiahkre xwỳnh. Tĩrtũm pyxi mex kênã.

³³ Annepêm na pre htem kãm amnhĩ jarênh kaxyw nẽ kãm mẽmoj gõ nẽ rĩ kormã tanhmã kãm amnhĩ jarênh to. Tã nom kot puj mẽ ã ate harênhhta kõt amnhĩ nhĩpêx anhỹr o papa jao mẽ panhĩ piitã pamã Tĩrtũm kĩnh. Nẽ mẽ pamã hkĩnh o mẽmoj piitã hakrenh pa. Nẽ nhãm mẽ hipêx o te mẽ papamjaja pamã amnhĩ tã ma pyræk o mẽ hipêx. Jao tãm mẽ hipêx rãhã ho ri papa. Kot puj mẽ ã amnhĩ nhĩpêx anẽ nhũm Tĩrtũm kãm ja mex o mẽ pahte kãm mẽmoj nhõrta jakre.

Anhỹr o kãm kapẽr.

34 Hamaxpēr mex pē ã Jejus mã kapēr anē nhũm kuma nē kãm:

—Nà ãm hãmri na ka ja jarē. Na ka ra mẽ kot Tĩrtũm kôt amnhĩ nhĩpêx o amnhĩ nhĩpêx nyw pumunh mex o mō. Nà te ate tokyx hkôt amnhĩ xãm kaxyw pyræk. Anē.

Hãmri nhũm mẽ kãm hkurê xwỳnhjaja tee ri wa kot axpẽn mã kapēr mar o kuhê nē axte kãm mẽmoj tã hkukjêr pyma nē. Ra tee ri mẽ kot hêx rom mẽmoj tã hkukjêr kaprỳ jakamã axte tanhmã hkukjêr to hkêt nē.

*Jejus kêp pahi finat Tawi nhõ Pahihti hã harênh
Matêwre 22.41-46; Rukre 20.41-44; mããnên
Rômãn 1.3-4*

35 Hãmri nhũm Jejus arĩ Tĩrtũm mã amnhĩ jarênh xà hã ixkre kamã amnhĩ tã mẽ ahkre. Nom te nhãm mēhõ hã mẽ hkukjêr pyræk amnhĩ tã mẽ hkukja nē mẽ kãm:

—E mẽ inhmã mẽmoj jarē. Tĩrtũm kapēr tũm o mẽ ajakre xwỳnhjaja na htem tanhmã mẽ amã Tĩrtũm kot mẽ akaxyw ãm mã xwỳnh jarênh to nē mẽ amã harênh o: “Koja kêp pahi finat Tawi kanrêhã htàmnhwỳ koja.” Anhỳr o kot mẽ amã harê. ãm kêp kanrêhã htàmnhwỳ pix ã mẽ amã harênh o pa. No na pre pahi Tawija kêp kanrêhã htàmnhwỳ hã harê nē mããnên kêp õ pahihti hã harê. Tã nom nhũm Tĩrtũm kapēr tũm o mẽ ajakre xwỳnhjaja na htem urà nē kêp pahihti hã mẽ amã harênh kêt nē. ãm kêp kanrêhã htàmnhwỳ pix ã harê. Kwa mo na htem Tawi pyrã nē kêp õ pahi hã harênh kêt nē?

36 Na pre Tawi tãm Tĩrtũm kapēr tũm kwỳ hã kagà nē tanhmã Tĩrtũm kot mẽ akaxyw ãm mã xwỳnhhta jarênh to. Tĩrtũm Karõ nhỹ hã tanhmã

harēnh to. Tīrtūm mex ã mẽ grer xàja kwỳ hã kagà nẽ hã kagà ho:

Tīrtūm na pre inhõ Pahihti mã ã kapēr anẽ nẽ kãm: “E amnẽ ixwỳr tẽ nẽ inhĩkô hã nhỹ nẽ inhmã mẽ ho amnhĩptàr o akrĩ. Kot paj mẽ kot kãm akurê xwỳnh piitã mẽ unēnh pa nẽ awỳr mẽ o mra nẽ anhĩkram mẽ haxàr pa.” Anhỳr o pre kãm kapēr. Anẽ.

³⁷—Na pre ã Tawi Tīrtūm kot Kris mã kapēr jarēnh nẽ kệp õ pahi hã kagà anẽ. Tã nom Tīrtūm kapēr tūm o mẽ ajahkre xwỳnhjaja na htem kệp Tawi htàmnhwỳ pix ã ri axpēn mã harēnh o ri pa. No kêt Tawija na pre kệp õ Pahihti hã harēnh o pa. Anẽ.

Nhũm pre ã Jejus mẽ kãm amnhĩ jarēnh anẽ nhũm mẽ mar o kuhê xwỳnhjaja kuma nẽ hkĩnh nẽ. Nẽ kãm axte mar prãm nẽ.

³⁸ Hãmri nhũm arĩ mẽ ahkre ho nhỹ nẽ mẽ kãm:

—Kwa mẽ o kora. Kêr ka mẽ Tīrtūm kapēr tūm o mẽ ahkre ho mẽ pa xwỳnhjê kot amnhĩ nhĩpêx o amnhĩ nhĩpêx kêt nẽ. Mẽ omu nẽ ãm mẽ omu nẽ mẽ kot amnhĩ nhĩpêx kôt amnhĩ nhĩpêx kêt nẽ. Na htem piitã mẽ hã hpijaàm kaxyw ê mex pix kãm ri pa. Nẽ mẽ kot amnhĩm mẽ rũnh ã mẽ harēnh nhũm mẽ kot amnhĩ jarēnh marja na htem kãm hprãm.

³⁹ Nẽ Tīrtūm kapēr o mẽ ahkre xà hã ixkre kamã mẽ kãm amnhĩ to rũnh xwỳnhjê hkrĩ xà mex pix kamã na mẽ kãm hkrĩ hprãm. Nẽ mẽmoj tã mẽ apkur xà hã arĩgro hã ma hkwyjê hkôt mẽ apkur xà hã ixkre hwỳr akuprõ nẽ kãm mẽ kot amnhĩ to rũnh xwỳnhjê hkrĩ xà mex pix kamã hkrĩ hprãm.

⁴⁰—Nẽ mẽ kot mẽ mjên htyk xwỳnhjê ho mex o pa hã amnhĩ jarēnh tã amnhĩ to hêx. Nẽ na htem

axtem nê mē nokupyr kaxyw mē hwÿr mra nê mē kām: “E ot pa awÿr ato ajuta kaxyw tē. Ra amjên apê htyk jakamã kot paj pam amã akukrêx jamãr o ixpa.” Anê hãmri nê mē kêp mē òrkwÿ pytà nê amnhĩm mē kêp mē hikukrêx piitã ho hapêx. Te tãm kot mē hipêx o pa pyrãk nom tãm mē hipêx kêt nê. Nê te tãm amnhĩ nhĩpêx pyrã nê Tĩrtũm mã amnhĩ jarênh japjêê ho kuhê. Te mē kot Tĩrtũm mã ãm hãmri amnhĩ jarênh pyrãk tã hkwÿjaja kot ja hã mē omunh pix kaxyw nhũm mē ã kãm amnhĩ jarênh anê. Mÿrapê koja mē mex kêt nê. Koja Tĩrtũm tanhmã mē hipêx kati hto. Jakamã kwa kêt ka mē ã mē kot amnhĩ nhĩpêx anhÿr o mē pa xwÿnhjê kôt amnhĩ nhĩpêx o ri apa hkêt nê. ãm kwarĩ ho kwarĩ. Anê.

Kêp mjên htyk xwÿnh jarênh

Rukre 21.1-4

⁴¹ Nhũm Jejus arĩ Tĩrtũm mã amnhĩ jarênh xà hã ixkre kamã mē omunh o xa. Na pre hte Ijaew ixkreja o mex kaxyw ixkre jamãr xwÿnhjê mã hikàxpore hkwÿ nhõr o pa. Nhũm mē hikàxpore rũnh xwÿnhjaja hwÿr agjê nê kàxpore gjênh xà kamã hkwÿ ho rax nê hagjê nê ma akupÿm mra.

⁴² Tã nhũm mēhõ ni pé mjên htyk xwÿnhja haxwÿja hwÿr axà. Kêp amrakati kumrêx. Nê hikàxpore tÿxre ãm pijakrutre htã kàxpore rũnh xwÿnhjê hpãnhã ixkreta wÿr tē. Nê kãm Tĩrtũm kĩnh xáj kàxpore gjênh xà kamã hamê kumê hãmri nê kato nê ma akupÿm tē.

⁴³ Hãmri nhũm Jejus amÿm ã kot amnhĩ nhĩpêx anhÿr ã omunh o xa nhũm ja kãm mex nê. Hãmri

ně hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwýnhjê mã harẽ ně mẽ kãm:

—E mǎn ka mēnire htēm mǔj pumu. Na pre mjên kēp ty nhũm kēp amrakati ně hikàxpore grire htã amnhĩ pē ōr pa. Kwỳjê rom kãm Tĩrtũm kĩnh xaj amnhĩ pē ōr pa. Apkur xà hã hikàxpore na.

⁴⁴ Kêt mẽ hkwỳjaja na hte hikàxpore hkwỳ pix o mra ně gjēnh xà kamã hagjê nom arĩ mẽ hikàxpore rũnh. No nija na mẽ uràk ně kãm hikàxpore japê hkêt ně. Nê ho õxỳ hkêt ně àmnhĩx piitã o tẽ ně ōr pa. Anẽ.

13

*Jejus kot nhỹrmã mẽmoj piitã ho hapêx ã harēnh
Matêwre 24.1-14; Rukre 21.5-9, 21.17-19; mããnēn
Wam Ximotre 4.1; Sikũn Ximotre 3.1*

¹ Tã hãmri nhũm Jejus kôt mẽ pa ho mẽ pa xwýnhjaja arĩ Tĩrtũm mã amnhĩ jarēnh xà hã ixkre kaxwýnh pumunh o kuhê ně hã Jejus mã:

—Hêxta waa ně. Ixkreja mex kumrêx Pahihti. Kēn rũnh o mẽ kot hipêx jakamã mex o mex. Nê mẽ kot ri Tĩrtũm mã hkĩnh xà nhõr nēj haxwỳja piitã mex kumrêx. Anẽ.

² Hãmri nhũm mẽ kãm:

—Nà mex tã koja nhỹrmã mẽ kãm Tĩrtũm kurê xwýnhjaja granh pa. Koja arĩ kēn axkrut্রে axpēn mýnh ně nōr kêt kumrêx. Koja piitã anhgrà ně ahpýnhã ri hikwỳ.

Anhỹr o mẽ kãm kapēr.

³ Hãmri ně ixkreja rũm kato ně ma tẽ ně hixêt pē Oriwēhti hã api ně hã nhỹ. Tĩrtũm nhõrkwỳ kutã hixêtja nhũm hã api ně hã nhỹ. Hãmri nhũm Simãw Pêtre mẽ Xiakre mẽ Juãw mẽ Andreja ma hkôt mra.

Ahte hkôt mra nê mẽ kot Tĩrtũm mã amnhĩ jarēnh xà hã ixkre grành par ã hkukja nê kãm:

4 –Kwa xà ãm hãmri koja mẽ ã ixkreja nhĩpêx anê? E aprĩ hã mẽ inhmã harê. Xà koja mẽ nhỹrmã kugrà nà xà koja mẽ tokyx ho anê? Kwa mẽmo koja we wỳj ri tanhmã amnhĩ nhĩpêx to? Anê.

⁵⁻⁶ Hãmri nhũm mẽ kãm:

–Nà kot paj mẽ amã harê. Nom nhỹrmã mẽmoj piitã hapêx kaxyw tanhmã amnhĩ nhĩpêx to kumrêx kot paj mẽ amã harê ka mẽ inhma. Koja mẽ ohtô nê mẽ apê ixkwỳjê hwỳr mra nê hêx rom te pa ixte amnhĩ nhĩpêx pyràk o amnhĩ nhĩpêx o pa. Nê tanhmã mẽ amã amnhĩ jarēnh to nê mẽ amã: “E pa na pre Tĩrtũm mẽ awỳr inhmẽ. Ixpê kaxkwa rũm ixwrỳk xwỳnhhta na pa.” Anhỹr o mẽ akôt mẽ amã amnhĩ to hêx o pa. Nê mẽ amã: “E na pa mẽ ato amnhĩptar kaxyw mẽ awỳr wrỳ.” Anhỹr o mẽ amã amnhĩ jarê. Nom kêr ka mẽ ama nê ãm mẽ ama. Mẽ kot amnhĩ to hêx xwỳnh na mẽ. Kormã akupỹn ixpôx xà hã arĩgroja kormã.

7 –Nê koja mẽ nhỹri awry hã axpẽn par o pa. Nê mẽ atãã axpẽn par o pa. Nom kêr ka mẽ harēnh ma nê ri tee ri tokyx mẽmoj piitã hapêx ã hkamnhĩx kêt nê. Mẽmoj piitã hapêx xà hã arĩgroja kormã.

8 –Nê koja mẽmoj piitã hapêx kaxyw nhũm ahpỹnhã ri pika piitã hkôt mẽ pa xwỳnh piitã pika hõ nhõ xwỳnhjê kutã amnhĩ xunhwỳ nê axpu nê axpẽn pa.

–Nê koja pika piitã hkôt tanhmã mẽ à kuteja mẽ hamỳ nhũm mẽ amnhĩ xà htỳx kãm hamak o pa. Nhũm nhỹri pika htertet tỳx nê. Nê nhỹhỹnh pika hkwy kamã mẽ pa xwỳnhjaja prãm xà pikaprār pa. Tã nom kormã mẽ kot amnhĩ xà htỳx kãm hamak

xà hkrax pix na ja. Te mēnijaja pijagri kaxyw nē kormā ōhy xà hpÿnh pyrək. Koja mēmoj piitā hapêx kaxyw nē ā amnhī nhīpêx anē.

⁹ —E pa hpānhā mē kot Tirtūm mā amnhī jarēnh xà hā ixkre grānh par xwÿj ri mēmoj tanhmā kot hkukamā amnhī nhīpêx to hā hā harē. Mē ate hā ixkukjêr xwÿnhhta kot paj mē amā harē. Nà koja mē kām ixkurē xwÿnhjaja mē awÿr mra nē ixtā mē apynē nē mē atomnuj nē. Nē ma mē pikuprōnh xà hā ixkre hwÿr mē ato mra nē kamā mē kām mē ato kapêr punuj nē nhūm mē kuma nē ma mē ato mra nē mē ajagjê. Mē ate ixkôt apa ho apa xwÿnh ā ā mē anhīpêx anē. Nē mē ō pahшти hwÿr mē ato mra nē mē kām tanhmā mē ato kapêr punuj to.

¹⁰ Tā nom kwa kêr ka mē kutā akuhê nē māmri tām mē kām ijarēnh o akuhê.

¹¹ Nom kêr ka mē kām amnhī jarēnh kukamā tee ri ajamaxpêr o ri amā mē uma hkêt nē akuhê. Rÿ mē ajamaxpêr o: “Hêxta waa nē. Mē kot ixkukjêr ā arīgrotā ā tanhmā kot pa we ri mē kām amnhī jarēnh to?” Anhÿr o tee ri amnhī kukamā ajamaxpêr kêt nē. Koja Tirtūm Karō tanhmā mē akrā hto ka mē ŷ hā akatāt kôt tanhmā mē kām amnhī jarēnh to.

¹² —Nē mē atō nē mē anhīpêêxà nē mē akrajaja koja mē ixtā mē atā amÿnē nē ma pahi hwÿr mē ato mra nē kām mē ajarē nhūm mē kuma nē mē ajagjê nē mē akwÿjê pa.

¹³ Koja mē piitā ixkôt mē akamā gryk nē ā kām mē akurē ho pa anē. Nom mē kot ā mē anhīpêx anhÿr mā tā kêr ka mē amnhī to htÿx nē ixkaga hkêt nē. Mē kot mē apar tā ka mē kaxkwa kamā akupÿm atīr kurē kumrêx. Hāmri nē mē kurom

Tĩrtũm mẽ wa ixri atĩr tũm nẽ amex rãhã nẽ apa ho apa. Mẽ kot tanhmã mẽ ato htã mẽ apê akupỹm kaxkwa kamã atĩr tũm nẽ apa mã xwỹnh jakamã kwa tee ri amnhĩ kukamã ajamaxpêr o ri apa hkêt nẽ. Anẽ.

Mẽ pahtomnuj tỳx xwỹnh maati hã harẽnh

Matêwre 24.15-28; Rukre 21.20-24; mããnẽn Sikũn Tesarõn 2.3-4; Apokarip 13.11-17

¹⁴⁻¹⁶ Nhũm Jejus arĩ mẽ kãm kapêr nẽ mẽ kãm:

—Nẽ koja nhỹrmã kot mẽ atomnuj tỳx kumrẽx xwỹnh maati ja axtem nẽ Tĩrtũm mã amnhĩ jarẽnh xà hã ixkreja kamã amnhĩ xãm. Hãmri ka mẽ ja hã omu nẽ mẽ kot krĩ grành par mã ajamaxpêr kurê kumrẽx. Koja ã amnhĩ nhĩpêx anẽ ka mẽ amỹm amnhĩ wỳr mẽ omu hãmri nẽ ajapôj nẽ ma aprõt nẽ amrar kurê kumrẽx. Mẽ apê jar pika pê Jutej kamã mẽ apa xwỹnhjaja mẽ omu hãmri nẽ mẽ kot mẽ apar pymaj ma aprõt nẽ amrar kurê kumrẽx. Hixêt prêk wỳr ajapôj nẽ aprõt nẽ ma mra. Nẽ jar Jerujarẽ nhõ xwỹnhjaja kê mẽ umaj haxwỳja hapôj nẽ ma hprõt nẽ ma mrar o mra. Nẽ kapôt ã ri mẽ pa xwỹnhjaja kê mẽ ê jamỹnh kaxyw akupỹm krĩ hwỳr gjêx kêt nẽ. ãm ma mẽ umaj hprõt nẽ mrar o mrar kurê kumrẽx.

¹⁷ —Nẽ mẽ htujarô xwỹnhjaja nẽ mẽ hkra karàre xwỹnhjaja. Jajê pê koja mẽmoj omnuj tỳx nẽ. Tanhmã kot wem amnhĩ to nẽ hprõt tỳx? Nà pika ja kamã koja mẽ mex kêt nẽ. Mẽ kot amnhĩ tomnuj mỳrapê koja Tĩrtũm tanhmã mẽ homnuj tỳx to.

¹⁸⁻¹⁹ —Koja ã mẽmoj amnhĩ nhĩpêx anẽ hãmri nhũm mẽ piitã amnhĩ xà htỳx kãm hamak rũnh o pa. Tĩrtũm kot mẽ piitã mẽ ho kator krax rũm

amnẽ mẽ pa xwỳnhjaja na mẽ kormã à htỳx kamã hamak rũnh kêt nẽ. Kormã amnhĩ xà kamã hamak kryre. No nhỹrmã mẽ hprõt xà hã arĩgrota ã koja mẽ amnhĩ xà htỳx kamã hamak rax kumrẽx.

—Tã akupỳn ixte mẽ awỳr ixwrỳk xà hã arĩgrota ã kot pa mẽmoj punuj o ijapêx pa ka mẽ axte ã mẽmoj kot anhỹr pumunh kêt nẽ. Nom kormã akupỳn ixwrỳk xwỳj ri kot kaj mẽ amnhĩ xà htỳx kamã ajamak o apa. Jakamã kêr ka mẽ ã amnhĩ nhĩpêx anhỹrja kukamã amnhĩ to Tĩrtũm wỳ nẽ kãm: “Pa Tĩrtũm. Kwa kê mẽmoj ã amnhĩ nhĩpêx anhỹr kaxyw hãmri kê amgrà pê ã amnhĩ nhĩpêx anẽ. Koja na pê ã amnhĩ nhĩpêx anẽ nhũm omnuj tỳx nẽ.” Anhỹr o amnhĩ to awỳ.

²⁰ —Mẽ hprõt xà hã arĩgrota ã koja Tĩrtũm kãm mẽ apê hkrajaja mẽ atyk par pymaj mẽ anê mẽmo punuta ã arĩgro hkwỳ grà nẽ mẽ akukamã mẽ amã ho grêre. Koja mẽ akamã ukaprĩ xàj ã mẽ anê hipêx anẽ.

²¹ —Nẽ koja ã mẽmoj amnhĩ nhĩpêx anhỹr kaxyw hãmri nhũm mẽ hêx o mẽ pa xwỳnhjaja ma mẽ awỳr mra nẽ hêx rom tanhmã mẽ amã kapêr to nẽ mẽ amã: “E ota ra Tĩrtũm kot mẽ pakaxyw ãm xwỳnhta pôj. Kwa mẽ tokyx hwỳr mra nẽ omu nẽ hkôt ri apa.” Anhỹr o mẽ amã hêx. Hãmri nhũm mẽ hkwỳjaja tee ri mẽ kuma nẽ mẽ amã: “Nà tãm kêt. Jar mẽ ixkamã na. E mẽ tokyx amnẽ hwỳr mãn mra nẽ omu.” Anhỹr o mẽ amã hêx o pa. Nom kêr ka mẽ ama nẽ ãm mẽ ama nẽ mẽ hkôt amrar kêt nẽ.

²²⁻²³ —E kwa mẽ inhma. Na pa ra ixprĩ hã mẽmoj kot ã amnhĩ nhĩpêx anhỹrja kukamã mẽ amã tanhmã harênh to. Tã kêr ka mẽ axkãm

ajamak rom nê ri apa. Koja mẽ kot amnhĩ to hêx xwỳnhjaja axpẽn pãnhã mẽ awỳr mra nê mẽ amã kêp Tĩrtũm kot mẽ akaxyw ãm xwỳnh ã amnhĩ to hêx. Nê mẽ hkwỳjaja kêp Tĩrtũm nhỹ hã kapêr jarênh xwỳnh ã amnhĩ to hêx. Hãmri nê aa mẽ kot mẽmoj pumunh kêt kwỳ ho anhỹr o pa. Te Tĩrtũm nhỹ hã kot ho anhỹr pyræk nom hêx rom mẽ apê Tĩrtũm kot amnhĩm mẽ arênh xwỳnhjê nokupyr kaxyw ã amnhĩ nhĩpêx anhỹr o pa. Anê.

Akupỹn Jejus wrỳk xà hã arĩgro jarênh

Matêwre 24.29-31; Rukre 21.25-28; mããnên Sikũn Pêtre 3.10; Apokarip 1.7, 19.11-16

²⁴⁻²⁵ Nhũm Jejus arĩ mẽ kãm kapêr nê mẽ kãm:

—Tã koja mẽ kot amnhĩ xà htỳx kamã hamak xà hã arĩgrota hapêx nhũm Tĩrtũm ã mẽmoj nhĩpêx anê.

Koja kaxkwa ho àk tỳx nê nhũm myyti ahtyk.

Nhũm mytwrỳre axte hirã hkêt nê.

Nhũm kanhêti piitã axrê nê rôrôk pa.

²⁶ Hãmri pa man akupỹn pika hwỳr wrỳ nhũm mẽ piitã ixwrỳk kãm ixpumu. Kakrã kamã kot paj ixihtỳx o inhĩrã rax kãm akupỹn mẽ awỳr wrỳ.

²⁷ Hãmri nê ma krĩ piitã hwỳr Tĩrtũm kapêr o mẽ wrỳk xwỳnhjê rê nhũm mẽ ma mra nê amnepêm ixte amnhĩ kaxyw mẽ axunhwỳr xwỳnh piitã ho akuprô nê akupỹn ixwỳr mẽ ho mra. Anê.

Jejus kot mẽmo pĩ hpàr ã ejêp jarênh

²⁸ Nhũm Jejus arĩ mẽ kãm kapêr nê mẽ kãm:

—E ka mẽ pĩ hpàr mũj pumu. Na hte mẽmo mytwrỳ hã rã nhũm mẽ omu nê ô hkukamã hamaxpêr kurê kumrêx.

²⁹ Ja pyrà nē koja mēmoj ã amnhĩ nhĩpêx anhÿr mē ka mē akupÿn mē awÿr ixwryk mã ajamaxpêr kurê kumrêx.

³⁰ Koja akupÿn ixpôx kêt ri ã mē kot mēmoj kot amnhĩ nhĩpêx anhÿr pumunh xwÿnhjaja kormã piitã htyk par kêt ri pa akupÿn mē awÿr wrÿ.

³¹ —Nē koja nhÿrmã pika nē kaxkwa wa hapêx pa. Tã no ãm ixkapêr koja wa urak nē aa hapêx kêt nē. Koja ãm rãhã ho rãhã. Kot paj aa ihkjé ho tanhmã mēnh to hkêt nē. Anē.

Mē pahte akupÿn Jejus wrÿk xà hã arĩgro pumunh kêt ã mē pajarēnh

Matêwre 24.36-44; Rukre 12.37-40; mãänēn Atre 1.9-11; Wam Tesarôn 5.2; Sikün Pêtre 3

³² Nhũm Jejus arĩ mē kãm kapêr nē mē kãm:

—Nom akupÿn ixwryk xà hã arĩgroja mē ate omunh kêt. Nē kaxkwa kamã Tirtüm kapêr o mē wrÿk xwÿnhjaja kot ja pumunh kêt. Nē pa ixpê Tirtüm Kra htã ijaxwÿja ixte ja hã amnhĩ pumunh kêt. ãm Mēpahpãm maatija tapxipix kot ja pumunh.

³³ —Tã mē ate akupÿn ixwryk xà hã arĩgro pumunh kêt jakamã kwa kêr ka mē axkãm ajamak rom nē ri apa. Nē apkati mē amnhĩ wÿr ijapêr arĩt rãhã ho ri apa.

³⁴⁻³⁵ —E pa tanhmã mē amã akupÿn ixwryk xà hã arĩgro jarēnh to ka mē inhma. Koja mēhõ nhÿhÿm nojarêt hãmri nē kãm mē àpēnh xwÿnhjê mã mē àpēnh ã karõ nē òrkwÿ jamãr xwÿnh mã tanhmã kãm karõ hto. Hãmri nē òrkwÿ kahê xà jamãr xwÿnh mã kãm: “E kêr ka ixwakre kamã ijapêr arĩt rãhã ho ri apa.” Anē hãmri nē ma nhÿhÿm mō.

Tã mẽ kot ijapêr rît rãhã ho mẽ pa xwÿnhjaja te kot ixkre kahê xà jamãr xwÿnh kot amnhĩ nhĩpêx pyrãk. Õ patrãwja akupÿn hpôx xà hã arĩgro hã omunh kêt jakamã na hte kahê xà jamãr rãhã ho pa. Koja apu axpêr kamàt nhũm akupÿn hpôx japêr. Rÿ kôt ã kamàt rÿ krãhyre kà nhũm akupÿn hpôx japêr. Rÿ kwÿhtyk nhũm akupÿn hpôx japêr. Tã urãk nê mẽ ate akupÿn ixwrÿk xà hã arĩgro pumunh kêt jakamã kêr ka mẽ ijamãr rãhã ho ri apa. Jao ixkutêp inhmã tanhmã amnhĩ nhĩpêx to rãhã nê. Ra ixte mẽ amã hã karõ xà hkôt.

³⁶ Kop ixkre kahê xà jamãr xwÿnhja tee ri õ patrãw kamã ama hãmri nê ra õtxwa nê htÿx õt o ÿr rôm nhũm haêr pê hwÿr hpôx ronhÿx ja kêp mex kêt nê. Ja pyrã nê kêr ka mẽ ixkutêp ixkôt amnhĩ nhĩpêx rãhã ho ri apa. Nom tee ri amnhĩ wÿr ixkãm ama hãmri nê axte inhmã ajamaxpêr kêt pê atÿx ri tanhmã amnhĩ tomnuj to ho apa hkêt nê.

³⁷ –E ixte mẽ amã mẽmoj jarênhja na pa hte ixkwÿjê piitã mẽ kãm harê. Jakamã kwa kêr ka mẽ akupÿn ixwrÿk ã ijapêr arît rãhã ho ri apa. Anê.

Nhũm pre ã Jejus amnhĩ kukamã mẽ kãm ujarênh anê.

14

Mẽ kot Jejus pĩr kukamã hamaxpêr ã mẽ harênh Matêwre 26.1-5; Rukre 22.1-2; Juãw 11.45-53

¹ Tã nhũm Ijaew hkĩnhã ã arĩgro pê Pas wÿr apkati axkrut. Pas ã na hte mẽ ixpê Ijaewjaja amnepêm Tĩrtũm kot pika pê Ejit pê mẽ inhĩgêt nê mẽ ixpãmjê kator mã ijamaxpêr kaxyw axpên wÿr akuprõ nê hã ixkĩnh. Na pa htem arĩgroja mã: “Pas”

anê. Nê harênh o: “Mê pahte pãw kaxkrit kêt kur ã arĩgro” anê.

² Jakamã nhũm mẽ inhõ patre krãhtũmjê mẽ Tĩrtũm kapêr tũm o mẽ ahkre xwýnhjaja kãm Jejus pĩr prãm nê. Nom mẽ kãm hkôt kapêr mar o mẽ pa xwýnhjê pyma nê. Nê tee ri hã amnhĩ jahkre nê axpẽn mã:

—Hêxta waa nê. Tanhmã kot puj wem ho nê kupĩĩ? Kot puj mẽ pahkĩnh kãm tanhmã ho nhũm mẽ hkĩnh xwýnhjaja hã mẽ pahpumu nê mẽ pakamã gryk tỳx nê. Pu mẽ hã axpu nê hã tanhmã axpẽn to. Jakamã kwa pu mẽ kormã tanhmã ho hkêt nê. Anê.

Mêhõ ni kot Jejus krã gregrer ã harênh

Matêwre 26.6-13; Rukre 7.36-50; Juãw 12.1-8

³ Rôm nhũm Jejus Simãw nhõrkwỹ kamã kormã apkur o nhỹ. Krĩ pê Petãn kamã. Simãwja na pre hkà kro xàpêr tỳx o pa nhũm Jejus akupỹn ho mex. Jakamã akupỹm õ krĩ hwỳr pøj nê kutã apkur o nhỹ. Hãmri nhũm mẽhõ nija harênh ma nê mẽ hkuxwa xà hã kàx õ py nê ma hwỳr o tẽ. Nê mẽ hwỳr axà nê nhỹhỹnh kàx kahte nê mẽ hkuxwa xà ho hkrã gregrer pa.

⁴ Hãmri nhũm mẽ apkur o hkrĩ xwýnhjaja tee ri ã kot amnhĩ nhĩpêx anhỹr ã omu nê kamã gryk nê. Nê axpẽn mã:

—Tk. Kwa nà na hã mẽ hkuxwa xàta kapĩr par kumrêx.

⁵ Kop apu ma o htẽm nê ho wẽnê nê hpãnhã kàxpore ho rax kumrêx nê hamýnh nê ho mẽ kêp amrakati xwýnhjê nhĩpêx par nhỹx ja kãm mex nê. Mo na ri ã amnhĩ nhĩpêx anhỹr kêt nê?

Anê nê hã kãm akir.

6 Hāmri nhũm Jejus mẽ kuma nẽ mẽ kãm:

—Tk. Kwa mẽ kãm axàkjêr kêt nẽ. ãm hāmri na ã inhĩpêx anẽ.

7 Mẽ kêp amrakati xwýnhjaja koja mẽ arĩ mẽ akôt pa rãhã nẽ. Ka mẽ amã mẽmo arĩgro hã mẽ ho ajuta hprãm nẽ tanhmã mẽ ho ajuta hto nẽ mẽ kãm mẽmoj gõ. No pa kot paj ri mẽ akôt ixpa ka mẽ ixto mex ry ho apa hkêt nẽ. Kot paj tokyx mẽ are.

8 Ixtyk nhũm mẽ kot ijaxàr kukamã na ã ixkrã gregrer anẽ. ãm hāmri na ã inhĩpêx anẽ.

9 ãm hāmri na pa mẽ amã ja jarẽ. Koja mẽ krĩ piitã hkôt axpên mã ixte tanhmã mẽ anê amnhĩ nhĩpêx to hã ijarênh o pa nẽ mãânên kot ã inhĩpêx anhỹrja mãânên harênh o pa. Nhũm mẽ piitã kot tanhmã ixto mex to hã harênh ma. Anẽ.

Jut Kariot kot mẽ kãm Jejus ã àmnênh kaxyw ã harênh

Matêwre 26.14-16; Rukre 22.3-6; Juãw 13.21-30

10 Tã nhũm Jut Kariotja. Jejus kôt mẽ pa ho mẽ pa xwýnh pê 12 hõ na pre. Tã axtem nẽ Satanasti nhỹ hã ma patre krãhtũmjê hwýr tẽ nẽ axtem nẽ tanhmã Jejus o mẽ mar to nẽ mẽ kãm:

—E ot pa mẽ amã Jejus jarênh o tẽ. Xà kot paj mẽ amã hã amýnê ka mẽ hpãnhã inhmã amnhĩre nà? Anẽ.

11 Hāmri nhũm mẽ kuma nẽ hkĩnh nẽ. Hāmri nẽ kãm:

—Nà kot paj mẽ amã amnhĩre. Anẽ.

Hāmri nhũm mẽ kuma nẽ kato nẽ ma tẽ nẽ Jejus pynênh kaxyw htãnopxar o hkôt ri pa.

Jejus kot ŷ hã kapër o mẽ pa xwỳnhjê kutã apkur ã harẽnh

Matêwre 26.17-19; Rukre 22.7-13

¹² Tã nhũm arĩgro pê Pas kato. Amnepêm mẽ inhĩgêtjaja na prem ôwêhti hkrare hkwỳ pa. Tĩrtũm kot ja hã mẽ omunh nẽ Ejit kãm mẽ kãm mẽ hkurê xwỳnhjê nhĩhkra nê mẽ kator kaxyw na prem ã amnhĩ nhĩpêx anẽ. Jakamã na pa htem arĩ mẽ ixpê mẽ hkanrêhã mẽ htãmnhwỳjaja Pas ã axpên wỳr akuprõ nẽ jam ijamaxpër pê mẽ uràk nẽ ôwêhti hkrare hkwỳ hpa nẽ pãwti kaxkrit kêt kãm kuku.

Jakamã nhũm Jejus kôt mẽ pa ho pa xwỳnh pê 12jaja Pas ã mẽ apkur xà hã Jejus kukja nẽ kãm:

–Kwa nhỹri kot paj mẽ akutêp Pas ã mẽ panhõ hã apê? Anẽ.

¹³ Hãmri nhũm mẽ kuma nẽ ja wa ho axkrut nẽ mẽ amnhĩ kukamã wa kumẽ nẽ wa kãm:

–E wa ma Jerujarẽ hwỳr wa tẽ. Nẽ hwỳr axà nẽ mẽhõ myja pumunh kurê kumrêx. Nhũm amnhĩm gô ru nẽ amnhĩ kre hã poti xãm nẽ o tẽ ka wa omu nẽ hã ajêt nẽ ma òrkwỹ hwỳr hkôt tẽ.

¹⁴ Hãmri nẽ ixkre nhõ dõn pumu nẽ kãm: “E Jejus na wa inhmẽ pa wa awỳr tẽ. Na awỳr pěr mẽnũh o: ‘Nhỹri kot paj we ixkôt ri mẽ pa ho pa xwỳnhjê mẽ Pas ã axpên kutã apku?’ Anhỹr o na awỳr pěr mẽ.”

¹⁵ –Wa ã kãm akapër anẽ kê war ama nẽ war amã òrkwỹ nhĩmõk ã ixkre rax õ jahkre. Ra kamã kaxyw mẽ paxàpkur xà hã mẽmoj piitãã. Ka wa omu nẽ mãmri kamã mẽ ixkutêp mẽ panhõ hã apê. Anẽ.

¹⁶ Hãmri nhũm wa kuma nẽ ma hwỳr tẽ. Nẽ krĩm axà nẽ ra kot wa kãm mẽmoj jarẽnh xà hkôt mẽmoj

piitã omu nẽ mẽ kutêp mẽ kãm mẽõ hã àpênh o wa xa.

*Jejus kot mẽhõ kot mẽ kãm hã àmnênh ã harênh
Matêwre 26.20-25; Rukre 22.21-23; Juãw 13.21-30*

¹⁷ Tã nhũm kamàtre nhũm Jejus mẽ hkôt mẽ pa ho pa xwýnhjaja wa hkôt mõ.

¹⁸ Hãmri nẽ kÿxpê ixkreja wÿr api nẽ hwÿr agjê nẽ apkur kaxyw hkrĩ hpa nẽ kormã apkur o hkrĩ nhũm Jejus mẽ kãm:

—E pa mẽ amã mẽmoj jarẽ ka mẽ inhma nẽ amnhĩ krãm haxàr tÿx nẽ. Kot kaj mẽ ixkutã axàpkur o akrĩ xwýnhjê hõ mẽ kãm ixkurê xwýnhjê mã ixtã amÿnê. Anê.

¹⁹ Hãmri nhũm mẽ tee ri kuma nẽ hkaprĩ htÿx nẽ. Nẽ axpên pãnhã amnhĩ tã hkukja nẽ kãm:

—Kwa xà pa kot paj ã anhĩpêx anê? Nà pa hkêt. Anê.

²⁰ Hãmri nhũm mẽ kãm:

—Nà mẽ apê 12jê hõ kot kaj ã inhĩpêx anê. Mẽ ate ixkutã guhkrax kãm anhõ pãwti ho mry kagô nhek o akrĩ xwýnhjê hõ kot kaj ixtã amÿnê.

²¹ Tĩrtũm kapêr ã kagà htũm kot ixkukamã harênh xà hkôt koja mẽ tanhmã ixto rax nẽ ixpĩ. Nom kot mẽ kãm ixtã àmnênh mã xwýnhhta hêxta waa nẽ. ã kot amnhĩ nhĩpêx anhÿrja mÿrapê koja amnhĩ xà htÿx kãm hamak rax kumrêx. Kop apu aa õ mãmãj nhõxà hkre rũm kator kêt ronhÿx ja kãm mex nẽ.

²² Anê nẽ kormã mẽ apkur o hkrĩ rôm nhũm pãwti hõ py nẽ ho Tĩrtũm wÿ. Hãmri nẽ mẽ kãm ho hkry nẽ mẽ piitã mẽ kãm òr pa nẽ mẽ kãm:

—E na pa mẽ amã pãwti ho hkry nẽ mẽ amã kugõ. Ja pyrã nẽ koja mẽ ã inhĩpêx anê nẽ te ixto

hkry hpar pyræk o inhîpêx pa amnhî xà htỳx kamã ijamak kãm ty. Nom mẽ anê kot paj ty. E mẽ mãmri aku. Anê.

²³⁻²⁴ Nê hpãnhã wĩhti hã kop py nê mã ho anê nê Tĩrtũm mã harê. Hãmri nê mẽ kãm kugõ nê mẽ kãm:

—E mẽ kot ixpĩr xà hã arĩgrota ã koja ixkamrô axkapĩ. Nom koja mẽ amarĩ ixpĩr nhũm amarĩ hpikapĩr kêt nê. ãm paa. Pa kot paj mẽ anê mẽ ìhkram amnhî jaxà nhũm mẽ ã inhîpêx anê. Koja ixkamrô axkapĩ nhũm Tĩrtũm omu nê ixkukwak ri mẽ anê mẽ ate amnhî tomnuj piitã amnhî katut kôt rênh pa nê mẽ ato hkra. Ra amnepêm kot ja hã amnhî jarênh xà hkôt. Jakamã e. Mẽ axpên pãnhã ixkamrô pikapĩr mã ajamaxpêr pê ixte mẽ amã kop kãm wĩhti nhõrta o akõm o axpên nhîpêx. Anê.

Nhũm pre ã mẽ kãm amnhî jarênh anê nhũm mẽ piitã ho hkõm o axpên nhîpêx.

²⁵ Hãmri nhũm mẽ kãm:

—Ãm hãmri na pa mẽ amã amnhî jarê. Kot paj axte wĩhti ho ixkõm kêt rãhã nhỹrmã Inhõ Papaj akupỹn mẽ awỳr inhmê. Hãmri pu mẽ rĩ kormã akupỹn ixpõx xà hã arĩgrota ã pahkĩnh nê. Nom axtem tanhmã hã pahkĩnh to. Anê.

²⁶ Nhũm pre ã mẽ kãm kapêr anê hãmri nhũm mẽ Tĩrtũm mã mex o mex ã gre hãmri nê hapõx pa nê ma hixêt pê Oriwêhti hwỳr mra.

Jejus kot Simãw Pêtre hkukamã tanhmã harênh to

Matêwre 26.31-35; Rukre 22.31-34; Juãw 13.36-38

²⁷ Tã nhũm Jejus hkôt mẽ pa ho pa xwỳnhê hkukamã tanhmã mẽ kãm ujarênh to nê mẽ kãm:

—E mẽ inhmã. Tĩrtũm kapēr ã kagà htũm kot ã mẽ pajarēnh kot anhỹr.

Kot paj ôwêhti jamâr o pa xwỳnhja pĩ hãmri nhũm ôwêhti hpigrành pa nẽ ma anhgrà nẽ ri mra. Anhỹr o te ixpê ôwêhti jamâr xwỳnh nhũm mẽ apê ôwêhti pyràk ã mẽ pajarēnh. Tã kot puj mẽ ã amnhĩ nhĩpêx anẽ.

²⁸ Mẽ kot ixpĩr tã koja Tĩrtũm akupỹm ixto ixtĩr. Pa akupỹm ixtĩr nẽ ma mẽ akukamã pika pê Garirej wỳr mỗ. Kamã kot puj mẽ axte axpẽn pumu. Anẽ.

²⁹ Hãmri nhũm Simãw Pêtre tee ri mẽ amnhĩ tã kuma nẽ kãm:

—Kwa nà. Ri ã mẽ ijarēnh anhỹr kêt nẽ Pahihti. Kot paj akaga hkêt nẽ. Jajaja koja anhgrà nẽ hprõt nẽ ma mrar japêr no pa kot paj anhỹr kêt nẽ. Anẽ.

³⁰ Hãmri nhũm kãm:

—Nà kot kaj anẽ Simãw Pêtre. Koja apkati hkôt krãhyre hkàr kêt ri ka ra mẽ umaj ate ixkôt apa hkêt ã mẽ kãm amnhĩ tã axaprãr o axkrunêpxi kãm ga. Kwa jam ajamaxpêr tỳx nẽ. Anẽ.

³¹ Hãmri nhũm tee ri amnhĩ tã kuma kãm amnhĩ tã aprãr kãm hihtỳx nẽ kãm:

—Tk. Kwa nà. Kot paj ã amnhĩ nhĩpêx anhỹr kêt nẽ. Koja mẽ tee akôt ixpĩr mã tã no pa ãm aa akaga hkêt kumrêx. Kot paj akôt ixpa ho ixpa rãhã nẽ. Anẽ.

Hãmri nhũm hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnh kwỳjê piitã ã kãm amnhĩ jarēnh anẽ.

Jejus kot Tĩrtũm mã amnhĩ jarēnh

Matêwre 26.36-46; Rukre 22.39-46

³² Tã nhũm Jejus ma nhỹri mẽ kot kãm “Gesẽm” anhỹr xwỳnhja wỳr hkôt mẽ pa ho pa xwỳnhjê ho mỗ. Hãmri nẽ mẽ kãm:

—E mẽ jar ixkutêp akrĩ. Pa ma mûtũm tẽ nẽ Tĩrtũm mã amnhĩ jarẽ mãn. Anẽ.

³³ Hãmri nẽ amnhĩ kôt mẽ ho axkrunêpxi nẽ mẽ o mỗ. Simãw Pêtre mẽ Jepetew kra pijakrut pê Xiakre nẽ Juãwja nhũm amnhĩ kôt mẽ o mỗ.

³⁴ Hãmri nẽ amnhĩ kukamã mẽ kãm hkurê xwỳnhjaja kot tanhmã hipêx tota kukamã hamaxpêr o ra amnhĩ kamã kahak tỳx o ra hkaprĩ nẽ. Hãmri nẽ hkôt mẽ mrar xwỳnhjê mã kãm:

—Hêxta waa nẽ. Na pa tee ri amnhĩ xà htỳx kamã ijamakja kukamã ijamaxpêr nẽ amnhĩ kamã ixkahak tỳx o ixkaprĩ nẽ. Te ra ixkaprĩja kot ixpĩr o mỗr pyræk. Jakamã e mẽ jar anohtỳx nẽ ixto Tĩrtũm wỳr o akrĩ kê tanhmã ixto pa mẽ kot tanhmã ixtoja kutã ixihỳx nẽ. Anẽ.

³⁵ Hãmri nẽ mẽ kurũm htêm grire nẽ amnhĩ kamã kahak o Tĩrtũm mã amnhĩ jarẽnh kaxyw htumỳr pê htêm nẽ pikap nõ nẽ kãm:

³⁶ —Kwa Papaj. Hêxta waa nẽ. Inhmã amnhĩ xà htỳx kãm ijamak prãm kêt kumrêx. Na pa tee ri amnhĩ kukamã ijamaxpêr nẽ amnhĩ kamã ixkahak tỳx nẽ. Jakamã kot kaj amã inhnê ja ho ajapêx prãm nẽ mãmrĩ ho ajapêx nhũm mẽ kãm ixkurê xwỳnhjaja tanhmã ixto hkêt nẽ. Rỳ ko. Kot kaj amã mẽ kot tanhmã ixto hprãm kê mẽ mãmrĩ tanhmã inhĩpêx to. Nom pam inhmã hprãm xà hkôt kêt.

³⁷ Anhỹr o Tĩrtũm mã amnhĩ jarẽ hãmri nẽ kànhmã xa nẽ akupỹm Simãw Pêtreja mẽ hwỳr tẽ nẽ mẽ omu nhũm mẽ ra htỳx gõr nẽ hikwỹ. Hãmri nhũm tee ri mẽ omu nẽ Simãw Pêtre mã kãm:

—Kwa Simãw Pêtre. E mẽ hãmri akrã hapôj. Kwa wem anohtỳx grire nẽ ixkutêp amnhĩ to Inhõ Papaj wỳr o akrĩ

³⁸ kẽ mẽ ixkõt tanhmã mẽ ato htã ka mẽ amã mẽ uma xàj ixkaga hkêt nẽ arĩ mẽ kutã amnhĩ to htỳx nẽ akuhê. Ầ mẽ amã mẽ ate amnhĩ nhĩpêx anhỳr prãm nom kormã mẽ amã maa. Anẽ.

³⁹ Hãmri nẽ akupỳm tẽ nẽ axte Tĩrtũm mã tanhmã amnhĩ jarẽnh to.

⁴⁰ Nẽ akupỳm mẽ hwỳr tẽ nẽ mẽ omu nhũm mẽ axte õt pa nẽ hikwỹ. Nhũm tẽ nẽ tee ri mẽ omu hãmri nẽ tanhmã mẽ kãm nẽ hkêt nẽ. Ầm awjanã nẽ ma akupỳm tẽ nẽ axte Tĩrtũm mã amnhĩ jarẽ.

⁴¹⁻⁴² Hãmri nẽ akupỳm mẽ hwỳr tẽ nẽ mẽ kãm:

—Kwa xàn ka mẽ arĩ gõr nẽ anhĩkwỹ? E mẽ tokyx akrã hapôj. Na mẽ ra ixwỳr mrar nẽ kot ixpynênh mã. Kojã mẽ tokyx ixkutã mẽ kot amnhĩ xunhwỳr xwỳnhjaja mẽ kãm ixtã amỳnê. Ota ra kot ixtã mẽ kãm àmnênh xwỳnhta tẽ. E mẽ tokyx kànhmã akrĩ pu mẽ kutã mra. Anẽ.

Mẽ kot Jejus pynênh ã mẽ harênh

Matêwre 26.47-56; Rukre 22.47-53; Juãw 18.1-11

⁴³ Nhũm Jejus kormã mẽ kãm kapêr o ãm rãhã nhũm Jut Kariotja tẽ. Mẽ hkõt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê hõ htã nhũm ra amnhĩ kõt mẽ ohtô nẽ Jejus wỳr mẽ o tẽ nhũm mẽ wapohti nẽ kô jamỳ nẽ hkõt o mra. Patre krãhtũm mẽ ljaew krãhtũmjê mẽ Tĩrtũm kapêr tũm o mẽ ahkre xwỳnhjaja ra Jut kõt mẽ kurẽ nhũm mẽ man hkõt Jejusja wỳr mra.

⁴⁴ Na pre ra Jut Kariotja mẽ kãm tanhmã amnhĩ jarẽnh to nẽ mẽ kãm:

—E kot paj nhÿri mẽ pahte unênh mã xwÿnhhta pumu nê hwÿr tẽ nê kahti hkôt kumÿ nê tanhmã kãm ixkapêr to. Ka mẽ ixpumu nê hwÿr tẽ nê unê nê ma akupÿm o tẽ.

Anê hãmri nê ma hwÿr mẽ o tẽ.

⁴⁵ Nê Jejusja pumu nê hwÿr tẽ nê kãm: “Pa mẽ ijahkre xwÿnh.” Anê hãmri nê kahti hkôt kumÿ.

⁴⁶ Hãmri nhũm hkôt mẽ mrar xwÿnhjaja omu nê Jejus wÿr mra nê unênh kurê kumrêx.

⁴⁷ Hãmri nhũm Jejus kôt mẽ pa ho mẽ pa xwÿnhjaja tee ri ja hã mẽ omu nhũm hõja õ wapo kapa nê patre maati mã àpênh xwÿnh kot mẽ hkôt htêm xwÿnhhta mã wapo ho apê. Nê kot ho hkrã nhĩpônã mã tã kuhpaw nê upôk rũm hamak nhĩkjê krãhta.

⁴⁸⁻⁴⁹ Hãmri nhũm Jejus amnhĩ tã mẽ kot unênh xwÿnhjê mã kãm:

—Kwa na pa pre apkati mẽ Tĩrtũm mã amnhĩ jarênh xà hã ixkre kamã mẽ kãm ixujarênh o ixpa ka prem tokyx ixpynênh kêt nê. Tã jarãhã te ixte amnhĩ tomnuj xwÿnh pyrã nê ixwÿr wapohti nê kô hã akapên nê ixwÿr atêm rax nê. Nom ra mẽ ate tanhmã ixto kaxyw arĩgro kator jakamã mẽ mãmri tanhmã amã ixto hprãm xà hkôt tanhmã ixto. Tĩrtũm kapêr ã kagà htũm kot mẽ akukamã ã mẽ ate inhĩpêx anhÿr ã mẽ ajarênh xà hkôt. Anê.

⁵⁰ Hãmri nhũm hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwÿnhjaja tee ri mẽ kot unênh ã mẽ omu hãmri nê mẽ umaj Jejus kaga nê ma hprôt pa nhũm ahte mẽ kuri xa.

⁵¹⁻⁵² Hãmri nhũm mẽ ma o tẽ. Nhũm kormã mẽhõ nyw xwÿnhja tee ri ja hã mẽ omu nê ma Jejus kôt tẽ. Nhũm mẽ amnhĩ kôt omu nê kot unênh kaxyw

kahty xà hã kupy nhũm mẽ umaj mẽ ìhkra kamã
kahty xàja re nẽ ma hkênh nẽ hprõt nẽ tẽn akunok.

*Ijaew nhõ patre maati kot Jejus kukjêr ã harênh
Matêwre 26.57-68; Rukre 22.63-71; Juãw 18.12-
14, 18.19-24*

⁵³ Tã nhũm mẽ ma mẽ õ patre maati nhõrkwỹ
hwỳr Jejus o tẽ. Hãmri nhũm patre krãhtũmjê mẽ
Ijaew krãhtũmjê mẽ Tĩrtũm kapêr tũm o mẽ ahkre
xwỳnhjaja òrkwỹ hwỳr Jejus ã akuprõ.

⁵⁴ Hãmri nhũm Simãw Pêtre mẽ hkõt tẽ nẽ mẽ
hkõt patre maati nhõ kítare hwỳr axà nẽ amỳm hã
mẽ omunh o xa. Nhũm ra pòristijaja kítare kamã
amnhĩm kuto nẽ hã ànhunh o hkrĩ nhũm mẽ hwỳr
tẽ nẽ mẽ ìhkõ hã ànhunh o nhỹ.

⁵⁵⁻⁵⁶ Rõm nhũm ixkre kamã mẽ pikuprõnh
xwỳnhjaja tee ri Jejus ã krĩ nhõ xwỳnhjê kukja
nẽ mẽ kãm:

—E mẽ atõ na ka pre Jejus kot tanhmã amnhĩ
tomnuj to hã omu? Mẽ atõ mẽ inhmã harẽ pa mẽ
ama nẽ Rõm nhõ xwỳnhjê nhĩhkram haxà kê mẽ
pamã kupĩ. Anẽ.

Hãmri nhũm mẽ axpẽn pãnhã tanhmã harênh to.
Tanhmã kot amnhĩ tomnuj to hã harênh to htã
nom ri ho hêx jakamã axpẽn kwỳm ri tanhmã ri
harênh to nhũm mẽ tee ri mẽ kuma nẽ mẽ kãm:

—Tk. Kwa mẽ axpẽn kwỳm ri tanhmã harênh
to hkêt nẽ. Axpẽn kõt mãn ri tanhmã mẽ inhmã
harênh to. Anẽ.

⁵⁷ Hãmri nhũm mẽ hkwyjaja kãnhmã kuhê nẽ
axpẽn kõt tanhmã ho hêx to nẽ mẽ kãm:

⁵⁸ —Nà kot paj mẽ amã tanhmã kot amnhĩ nhĩpêx
to hã harẽ. Na pa prem ã kapêr anhỹr ã kuma. Na
pre tanhmã Tĩrtũm mã amnhĩ jarênh xà hã ixkreta

jarēnh to nē harēnh o: “Kot paj ixkreja grānh pa hāmri nē ixtā apkati axkrunēpxi nē akupŷm hipêx. Nom kot paj amnhĩ nhĩkra ho hipêx kêt nē.” Anhŷr ã ã amnhĩ jarēnh anē pa mē kuma.

⁵⁹ Anhŷr o harēnh tã nom axpēn kôt harēnh kêt nē. Arĩ axpēn kwŷm ri harē.

⁶⁰ Hāmri nhũm mẽõ patre maati tee ri mē kot tanhmã ho kapēr toja ma nē mẽ aptār tũmjê noo mã kànhmã xa nē Jejus mã kãm:

—E na ka ra mẽ kot ã ajarēnh anhŷrja ma. Xà kot kaj tanhmã mẽ inhmã amnhĩ tã axàprār to hkêt nē? Xà ãm hāmri na mẽ ajarē? E kwa mẽ inhmã tanhmã amnhĩ jarēnh to. Anē.

⁶¹ No nhũm akryk xa nē tanhmã kãm nē hkêt nē. Hāmri nhũm tee ri ã kot amnhĩ nhĩpêx anhŷr ã omu nē axte kãm:

—Kwa mẽ inhmã amnhĩ jarē. Xà apê Tĩrtũm Kra na ka? Xà ka na apê Tĩrtũm kot mẽ ixwŷr amēnh xwŷnh na ka? Anē.

⁶² Hāmri nhũm tã kãm amnhĩ jarē nē kãm:

—Tŷ. Ixpê tãmta na pa. Ra mẽ ate jarãhã tanhmã ijarēnh to kaxyw apikuprõnh tã nom kot paj nhŷrmã mẽ kamjaja tanhmã mẽ ajarēnh to ka mẽ amnhĩ tã ixpumu. Kot kaj mẽ Tĩrtũm kot mẽ ato amnhĩptār xà kutã akrĩ hāmri pa hwŷr tē nē ãhkô hã nhŷ. Kakraã kamã kot paj hwŷr tē nē ãhkô hã nhŷ hāmri nē ŷ hã tanhmã mẽ ajarēnh to ka mẽ amnhĩ tã ixpumu. Anē.

⁶³⁻⁶⁴ Hāmri nhũm tee ri ã kot amnhĩ jarēnh anhŷrja ã kuma nē gryk xàj amnhĩ xê kaxô nē mẽ aptār tũmjê mã kãm:

—Kwa mo kaxyw kot puj mẽ axte ri ho tanhmã kot amnhĩ tomnuj to hã harēnh xwŷnhjê hõ japêr?

Ra tãm kot amnhĩ pê Tĩrtũm Kra hã amnhĩ to hêx nhũm mẽ pahte pajamak o mar kênã. E tanhmã kot puj mẽ ho? Anẽ.

Hãmri nhũm mẽ kãm:

—Nà kot puj mẽ kupĩ. Ra htyk mã tãm kênã. E kwa tokyx pu mẽ ma Rõm nhõ pahĩti hwỳr o tẽ kê mẽ pamã hã amỹnê kê mẽ kupĩ. Anẽ.

⁶⁵ Hãmri nhũm mẽ hipêx kati rax nẽ. Nẽ hkuk kuhtô nẽ hpãnhã no hpro nẽ htak nẽ kãm:

—E mẽ kot atak xwỳnhjê nhĩxi jarẽ. Apê Tĩrtũm Kra hã ate amnhĩ jarẽnh jakamã mãn urak nẽ axàhpumunh tỳx. Jakamã e mẽ hixi jarẽ. Anẽ.

Nhũm prem ã hipêx anẽ hãmri nẽ pòristijê nhĩhkram haxà nhũm mẽ htak rax o kuhê.

Simãw Pêtre kot Jejus kôt pa hkêt ã kot amnhĩ jarẽnh

Matêwre 26.60-75; Rukre 22.54-62; Juãw 18.15-18, 18.25-27

⁶⁶⁻⁶⁷ Rõm nhũm Simãw Pêtre arĩ kĩtare kamã mẽ ãhkô hã ànhunh o nhỹ. Hãmri nhũm mẽo patre maati mã àpênh xwỳnh nitita mẽ hwỳr kato nẽ xa. Hãmri nẽ hirã kamã hprĩ hã Simãw Pêtre pumu nẽ omunh mex kurê kumrẽx nẽ kãm:

—Xê pẽr apê Najare nhõ xwỳnh Jejus kôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê hõ na ka. Anẽ.

⁶⁸ Hãmri nhũm tee ri kuma nẽ ra kãm ma nẽ. Nẽ kãm amnhĩ tã aprã nẽ kãm:

—Tk. Kokỹ. Ixte mẽhõ my ata pumunhre hã. Anẽ.

Hãmri nẽ kànhmã xa nẽ ma tẽ nẽ kĩtare hwỳr kahê hkôt ã mẽ hkàx ã ahte xa nhũm krãhyre kà.

⁶⁹ Nẽ gaa nhũm hpãnhã mẽ kãm àpênh xwỳnhjê hõja omu nẽ hã mẽ kãm:

—Xê ma ãm hãmri na harê. Kôt ri mẽ pa xwỳnhjê hõ na pẽr. Anê.

⁷⁰ Hãmri nhũm amnhĩ tã kuma nẽ kãm:

—Tk. Kwa nà. Mẽ ri ã amnhĩ krã hkôt ri ixto axêx anhỹr kêt nẽ. Aa ixte mẽhõ ata pumunh kêt kumrêx. Anê.

Hãmri nhũm mẽ hkwỳja gaa nẽ kê axte hprĩ hã omu nẽ kãm:

—Kwa ãm hãmri na mẽ ajarê. Apê Jejus hkwỳ na ka. Ajaxwỳja apê Garirej nhõ xwỳnh kênã. Anê.

⁷¹ Hãmri nhũm tee ri mẽ kuma nẽ kãm ma htỳx nẽ. Hãmri nẽ mẽ kãm:

—Kwa nà. Na pa Tĩrtũm noo mã mẽ amã amnhĩ jarê. Kot paj amnhĩ to ixêx japêr nhũm inhma nẽ hã tanhmã ixto. Nà uràn ixpê Garirej nhõ xwỳnhre hã. Ixte mẽhõ mũj pumunh kêt kumrêx tã ka mẽ xatã axpên kôt ixte hkôt ixpa ho ixpa xwỳnh ã ixkamnhĩx o xa.

Anhỹr o ra mẽ kãm amnhĩ tã aprãr o axkrunêpxi.

⁷² Hãmri nhũm axte krãhyre kà. Jao ra hkàr o axkrut. Hãmri nhũm Simãw Pêtre kuma nẽ Jejus kot ra hkukamã ã amnhĩ nhĩpêx anhỹr ã harênhja mã hamaxpêr kurê kumrêx. Krãhyre kormã hkàr o axkrut kêt ri kot mẽ kãm amnhĩ tã aprãr o axkrunêpxi hã harênhja mã hamaxpêr. Hãmri nẽ ra kànhmã hakry hpar o tẽ nẽ hkaprĩ htỳx kumrêx. Hãmri nẽ tee ri amnhĩ kukamã hamaxpêr nẽ amnhĩ mã:

—Hêxta waa nẽ. ãm hãmri na pre Jejus ijarê. Tã pa kot ijarênh xà hkôt ã amnhĩ nhĩpêx anê. Kwa mo na pa axtem nẽ ã mẽ kãm amnhĩ to ixêx anê?

Anê hãmri nẽ hkaprĩ xàj mỳr rax nẽ.

15

Pirat kot Jejus kukjêr ã harênh

Matêwre 27.1-2, 27.11-14; Rukre 23.1-5; Juãw 18.28-38

¹Tã nhũm myt kato nhũm mẽ axte Jejus ã axpên wýr akuprõ. Patre krãhtũmjê mẽ Ijaew krãhtũmjê mẽ Tĩrtũm kapêr tũm o mẽ ahkre xwýnhjê mẽ Ijaew nhõ juistijaja nhũm mẽ piitã hã akuprõ. Hãmri nê pôristi mã anê nhũm mẽ Jejus pa hpre nhũm mẽ ma Rõm nhõ xwýnhjê nhõ pahi Pirat wýr o tẽ. Piratja na pre hte Rõm nhõ xwýnhjê nhõ pahi Sesti nhỹ hã Ijaew o amnhĩptâr o pa nhũm prem ma hwýr o tẽ.

²Hãmri nê kutã ãm nê tanhmã kãm harênh to nê kãm:

—E ot pa mẽ awýr jahti ho tẽ. Na hte mẽ inhmã hêx rũnh o pa. Mẽ ixte Pahihti Sesti kapêr kwým ri amnhĩ nhĩpêx prãm xàj tanhmã mẽ inhmã hêx to. Nê axtem nê mẽ ixte Sesti mã kãxpore hkwy nhõr kêt ã mẽ inhmã karõ. Nê Tĩrtũm kot mẽ ixkaxyw kêp mẽ inhõ pahi hã ãm ã amnhĩ jarênh o pa. Na hte ã mẽ inhmã amnhĩ to hêx anhýr o pa. Anê.

Hãmri nhũm Pirat mẽ kuma nê Jejus pumu nê tanhmã hkukjêr to nê kãm:

—E inhmã amnhĩ jarê. Xà ãm hãmri na mẽ ã ajarênh anê nã? Xà apê Ijaew nhõ pahi na ka? Xà ka na htem amnhĩ wýr akãm hamak o pa? Anê.

Hãmri nhũm kãm:

—Tỳ. Nà ãm hãmri na ka ã ijarênh anê. Anê.

³Hãmri nhũm patre krãhtũmjaja tanhmã kãm ho kapêr to.

⁴Nhũm mẽ kuma nê axte hkukja nê kãm:

—Kwa na mẽ ã ajarênh anê ka mẽ ama nê ãm mẽ ama nê inhmã tanhmã amnhĩ tã axàprâr to hkêt nê. Anê.

⁵ Nom nhũm Jejus ãm akryk xa nê tanhmã axte kãm nê hkêt nê. Jakamã nhũm Pirat tee ri omunh pê hamaxpêr o nhỹ.

Pirat kot Jejus pĩr ã àmnênh ã harênh

Matêwre 27.15-26; Rukre 23.13-25; Juãw 18.39-19.16

⁶ Na pre hte pahi Pirat arĩgro pê Pasja ã Ijaewjaja kãm hprãm xà hkôt mẽ hagjênh xwỳnhjê ho hpỳnh nê mẽ kãm ure.

⁷⁻¹⁰ Jakamã nhũm Ijaew kwỳjaja hwỳr mra nê kãm:

—Pa. Kwa xà kot kaj jarãhã mẽ inhmã mẽ hagjênh xwỳnhjê hõ mã anhũre nà? Anê.

Hãmri nhũm mẽ kuma nê hamaxpêr o:

—E paj Jejus ã mẽ kuma nê kãm inhũre. Mẽ piitã mẽ kãm kapêr mar prãm nhũm mẽõ patre krãhtũmjaja pix kot mẽ hkôt kamã gryk nê ã ixwỳr o mrrar anhỹr kênã. Anê.

Hãmri nê mẽ kãm:

—Tỹ. Nà kot paj mẽ amã hõm inhũre. Kwa xà kot pa mẽ amã mẽ anhõ “pahihti” jarênhja mã inhũre nà? Anê.

¹¹ Hãmri nhũm patre krãhtũmjaja tee ri kuma nê mẽ kãm:

—Kwa mẽ kãm anê kê Parapas mã mãn ure. Anê.

Hãmri nhũm mẽ kuma nê Pirat mã kãm:

—Nà Jejus mã anhũrer kêt nê. Parapas mã mãn anhũre. Anê.

¹² Hãmri nhũm mẽ kãm:

—No mẽ ate mẽ anhõ pahi hã harênh xwỳnhnta? Tanhmã kot paj ho? Anê.

13 Hāmri nhũm mẽ àmra kamã kãm hã amỹnê nẽ kãm:

—Kwa pĩ kahpa hã anhô kê ty. Anẽ.

14 Hāmri nhũm tee ri mẽ kuma nẽ mẽ kãm:

—Tk. Kwa nà. Tanhmã kot amnhĩ tomnuj tore hã kot pa ã hipêx anẽ.

Anhỹr tã nhũm mẽ xatã anhĩpê kãm kapêr kãm hihtỹx nẽ kãm:

—Kwa pĩ kahpa hã mãn anhô kê ty. Tokyx ã mẽ inhmã hipêx anẽ.

Anhỹr o kuhê. Kàx pê kãm anhỹr o kuhê.

15 Nhũm tee ri mẽ kuma hāmri nẽ mẽ kãm hprãm xà hkôt mẽ kãm Parapas mã ure. Nẽ pôristi hkwỳjê mã Jejus ã amỹnê nẽ mẽ kãm:

—Tôe. Mẽ mamrĩ hwỳr tẽ nẽ htak hāmri nẽ kapôt ã mẽ hpar xà hã pika hwỳr o tẽ nẽ pĩ kahpa hã anhô. Anẽ.

Mẽ kot Jejus tak ã mẽ harênh

Matêwre 27.27-32; Juãw 19.2-3

16 Tã nhũm pôristijaja akupỹm ixkreja wỳr Jejus o axà nẽ amnhĩ wỳr hkwỳjê hã karõ nhũm mẽ hwỳr agjê nẽ Jejus ã akuprõ.

17 Hāmri nẽ kêp pahi hã hpêr o pikênh kaxyw kãm pahi hã mẽ ahkà nhĩpêx nẽ hkrãm haxà. Nom axtem nẽ akunĩ kamã mẽmo mrô nhĩ te kot ronh kanêre pyrak xwỳnhja nhũm mẽ kãm hikãx nẽ hkrãm haxà. Hāmri nẽ kêp ê kapa nẽ pahi hã mẽ ê kamrêk õ py nẽ kãm haxà.

18 Hāmri nẽ kãm:

—E apê Ijaewjê nhõ pahi na ka. Anẽ.

19 Hāmri nẽ xatã axpên pãnhã hwỳr mra nẽ pĩ ho hkrãx pê htak nẽ hkuk kuhtô nẽ hã hpêr o pikênh pê hã hpijaàm pyrã nẽ kutã hkõn krã ho hkrĩ.

20 Hāmri nē kēp pahi xē kapa nē akupỹm kām ê jaxà nē pĩ kahpa hã nhôr kaxyw ma o kato nē o tē.

21 Nom nhũm ra hiro tỳx nē nhũm mẽ tee ri omu hāmri nē mēhō kot ho ajuta kaxyw mẽ kot hkôt omunh o mōr xwỳnhjê kapi ho xa. Hāmri nē Sirēn nhō xwỳnh Simãw hkà htykreja pumu. Aresãn mẽ Rupti wa hipêêxà na pre. Nhũm htỳx hamakêtkati nē mẽ kutã krĩm tē. Hāmri nhũm mẽ haê nē unê nē kām Jejus o ajuta kaxyw hã karō nhũm kām pĩ kahpaja mỳ nē mẽ hkôt o tē.

Mẽ kot pĩ kahpa hã Jejus nhôr ã mẽ harēnh

Matêwre 27.33-44; Rukre 23.33-43; Juãw 19.17-27

22 Nhũm mẽ ra kēn nhĩxêt te kot mẽ hkrã hi pyræk xwỳnhja wỳr Jejus o pōj. Mẽ kot kām “Korkot” anhỹr xwỳnhja wỳr. Mẽ pakapēr kām na htem Korkotja jarēnh o: “Mẽ hkrã hi xà” anē. Jakamã nhũm mẽ ra hwỳr o pōj.

23 Hāmri nē kot pĩ kahpa hã nhôr kaxyw wĩhti hkwỳ ho mẽ mẽmo mẽhkanexà pê mĩra ho ahkà. Kot ho kōm nē amnhĩ xà htỳx kām hamak kêt kaxyw hipêx nē kām kugō nom nhũm hkaga nē ho hkōm kêt nē.

24-26 Hāmri nhũm myt kaxkwa nhĩpōk wỳr tē nhũm mẽ pĩ kahpata ã Jejus xi nē prek o ãhkra ho htỳx nē hpar o htỳx. Nē hpãnhã kaxyw kakwỳ nē kànhmã pĩ kahpa jarĩ nē kre kamã ãm nē hity hpa. Nhũm Jejus kỳx pê amnhĩ xà htỳx kumrẽx kamã hamak o ajêt. Nhũm pōristi hōja tē nē tapti hō py nē hã kagà ho:

IJA EWJÊ NHÕ PAHI NA JA

Hāmri nē Jejus wỳr ho api nē mỳ ri kunhō. Hāmri nhũm hparpê pôristi hkwyja axpẽn mã ê hkwy ho hpigrành kaxyw hã kẽnre ho jōka ho hkrĩ.

²⁷⁻²⁸ Tã nhũm mẽ wa kot amnhĩ tomnuj xwỳnh wa ho axkrut nē mã wa ho anē nē. Nē pĩ kahpa hã prek o wa ìhkra ho htỳx nē wa hpar o htỳx hāmri nē akutã ho Jejus nhĩjê nhũm wa ajêt.

²⁹ Hāmri nhũm mẽ kot omunh mã mrar xwỳnhjaja Jejus pumu nē hã hpěr o pikẽn punuj nē hkrã ho apê nē kãm:

—Kwa na ka pre ate Tĩrtũm mã amnhĩ jarẽn xà hã ixkre grành par nē atã apkati axkrunẽpxi nē akupỳm hipêx par ã amnhĩ jarẽn o apa. Nē axàhpumunh o axàhpumunh ã amnhĩ jarẽn o apa.

³⁰ Jakamã e kwa amnhĩ kapa nē wrỳ pa mẽ ja hã apumu. E kwa tokyx. Anē.

³¹ Nē patre krãhtũmjê mẽ Tĩrtũm kapěr tũm o mẽ ahkre xwỳnhjaja piitã hwỳr mra nē hã hpěr o pikẽn o kuhê. Nē axpẽn mã kapěr o:

—E jahti na xep pre mẽ kamã ukaprĩ ho pa nē tanhmã mẽ ho ajuta hto ho pa. Tã tãm tanhmã amnhĩ to nē wrỳk kêt nē.

³² Kwa pu mẽ arĩ pakuhê nē kot amnhĩ kaxàr nē wrỳk kãm omu. Kojã wrỳ pu mẽ omu nē kệp mẽ panhõ pahihti hã hkôt pajamaxpěr kurê kumrẽx. E tokyx wrỳ Jejus pa mẽ awrỳk kãm apumu. Nã kot kaj awrỳk rax nē. Anē.

Hāmri nhũm akutã wa kot hijê nē jêt xwỳnh wa haxwỳja kãm kapěr punuj o ajêt.

Jejus htyk ã harẽn

Matêwre 27.45-46; Rukre 23.44-49; Juãw 19.28-30

³³ Tã nhũm ra kaxkwa nhĩpôk ri myt nhỹr mẽ nhũm te kamàt pyràk. Nhũm kamàt kô rax kumrẽx o ra hã awry mẽ nhũm akupỹm myt katêr o mỗ.

³⁴ Hãmri nhũm Jejus àmra kamã Tĩrtũm mã kapêr nẽ kãm:

—Inhõ Tĩrtũm inhõ Tĩrtũm. Kwa mon ka ixkaga? Anẽ.

Nom kapêr kãm kapêr o:

—Eri Eri rãmã sapatani. Anẽ.

³⁵ Hãmri nhũm mẽ kot mar o kuhê xwỳnhjaja kot Eri hã harẽnh ma nẽ htỳx ho finat Eris mã kapêr ã hkamnhĩx.

³⁶ Hãmri nhũm ja hprõt nẽ mẽmo rereeti py nẽ pĩ ho hkanhwỳ nẽ o tẽ nẽ ho wĩhti nhek nẽ Jejus wỳr o tẽ nẽ kot hkaôr kaxyw kãm kupê. Hãmri nẽ hkwyjê mã kãm:

—E hãmri pu mẽ jar hkàx ã pakuhê nẽ Eris jamã mãn. Kojã kuma nẽ hwỳr tẽ nẽ o wrỳ nà? Anẽ.

³⁷ Nom nhũm Jejus ra htyk kaxyw nẽ àmra htỳx nẽ ty.

³⁸ Hãmri nhũm Tĩrtũm mã amnhĩ jarẽnh xà hã ixkre kamã hakwakre hã kupêxêja axkjê nẽ amnhĩ kahê xà mẽnh kurê kumrẽx. Útĩ rax tã kỳj rũm ahpar mã axkjê nẽ amnhĩ kahê xà mẽ. Te Jejus htyk o mẽ pahte hkôt amnhĩ xunhwỳr xwỳnhjê mã Tĩrtũm wỳr pry jakwa kre kahê xà mẽnh pyràk o ã amnhĩ kaxôn anẽ.

³⁹ Nhũm pôristi krãhtũmjê hõja Jejus parpê kutã htyk kãm omunh o xa. Hãmri nẽ tee ri omu nẽ hamaxpêr o:

—Hêxta waa nẽ. ãm hãmri na pre hte kêp Tĩrtũm Kra hã amnhĩ jarẽnh o pa. Tã pa mẽ amarĩ kupĩ. Anẽ.

40-41 Rôm nhũm mēni kwỳjaja amỳm htyk kām omunh o kuhê. Na pre htem Garirej kamã Jejus mē hkôt mē pa ho mē pa xwỳnhjê mã mē apkur xà hã àpēnh o mē hkôt pa nē mē hkôt Jerujarē hwỳr mō. Marir Matarēn nē Xiakre mē Jojes wa katorxà Marirja. Nē Sarome. Nē mãănēn mēni hkwỳjaja nhũm mē amỳm Jejus htyk kām omunh o kuhê.

Mē kot Jejus jaxàr ã harēnh

Matêwre 27.57-61; Rukre 23.50-56; Juãw 19.38-42

42 Nhũm prem arĩgro pē sêsta hã Jejus pĩ nhũm ra amỳkry htỳx nē. Sap kukamã na pre htem Ijaewjaja amnhĩm apkur xà hã mēõ nhĩpêx pa nhũm sap kato nhũm mēmoj to anhỳr kêt nē.

43 Jakamã nhũm Juje hõ pē Arimatej nhõ xwỳnhja. Kêp Ijaewjê nhõ juistĩ hõ na pre. Nhũm mē piitã kām hkĩnh nē axpēn mã mex o mex ã harēnh o pa. Na pre Tĩrtũm kot mē pahwỳr Jejus mēnh kôt hamaxpêr o pa. Tã Jejus htyk ã omu hãmri nē hamaxpêr o:

—E pa ma pahi Pirat wỳr tē nē Jejus nhĩ hã kuwỳ. Inhmã uma htã kot paj ma hwỳr tē nē hã kuwỳ kê inhmã kugõ pa ma o tē nē tokyx haxà. Kot paj ho anhỳr tokyx anhỳr kêt nhũm mē panhõ arĩgromnu pē sapja wỳr ra myt axà hãmri pa haxàr kêt nē.

Anhỳr o hamaxpêr nē ma Pirat wỳr tē nē hã kuwỳ.

44 Hãmri nhũm amnhĩ jaêr pē ra htyk ã harēnh ma nē amnhĩ wỳr pōristi krãhtũmjê hõ hã karõ nē hã hkukja nē kām:

—Kwa xà na ra Jejus ty? Anē.

Hãmri nhũm kām:

—Tỳ na ra ty. Anē.

⁴⁵ Hāmri nhũm kuma nẽ Juje mã kãm:

—Tôe. Mamrĩ ma o tẽ nẽ haxà. Anẽ.

⁴⁶ Hāmri nhũm kuma nẽ akupỹm Jejus wỳr tẽ nẽ pōristi mã anẽ nhũm mẽ kãm ho wry. Nhũm kumỳ nẽ kupêxê ho hkupu hpa nẽ o tẽ nẽ kẽn kre kakwỳnh kãm haxà. Hāmri nẽ kẽn rax o hitom mex nẽ ma akupỹm krĩm tẽ.

⁴⁷ Nhũm Marir Matarẽn mẽ Juje katorxà Marir õja wa ma hkôt tẽ nẽ kot haxàr kãm omunh o xa. Kot mẽ hkuxwa xà ho gregrer kêt rãhã haxàr kãm omu.

16

Jejus akupỹm htĩr ã harẽn

Matêwre 28.1-10; Rukre 24.1-12; Juãw 20.1-10

¹⁻² Tã nhũm apkati. Nom nhũm ra mẽ inhõ arĩgromnu pê sap kator jakamã nhũm mẽ kormã akupỹm kẽnkreta wỳr mrar kêt nẽ. Hāmri arĩgro mex jamãr pê kòkôt o hkrĩ. Hāmri nhũm axte apkati nhũm tòmĩk nhũm ra mẽ inhõ arĩgromnu hapêx nhũm Marir Matarẽn mẽ Sarome mẽ Xiakre katorxà Marirja mẽ ma akupỹm kẽnkreta wỳr mra. Kormã kwỳhtãã. Kormã myt kator o mõi mẽ nhũm mẽ kànhmã hkrĩ hãmri nẽ mẽ kot Jejus gregrer kaxyw mẽ hkuxwa xà hkwy jamỳ nẽ ma hwỳr o mra.

³ Hāmri nẽ kormã mõi ri tee ri amnhĩ kukamã hamaxpêr nẽ axpên mã:

—Xê gài nẽ. Mẽhõ koja mẽ pamã nhãm kẽnkre nẽ hitom raxta xãm pu mẽ Jejus wỳr agjê nẽ gregrer? Utĩ rax kumrêx kênã. Anẽ.

⁴ Hāmri nẽ hwỳr pôi nẽ omu nhũm ra hitom xàja kàx ã nõ nhũm mẽ tee ri omu. Utĩ rax tã ra kàx ã nõ.

⁵ Hāmri nhũm mẽ kēnkre hwỳr agjê nē upôk rũm mēhõ nyw pumu. Nhũm ê jakajre kamã nhỹ nhũm mẽ amnhĩ jaêr pê omu nē tee ri hamaxpēr.

⁶ Hāmri nhũm mẽ kām:

—Kwa mẽ amã ma hkêt nē. Mẽ ate Najare nhõ xwỳnh pê Jejus pumunh kaxyw na ka mẽ mra. Mẽ kot pĩ kahpa hã nhôr xwỳnhnta. Nom jar amrakati. Na ra Tĩrtũm akupỹm ho htĩr. E mẽ kam nē amnẽ agjê nē ano ho nōr xà kaprỹ pumu

⁷ nē tokyx ma akupỹm mra nē hkôt mẽ pa ho pa xwỳnhjê mã harẽ. Kojã ma Jejus mẽ akukamã akupỹm Garirej wỳr mō. Garirej kamã kot kaj mẽ axte axpēn pumu. Ra kot mẽ amã amnhĩ jarēnh xà hkôt. Kwa mẽ tokyx ma akupỹm mẽ hwỳr mra. Nē kwa kê Simãw Pêtreja harēnh mar mex nē. Anẽ.

⁸ Hāmri nhũm mẽ kuma nē awjanã nē ma akupỹm hprôt. Nē tee ri hamaxpēr nē kām ma xàj htertet tỳx jakamã kormã nhãm mēhõ mã harēnh kêt nē.

*Jejus kot Marir Matarēn wỳr kator ã harēnh
Juãw 20.11-18*

⁹ Nhũm semãn nyw mã àr xà hã arĩgro pê tòmĩkja ã nhũm Jejus akupỹm htĩr. Hāmri nē Marir Matarēn kumrēx wỳr kato. Kot nē mẽkarõmnuti ho 7 nē nē hanor xwỳnhnta kumrēx wỳr kato.

¹⁰ Hāmri nhũm akupỹm htĩr kām omu nē hkĩnh tỳx kumrēx. Nē ma akupỹm tẽ nē Jejus kràmnhwỳjê mã harẽ. Nhũm mẽ hkaprĩ nē mỳr o hkrĩ nhũm mẽ hwỳr axà nē mẽ omu nē mẽ kām:

¹¹ —Xê mẽ amỳr kêt nē. Na ra Jejus akupỹm htĩr nē ham ixwỳr kato pa inhno ho omu. Xê mẽ hāmri axte amỳr kêt nē.

Anhÿr tã nom nhũm mẽ htỳx ho amnhĩ krã hkôt kot ri ã harẽnh anhÿr ã hkamnhĩx jakamã kuma nẽ ãm kuma.

Jejus kot hkwyjê hwỳr kator ã harẽnh

Rukre 24.13-35

¹² Tã nhũm Jejus axte ja wa hwỳr kato. Kôt mẽ pa ho pa xwỳnh wa ho axkrut nẽ wa hwỳr kato. Na pre wa Jerujarẽ rũm kato nẽ akupỳm wa õ krĩ hwỳr mõi mẽ nhũm wa hwỳr kato. Nom axtem tanhmã amnhĩ nhĩpêx to nẽ wa hwỳr kator jakamã nhũm wa tokyx hprĩ hã kêp Jejus ã omunh kêt nẽ.

¹³ Tã kêp Jejus ã omu hãmri nẽ akupỳm Jerujarẽ hwỳr mõi nẽ hkwyjê mã harẽnh kurê kumrêx. Nom nhũm mẽ wa kuma nẽ ãm wa kuma nẽ akupỳm htĩr kôt hamaxpêr kêt nẽ.

Jejus kot hkwyjê mã mẽmoj tã karõ hã harẽnh

Matêwre 28.18-20; Rukre 24.44-49; Juãw 20.19-23; mããnẽn Atre 1.6-8

¹⁴ Tã nhũm Jejus tã hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnh pê 11 wỳr kato nhũm mẽ kamã no puma nẽ hkĩnh tỳx nẽ omunh o kuhê. Hãmri nhũm mẽ kãm:

—Kwa hêxta waa nẽ. Marir Matarẽn mẽ akwỳta mẽ kot akupỳm ixtĩr kãm ixpumunh nẽ mẽ amã ijarẽn hã ka mẽ ama nẽ ãm mẽ ama. Pêr ãm mẽ akrã hihtỳx jakamã na ka mẽ ama nẽ mẽ hkôt ajamaxpêr kêt nẽ. Anẽ.

¹⁵ Hãmri nẽ mẽ kot tanhmã kãm amnhĩ nhĩpêx to ho pa hã mẽ kãm karõ nẽ mẽ kãm:

—E kêr ka mẽ ma krĩ piitã hkôt mẽ kãm ijarẽn hã o ri mẽ hkôt apa. Ixte tanhmã mẽ nê amnhĩ nhĩpêx toja ka mẽ aprĩ hã mẽ kãm ijarẽn hã o ri mẽ hkôt apa.

16 Nē mẽ kot mẽ akapēr mar nē amnhĩ kaxyw ixkôt hamaxpēr xwỳnhjaja kēr ka mẽ hkrã kumrã nhũm mẽ nhỹrmã Tĩrtũm mẽ wa ixri htĩr tũm nē mex rãhã nē pa ho pa. No mẽ kot amnhĩ kaxyw ixkôt hamaxpēr kêt xwỳnhjaja koja Tĩrtũm nhỹrmã amnhĩ nē mẽ hano nhũm mẽ ma kuwy hwỳr pa.

17 —Nē amnhĩ kaxyw ixkôt mẽ ajamaxpēr xwỳnhjaja kot kaj mẽ inhỹ hã tanhmã amnhĩ nhĩpêx to ho ri apa. Aa mẽ kot mẽmoj pumunh kêt kwỳ ho anē nē inhỹ hã inhĩxi jarēnh kôt mẽ nē mẽkarõmnuti janor o ri mẽ hkôt apa. Nē mẽ ate nhãm mẽ kapēr mar kêt tã inhỹ hã ho akapēr mex o apa. Mẽ ate mar kêt tã ra ho akapēr nhũm mẽ kot mẽ kapërta mar xwỳnhjaja hprĩ hã mẽ amar mex nē.

18 Nē kot kaj mẽ nhỹri atỳx kagã xoprê hõ hpyr tã no nhũm tanhmã mẽ ato hkêt nē. Rỳ atỳx mẽmoj to mẽ hpar xà hkwy ho akõm tã no nhũm tanhmã mẽ ato hkêt nē. Nē inhỹ hã mẽ à xwỳnhjê hã mẽ anhĩhkra jaxwỳ nhũm mẽ akupỹm mex. Kot kaj mẽ amnhĩ kaxyw ixkôt mẽ ajamaxpēr xwỳnhjaja ã inhỹ hã amnhĩ nhĩpêx anhỹr o ri apa. Anē.

*Jejus kot akupỹm kaxkwa hwỳr àpir ã harēnh
Rukre 24.50-53; mããnēn Atre 1.6-11*

19 Tã nhũm mẽ panhõ Pahihti Jejusja hkôt mẽ pa ho mẽ pa xwỳnhjê mã kapēr pa hãmri nhũm Tĩrtũm ma akupỹm amnhĩ wỳr kaxkwa hwỳr ho api. Hãmri nhũm kaxkwa kamã Tĩrtũm nhĩhkô hã upòk rũm nhỹ. Kot ãhkô hã mẽmoj piitã ho amnhĩptàr kaxyw hkrĩ ho hkrĩ.

20 Hãmri nhũm hkôt mẽ pa ho pa xwỳnhjaja ma akupỹm àpir kãm omu hãmri nē anhrã nē ma krĩ

piitã hkôt mẽ kãm Tĩrtũm kapẽr jarẽnh o pa nhũm Pahihti Jejus mẽ ãhkô hã pa ho pa. Nhũm mẽ ma ã hã hkwyjẽ mã aa mẽ kot mẽmoj pumunh kêt kwý ho anhỹr o ri mẽ hkôt pa nhũm mẽ ja hã mẽ omu nẽ axpẽn mã mẽ harẽnh o:

—Nà ãm hãmri na mẽ pamã Tĩrtũm kapẽr jarẽnh o pa nẽ ho hêx kêt nẽ. ã hã mẽ kot aa mẽ pahte mẽmoj pumunh kêt kwý ho anhỹr o pa kênã. Nà ãm hãmri na ã mẽ pamã kapẽr jarẽnh anhỹr o pa. Anẽ.

Ja kôt na Makre kot Jejus jarẽnhja hapêx.

Tĩrtũm kapēr ã kagà nyw
New Testament in Apinayé (BR:apn:Apinayé)

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Apinayé

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Apinayé [apn], Brazil

Copyright Information

© 1999, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apinayé

© 1999, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

383a4e22-34cd-505f-9cc2-2f9921e7aa9f